

Araştırma Makalesi/ Research Article

Tumu Muharebesi ve Oyratların Pekin Kuşatması*

Nureddin İzbasar**

(ORCID: 0000-0001-6520-1223)

Makale Gönderim Tarihi
26.01.2025

Makale Kabul Tarihi
07.04.2025

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: İzbasar, N., "Tumu Muharebesi ve Oyratların Pekin Kuşatması", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 10/2 (Eylül 2025): 1888-1963.

APA: İzbasar, N. (2025). Tumu Muharebesi ve Oyratların Pekin Kuşatması. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 10 (2), 1888-1963.

Öz

Ming Hanedanlığı'nın (1368-1644) kuruluş ve yükseliş döneminde, Moğolistan'a yönelik askerî müdahaleleri, Kubilay soyundan gelen Moğol hanlarına ve onların yönetimindeki halka büyük bir darbe vurdu. Yaklaşık yarım asır süren savaşlar sırasında yüz binlerce Moğol esir alındı ve daha fazlası Ming himayesine girmek zorunda kaldı. Bu gelişmeler, Moğolistan'daki demografik dengiyi ve siyasi yapıyı değiştirerek Kubilay hanedanının ezeli rakipleri ve aynı zamanda Ming Hanedanlığı'nın müttefikleri olan Oyratların güçlenmesine ve Moğolistan'daki otoriteyi ele geçirmesine yol açtı. Ticari ilişkilerini Ming Hanedanlığı ile güçlendiren Oyratlar, hızla kuvvetlenerek batıda Kumul'dan (Hami), doğuda Cürçenlere kadar genişleyen bir etki alanı oluşturdu. Zhu Di döneminde uygulanan genişleme politikaları, Ming Hanedanlığı'nın kaynaklarını büyük ölçüde tükettiğinden, onun ölümünün ardından tahta çıkan İmparatorlar, askerî yayılmacılığı terk ederek güneyde Vietnam'daki (Annam) ve kuzeyde

* Bu çalışma, Prof. Dr. Ahmet Taşağıl'ın danışmanlığında, Dr. Nureddin İzbasar tarafından hazırlanan *Ming-Moğol İlişkileri (14. yüzyılın ortasından 17. yüzyılın ortasına kadar)* başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

** Dr., Bağımsız Araştırmacı, Türkiye, nureddinizbasar@gmail.com.

Dr., Independent Researcher, Türkiye.

Moğolistan'daki Ming askerî varlıklarını geri çekti. 15. yüzyılın ortalarına gelindiğinde Oyratlar büyük bir güç hâline gelirken, Ming Hanedanlığı bu yükselişten rahatsız oldu ve Oyratlarla olan ticari ilişkilerde isteksiz davranmaya başladı. Bu gelişmelere tepki olarak Oyrat lideri Esen Taişi, 1449'da Ming'e karşı büyük bir sefer düzenleyerek Tumu Muharebesi'nde İmparator Zhu Qizhen'i esir aldı ve ertesi yıl Pekin'i kuşatarak Ming Hanedanlığı'nı büyük bir krize soktu. Bu çalışmada, söz konusu tarihî olaylar, dönemin Çince ana kaynakları ile 17. yüzyıl sonrası yazılan Moğolca kaynaklardaki yansımaları doğrultusunda incelenerek literatüre yeni bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler: Ming Hanedanlığı, Oyratlar, Tumu Krizi, Pekin Kuşatması, Esen Taişi, Zhu Qizhen.

The Battle of Tumu and the Oirat Siege of Beijing

Abstract

During the establishment and rise of the Ming Dynasty (1368-1644), its military interventions in Mongolia dealt a significant blow to the Mongol khans of Qubilai Khan's lineage and the people under their rule. Over the course of nearly half a century of warfare, hundreds of thousands of Mongols were captured, while many more were forced to seek refuge under Ming protection. These developments altered the demographic balance and political structure of Mongolia, leading to the rise of the Oirats, who were the eternal rivals of Qublai's descendants and, at the same time, allies of the Ming Dynasty. Strengthened by their commercial relations with the Ming, the Oirats rapidly expanded their influence from Qumul (Hami) in the west to the Jurchens in the east. However, the expansionist policies implemented during the reign of Emperor Zhu Di depleted the Ming Dynasty's resources. Following his death, subsequent emperors abandoned military expansion and withdrew the Ming forces from both Vietnam (Annam) in the south and the Mongolian steppes in the north. By the mid-15th century, the Oirats had become a dominant force. Alarmed by this growing influence, the Ming Dynasty began to show reluctance towards its trade relations with the Oirats. In response, Oirat leader Esen launched a major campaign against the Ming in 1449, decisively defeating them at the Battle of Tumu, where he captured Emperor Zhu Qizhen. The following year, he besieged Beijing, throwing the Ming Dynasty into turmoil.

Keywords: Ming Dynasty, Oirats, Tumu Incident, Siege of Beijing, Esen Taishi, Zhu Qizhen.

Giriş: Ming-Oyrat İlişkilerinin İlk Safhası

Ming Hanedanlığı'nın kurucusu Zhu Yuanzhang 朱元璋 (d.1328-ö.1398), Moğolları Çin sınırlarının dışına sürmekle yetinmeyerek onların yeniden güç kazanıp Çin'i ele geçirme ihtimalini bir tehdit olarak gördü ve bu tehdidi kalıcı olarak ortadan kaldırmak için Moğolistan'a defalarca ordu gönderdi¹. 1387'de Ming'in kuzeydoğu sınırındaki Moğol komutan Nagaçu'nun² 纳哈出 teslim olmasının ardından 1388'de Moğolistan'ın doğusundaki Buyr Gölü kıyısında Ming ordusunun ani baskınına uğrayan Moğollar büyük bir yenilgi aldı ve iç kargaşaya sürüklendi. Ming yıllıklarına göre, Togan Timur'un Hanbalık'ı terk etmesinden Buyr Gölü Savaşı'nın sonlarına kadar geçen 20 yıllık süre içinde Ming ordusuna teslim olan veya esir düşen Yuan askeri ile Moğol tebaanın toplam sayısı 450 binden fazladır³. İmparator Zhu Yuanzhang Moğollara karşı büyük bir zafer kazanmıştı ve ölmeden önce 24 oğlunu ve bir torununu ülkenin dört bir yanına büyük yetkilere sahip eyalet prensleri olarak atamıştı⁴. Dördüncü oğlu Zhu Di 朱棣 (d.1360-ö.1424), henüz 11 yaşındayken "Yan Prensi" 燕王 ünvanını almış, 22 yaşına geldiğinde ise Pekin'in yönetimini üstlenmişti. Zhu Yuanzhang'ın 1398'de ölmesinin ardından veliaht olarak tayin edilen torunu Zhu Yunwen 朱允炆 (d.1377), Ming

¹ Zhou Song 松周, "The Change of Dong Sheng Wei in the Confrontation Between Ming and North Yuan in Hongwu Period 明与北元对峙格局中的洪武朝之东胜卫变迁", *Journal of Historical Science*, 5 (2007), s. 35.

² Ming kayıtlarına göre Nagaçu, Cengiz Han'ın komutanlarından Muhuli'nin soyundan geliyordu. Yuan Hanedanlığı'nın ordu komutanı olan Nagaçu, Togan Timur'un Çin'i terk etmesinin ardından komuta ettiği 200 bin kişilik kuvvetle 1387 yılına kadar Liaodong 辽东 bölgesinde Ming ordusuna direndi. Ancak aynı yıl, Zhu Yuanzhang'ın çeşitli diplomatik girişimleri sonucunda ordusuyla birlikte Ming'e teslim oldu ve ertesi yıl Wuchang'da 武昌 öldü. Bkz. Qi Wenying 奇文瑛, *Mingdai Weisuo Guifuren Yanjiu 明代卫所归附人研究-以辽东和京畿地区卫所达官为中心*, 2011, s. 15.

³ Bu Zhaojing 卜照晶, "Shi Lun Ming Chu Dui Jun Zhong Menggu Ren De Fu Yong Zhengce 试论明初对军中蒙古人的抚用政策", *Ming Shi Yanjiu*, 10/ 1 (2007), s. 273.

⁴ Nan Bingwen 南炳文 ve Tang Gang 汤纲, *Ming Shi 明史(上)*, Shanghai, 2003, s. 13.

Hanedanlığı'nın ikinci İmparatoru oldu⁵. Ancak 1399 yılında ona karşı savaş başlatan Zhu Di, üç yıl süren mücadelenin ardından, 1403 yılında 40 yaşında Ming Hanedanlığı'nın üçüncü İmparatoru olarak tahta oturdu⁶. Zhu Di, tahtını sağlamlaştırmak için içeride kanlı bir tasfiye hareketi yürüttükten sonra tarım, askerî ve ticaret politikalarında bir dizi reformlar gerçekleştirdi. Ülkesinin gücünü tüm dünyaya göstermek amacıyla uzak ülkelere devasa gemi filoları gönderdi⁷ ve Yuan

⁵ Zhu Di, Ming tarihinin en güçlü İmparatoru olmanın yanı sıra Çin tarihine de derin izler bırakan bir hükümdardır. Ancak Zhu Di'nin kişiliği, soy bağı ve harem yaşamı gibi birçok konuda çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Bu tartışmalar arasında en önemlisi, özellikle Ming Hanedanlığı'nın son dönemlerinden itibaren daha da hararet kazanan soy bağı meselesidir. Her ne kadar bu tartışmaların çoğu dedikodu ve rivayetlere dayanıyor gibi görünse de işin içine Moğollar ve Moğolca yazılmış kroniklerdeki anlatılar da girince konu daha da ilginç bir hâl almıştır. Nitekim Zhu Di döneminde kaleme alınan resmî hanedanlık kayıtlarında, onun annesinin Kraliçe Ma 马皇后 olduğu belirtilirken Geç Ming dönemi kaynaklarından *San Yun Biji* 三垣笔记 adlı eserde annesinin Kongrad kabilesine mensup bir Moğol olduğu kaydedilmektedir. Bununla birlikte *Guo Shi Yikao* 国事异考 adlı eser, Zhu Di'nin tahtın meşru varisi olabilmek adına öz annesini gizlemeye çalıştığını ve Kraliçe Ma'nın annesi olduğuna dair beyanları resmî hanedanlık kayıtlarına kendisinin geçirdiğini iddia etmektedir. Ayrıca, Mançu İmparatorluğu'nun ilk döneminde yazılmış olan *Guang Yang Za Ji* 广阳杂记 adlı eserde de Zhu Di'nin annesinin Kongrad Kabilesi'ne mensup bir Moğol olduğu ve bu kadının aslında Togan Timur'un hatunu olduğu öne sürülmektedir. Bkz. Zhang Haiying 张海英, "Ming Xiao Ling Wenhua De Lish Diyun-Cong Ming Chengzu Zhu Di Shengmu Zhi Mi Tan Qi 明孝陵文化的历史底蕴-从明成祖朱棣生母之谜谈起", *Shijie Yichan Luntan 2- Shijie Yichan Yu Chengshi Fazhan Zh Hudong* 世界遗产与城市发展之互动, Nanjing, 2006, s. 165-166. 17. yüzyıl sonrası kaleme alınan Moğolca kroniklerden *Altan Topçı* ve 20. yüzyılda Ordos'ta bulunan Moğolca bir yazma eserde, Zhu Di'nin Togan Timur'un Çin'den kaçarken hamile durumda Ming ordusunun eline geçen bir hatunundan doğduğuna dair rivayet yer almaktadır. Bkz. Tuncer Gülensoy, *Altan Topçı (Moğol Tarihi)*, Ankara, 2008, s. 71-72; Chen Xuelin 陈学霖, "Menggu 'Yongle Huangdi Jianzao Beijing Cheng' Gushi Shentan 蒙古 '永乐皇帝建造北京城' 故事探源", *Ming Chu De Renwu, Shi Shi Yu Chuanshuo* 明初的人物, 史事与传说, Beijing, s. 263-264.

⁶ Shang Chuan 传商, "Jing Nan Zhi Yin Zhiqian De Yanwang Zhu Di '靖难之役' 前的燕王朱棣", *Zhongguo Shehui Kexue Yuan Yanjiu Sheng Xuebao*, 1979, s. 74.

⁷ İmparator Zhu Di, Konfüçyüsçülerin sert muhalefetine rağmen, Amiral Zheng He 郑和 liderliğindeki Ming deniz filosunu 1405, 1407, 1409, 1413, 1417 ve 1421 yıllarında

Hanedanlığı'nın eski topraklarının tamamına hâkim olmak amacıyla genişleme stratejisi izledi⁸. Zhu Di'nin dış politikadaki ana hedefi Moğolları kontrol altına almaktı. Bu doğrultuda, bir yandan Moğollara karşı askerî seferler düzenlerken diğer yandan kuzey sınırını korumak amacıyla başkenti Nanjing'den Pekin'e taşıdı. O döneme kadar Beiping 北平 olarak adlandırılan şehrin ismini resmî olarak Beijing'e 北京 değiştirdi⁹.

Zhu Di, tahta geçtikten sonra Ming Hanedanlığı kuzey, kuzeydoğu ve kuzeybatı sınırlarındaki Moğol tehdidine karşı geniş kapsamlı bir askerî savunma hattı oluşturdu¹⁰. Bu hat, 16. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren "Dokuz Hudut" yani *Jiu Bian* 九边 adıyla anılmaya başlandı¹¹. Bu savunma hattı, yalnızca Ming ile Moğollar arasındaki sınır bölgesi değil, aynı zamanda Ming ordusunun sürekli savaş hazırlığında bekletildiği ve büyük askerî kışlaların bulunduğu binlerce kilometrelik bir alandı¹². Ming kayıtlarına göre, Zhu Di döneminin başlarında bu sınır hattının

toplam altı kez "Batı Okyanusları" olarak adlandırılan deniz seferlerine gönderdi. Bkz. Jonathan Porter, *Imperial China, 1350-1900*, Lanham, 2016, s. 53.

⁸ David M. Robinson, "The Ming Court and the Legacy of the Yuan Mongols", *Culture, Courtiers, and Competition: The Ming Court (1368-1644)*, David M. R, Cambridge and London, 2008, s. 369.

⁹ Wan Ming 万明, "The Construction of Beijing in Ming Dynasty from a Global Perspective 全球视野下的明代北京鼎建", *Ming Qing Shi Yanjiu*, 4 (2021), s. 33.

¹⁰ Xie Zhongzhi 谢忠志, *Mingdai Bing Bei Dao Zhidu: Yi Wen Yu Wu De Guoce Yu Wen Renzhi Bing De Shi Lian 明代兵備道制度：以文馭武的國策與文人知兵的實練*, Taipei, 2002, s. 76.

¹¹ Bu sınır hattı, Çin Seddi'ni takip ederek doğudan batıya sırasıyla Liaodong Sınırı 辽东边, Jizhou Sınırı 蓟州边, Xuanfu Sınırı 宣府边, Datong Sınırı 大同边, San Guan Sınırı 三关边, Yulin Sınırı 榆林边, Ningxia Sınırı 宁夏边, Gansu Sınırı 甘肃边 ve Guyuan Sınırı 固原边 olmak üzere dokuz askerî bölgeye ayrıldığı için bu adla anılmıştır. Bkz. Wei Huan 魏焕, "Huang Ming Jiu Bian Kao 皇明九边考", *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian 6 明代蒙古汉籍史料汇编 第六辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Yu Moying 于默颖, Hohhot, 2009, s. 193-324.

¹² Liu Jingchun 刘景纯, *Research on History and Geography of The Nine Border Defence Areas in Ming Dynasty 明代九边史地研究*, Beijing, 2014, s. 1.

tamamında 600 binden fazla asker konuşlandırılmıştı¹³. Hatta, sınır güvenliğinin en üst düzeye çıkarıldığı dönemlerde, Ming ordusunun toplam askerî gücünün %78'i bu bölgede bulunuyordu¹⁴.

Zhu Di döneminde Oyratlar, Karakorum'u ele geçirerek bölgedeki en güçlü siyasi ve askerî aktörlerden biri hâline gelmiş ve Çin'den çekilen Moğollarla sert bir güç mücadelesine girmişti¹⁵. İmparator Zhu Di, Moğolların iç durumunu değerlendirmek amacıyla 1403 yılı Nisan ayında Ming elçisi Daha Timur'u 答哈帖木儿 Oyrat liderlerinden Batula'nın yanına gönderdi¹⁶. Aynı yıl Ming Sarayı'na dönen Daha Timur, İmparator Zhu Di'ye Oyratların Batula 马哈木, Taiping 太平 ve Batu Bolud 巴秃孛罗 adlarında üç ayrı lider tarafından yönetildiğini ve aralarında en güçlüsünün Batula olduğunu rapor etti¹⁷. Batula, Ming'in elçi göndermesini bir fırsat olarak görerek 1408 yılında Ming Sarayı'na elçi gönderip ticari ilişkiler kurma isteğini ilettili. Ancak İmparator Zhu Di, Moğolistan'daki durumu henüz tam olarak kavrayamadığı için Batula'nın teklifini yanıtızsız bıraktı. 1409'un Nisan ayında, İmparator Zhu Di, Kubilay soyundan gelen ve Moğol Kağanı ilan edilen Olcay Timur'a¹⁸ Guo Ji 郭驥

¹³ Liang Miaotai 梁淼泰, "Mingdai Jiubian De Junshu 明代'九边'的军数", *Zhongguo Shi Yanjiu*, 1 (1997), s. 154.

¹⁴ Li Xianqiang 李贤强, "Mingdai Beibu Bianjiang Bing Bian De Fasheng yu Chuzhi 明代北部边疆兵变的发生与处置", *Journal of Hubei University (Philpsophy and Social Science)*, 48/4 (2021), s. 90.

¹⁵ Paul Pelliot, *Notes Critiques D'histoire Kalmouke 卡尔梅克史评注*, Çince çev. Geng Sheng 耿昇 (Beijing, 1994, s. 23.

¹⁶ Zhang Fu 张辅, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, Taipei, 1962, b. 19, s. 340.

¹⁷ Zhang Tingyu 廷玉张, *Ming Shi 明史*, Beijing, 1974, b. 328, s. 8497.

¹⁸ Olcay Timur, bazı Moğolca kaynaklarda Uloi Timur, Ming yıllıklarında ise Wanzhetu 完者秃 ve Benyashili 本雅失利 (Bünyaşiri) olarak kaydedilmiştir. Kaynaklarda, onun soy bağına ilişkin bilgiler tartışmalı olup bu konudaki araştırmalar için bkz. Honda Minobu, "On the Genealogy of the Early Northern Yuan", *Ural-Altaysche Jahrbücher*, 30/3-4 (1958), s. 230-240. Buyandelger, "15 Shiji Zhongye Qian De Bei Yuan Kehan Shixi Ji Zhengju 15 世纪中叶前的北元可汗世系及政局", *Menggu Shi Yanjiu*, 6 (2000), s. 131-155; Nureddin İzbasar, "14. Yüzyılın Son Çeyreğinde Moğolistan'daki Siyasi Durum ve Bu

başkanlığında resmî bir elçilik heyeti gönderdi¹⁹. Aynı zamanda, Olcay Timur'un komutanları Arugtay, Marhasia, Tuohuchi 脱火赤 ve Hashi Timur'a 哈失帖木儿 da ayrı ayrı elçiler gönderildi²⁰. Ancak Ming Hanedanlığı'nın resmî kayıtlarına göre, Zhu Di'nin barış mesajlarını ileten Guo Ji, Olcay Timur tarafından öldürüldü²¹. Bunun üzerine, Zhu Di, zaten büyük bir tehdit olarak gördüğü Olcay Timur'a karşı Oyratlar ile iş birliği yapmaya karar verdi²². 1409 yılında, üç önemli Oyrat liderine resmî bir elçilik heyeti göndererek Batula'ya "Shunning Wang 顺宁王", Taiping'e "Xianyi Wang 贤义王", Batu Bolud'a ise "Anle Wang 安乐王" ünvanı verilerek resmî İmparatorluk damgasıyla beraber takdim edildi²³. Oyrat liderlerine verilen ünvanlar, Ming eyalet prenslerine verilen birinci dereceden resmî ünvanlarla eşdeğerdi²⁴. Böylece Ming Hanedanlığı, Doğu Moğollarına karşı önemli bir müttefik kazanırken Oyratlar da Çin'de ticaret yapma imtiyazı elde ederek daha fazla güçlenme fırsatı

Durumun Timurlu-Ming İlişkilerine Etkisi", *Medeniyet Kültürel Araştırmalar Belleteni*, 3/ 5 (2024), s. 172-198.

¹⁹ Guo Ji, 1395 yılında İmparator Zhu Yuanzhang'ın emriyle 1500 kişilik Ming elçilik heyetine başkanlık ederek Emir Timur'a gönderilmişti. Guo Ji, Semerkant'a ulaştığında, daha önce Ming baskısından kaçarak Emir Timur'a sığınan *Altan Uruk* mensubu Olcay Timur da oradaydı. Ancak Ming elçileri İmparator adına Emir Timur'dan vergi ödemesini talep edince öfkelenen Timur, elçilerin ülkelerine dönmesine izin vermeyerek onları 13 yıl boyunca tutsak etti. Ming elçilik heyeti, Timur'un ölümünden sonra ancak 1407 yılında ülkesine dönebildi. Olcay Timur da Emir Timur'un ölümünün ardından, 1408 yılında Moğolistan'a geri dönerek Arugtay'ın desteğiyle Moğol hanı ilan edildi. Olcay Timur ile Guo Ji muhtemelen Semerkant'ta karşılaşmış ve birbirlerini tanımıştı. Zhu Di muhtemelen Guo Ji'nin bu deneyiminden dolayı onu Olcay Timur'a elçi olarak göndermişti. Bkz. İzbasar, a.g.m., s. 191.

²⁰ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 91, s. 1193-1198.

²¹ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 93, s. 1239.

²² Shih-Shan Henry Tsai, *Perpetual Happiness The Ming Emperor Yongle*, Seattle and London, 2001, s. 166.

²³ Yu Moying 于默颖 ve Bo Yinhu 薄音湖, "Ming Yongle Shiqi Wala San Wang Ji Ning Wang De Ce Feng 明永乐时期瓦剌三王及和宁王的册封", *Inner Mongolia Social Science*, 22/ 3 (2001), s. 44.

²⁴ Shen Defu 沈德符, *Wanli Ye Huo Bian 万历野获编*, ed. Yang Wanli 杨万里, Shanghai, 2012, b. 30, s. 780.

buldu. Bu durum, Oyratları Kubilay soyundan gelen hanlara karşı avantajlı bir konuma getirdi²⁵.

Geç Ming dönemi entelektüelleri, Zhu Di'nin Moğollara yönelik stratejisini “zayıfı destekleyerek güçlüyü vur, aralarını açarak böl ve parçala” politikası olarak değerlendirmiştir²⁶. Zhu Di, Oyratlarla iş birliği yaparak Olcay Timur'u ortadan kaldırmaya karar verdikten sonra Moğolistan'a askerî sefer düzenlemek amacıyla ordusunu hazırladı. Zhu Di döneminde, Ming ordusu 1409'dan başlayarak onun 1424 yılındaki ölümüne kadar toplam altı kez Moğolistan'a sefer düzenledi ve bu seferlerin beşinde Zhu Di bizzat ordusunun başında yer aldı. Üstelik, bu seferlerin dördü Doğu Moğollarına karşı gerçekleştirilirken yalnızca biri müttefiklik arayışında olduğu Oyratlara karşı düzenlendi. Zhu Di, 1424'te çıktığı son Moğolistan seferinden dönerken 17 Temmuz tarihinde günümüzdeki İç Moğolistan sınırları içinde yer alan Hailas Ausu²⁷ 榆木川 bölgesine ulaştığında hastalıktan öldü²⁸. Nitekim Ming ordusunun

²⁵ Bai Cuiqin 白翠琴, *Ming Shi Lu-Wala Ziliao Zhaibian 《明实录》瓦剌资料摘编*, Urumçi, 1982, s. 9.

²⁶ Qu Jiushi 瞿九思, “Wanli Wu Gong Lu 万历武功录”, *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian 4 明代蒙古汉籍史料汇编.第4辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖, Hohhot, 2007, s. 28.

²⁷ Çalışmamızda geçen tarihî yer adlarının günümüzdeki konumları için bkz. Wei Songshan 魏嵩山, ed., *Zhongguo Lishi Diming Dacidian 中国历史地名大辞典*, Guangzhou, 1995; Dai Junliang 戴均良, ed., *Zhongguo Gujin Diming Da Cidian 中国古今地名大词典*, Shanghai, 2005.

²⁸ Qu Jiushi 瞿九思, “Wanli Wu Gong Lu 万历武功录”, *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian 4 明代蒙古汉籍史料汇编.第4辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖, Hohhot, 2007, s. 28.

²⁸ Zhu Di'nin ölümü hakkında üç farklı görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Ming'in resmî hanedanlık kayıtlarında geçtiği üzere son Moğolistan seferinden dönerken hastalanarak vefat ettiği'dir. Bkz. Yang Rong 荣杨, “Bei Zheng Ji 北征记”, *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 1 明代蒙古汉籍史料汇编.第一辑*, Hohhot, 2006, s. 65. İkincisi, sıkıntı ve endişe nedeniyle öldüğüdür. Bu görüş, 1392-1863 yılları arasında Kore'de hüküm süren Joseon Krallığı'nın tarihini anlatan *Joseon Wangjo Sillok* (Çince: 朝鲜王朝实录) adlı eserde geçen ifadelere dayanmaktadır. Bu esere göre, Zhu Di Moğolistan seferindeyken şiddetli bir dolu fırtınasına maruz kaldı ve bu dolu parçaları âdeta tuğla büyüklüğündeydi. Bu felaket sonucunda Zhu Di'nin askerleri ve atları ağır kayıplar verdi. Bu manzaraya tanıklık eden Zhu Di, yaşadığı büyük sarsıntıya dayanamayarak hayatını kaybetti. Bkz. Wu

Moğolistan'a düzenlediği ilk askerî sefer 1409'un yazında, Olcay Timur ve onun komutanı Arugtay'ın kuvvetlerine karşı gerçekleştirildi. Bu sefere Qiu Fu 丘福 komutanlığındaki 100 bin kişilik ağır süvari birliği katıldı²⁹. Ancak Olcay Timur ve Arugtay, birliklerini birleştirerek Ming ordusunu Herlen Irmağı'nın kuzeyinde karşıladı. Eylül ayının sonunda gerçekleşen savaşta, Ming ordusu ağır bir yenilgiye uğradı ve Qiu Fu esir düşerek infaz edildi. Moğollara teslim olan on binlerce Ming askeri de silahsızlandırılarak idam edildi³⁰.

Ming ordusunun 1409'daki ağır yenilgisini kabul etmek istemeyen Zhu Di, Olcay Timur ve Arugtay'ı cezalandırmak amacıyla 1410 yılı Şubat ayında 500 bin kişilik ordunun başına geçerek Pekin'den Moğolistan'a doğru harekete geçti³¹. Ming ordusunun sefere katılan asker sayısı Ming'in resmî kaynaklarında abartılmış görünse de gerçek sayının en az 300 bin olduğu tahmin edilmektedir³². Bu seferde, ordunun iaşesini sağlamak amacıyla yaklaşık 30 bin arabayla 25 bin ton tahıl taşınırken daha önce Ming'e teslim olan Moğol, Cürçen ve Kore birlikleri de orduya katıldı³³. Mayıs ayında, Ming ordusunun Moğolistan'a ulaştığı haberini alan Olcay Timur ile Arugtay, nasıl hareket edecekleri konusunda ihtilafa düştü. Üstelik Ming ordusunun 500 bin askerle ilerlediğinin duyurulması, tedirginliği daha da artırdı. Bu nedenle, Olcay Timur ordularını alıp batıya doğru çekilmeyi önerirken, Arugtay buna karşı çıkarak uzun süredir

Han 吴晗, *Chaoxian Li Chao Shi Lu Zhong De Zhongguo Shiliao 朝鲜李朝实录中的中国史料*, Beijing, 1980, s. 318. Üçüncü görüşe göre ise Zhu Di, sefer dönüşünde Hailas Ausu'ya geldiğinde avlanmak isteyerek ordusunu durdurdu. Ava kendini fazla kaptırarak muhafızlardan uzaklaştı ve tek başına kaldığında karşılaştığı vahşi bir kaplan tarafından parçalandı. Rivayete göre, adamları olay yerine ulaştığında Zhu Di'den geride yalnızca yayı kalmıştı. Bkz. Zhao Yuntian 赵云田, *Ming Qing Gong Ting Mi Shi 明清宫廷秘史*, Shijiazhuang, 1985, s. 24-30.

²⁹ Zhang 张, *Ming Shi 明史*, b. 6, s. 87

³⁰ Zha Jizuo 查继佐, *Zui Wei Lu 罪惟录*, Hangzhou, 1985, b. 3, s. 85.

³¹ Li Yunping 李云平, *Zhongguo Zhanzheng Shi Ddu Ji 中国战争史地图集*, Beijing, 2007, s. 137.

³² Frederick W. Mote ve Denis Twitchett, "Volume 7 The Ming Dynasty, 1368-1644, Part I", *The Cambridge History of China*, Cambridge, 2008, s. 226.

³³ Li Huguang 李湖光, *Da Ming Diguozhanzheng Shi 大明帝国战争史*, Nanjing, 2010, s. 44.

kontrol altında tuttuğu Doğu Moğolistan'a çekilmenin daha doğru olacağını savundu. Ancak anlaşmazlıklar aralarındaki güveni sarsınca gerilim büyüyerek çatışmaya dönüştü. Sonunda, Olcay Timur birlikleriyle batıya yönelirken Arugtay doğuya çekildi³⁴. Bu sırada Zhu Di, yakaladığı Moğol askerlerinden Olcay Timur ile Arugtay'ın ayrıldığını öğrendikten sonra yirmi gün yetecek kadar yiyecek ana ordudan ayrılarak hafif süvarilerle Olcay Timur'un peşine düştü. Zhu Di'nin öncü birlikleri, 13 Mayıs günü Onon Irmağı yakınlarında Olcay Timur'la karşılaştı ve çıkan çatışmada Olcay Timur yenilerek kaçtı. Ancak kısa süre sonra Oyrat lideri Batula tarafından yakalanarak idam edildi³⁵.

Zhu Di, haziranın başında Arugtay'ı bulmak amacıyla Argun Nehri'ne ulaştığında onun yakınlardaki bir vadide saklandığı öğrenildi ve 9 Haziran günü Ming ordusu vadinin iki tarafındaki dağ yamaçlarından Arugtay'ın birliklerini kısıp aldı³⁶. Arugtay, yaklaşık 1000 süvariyle Zhu Di'nin bulunduğu cepheye saldırı düzenlediyse de tüfekli süvarilerin yoğun atışı karşısında tutunamayarak bozguna uğradı. Ming ordusu karşı saldırıya geçtiğinde, Arugtay panikleyerek geri çekildi. İlerleyen günlerde, kendisini takip eden Ming ordusuyla bir kez daha savaşan Arugtay, Ming birliklerinin top atışlarına dayanamayıp kaçtı ve kayıplara karıştı³⁷. Ming ordusu, Arugtay'ı bulmak için günümüzdeki İç Moğolistan'ın Horçin Aymağı'nın kuzeydoğusuna kadar ilerlediyse de bir sonuç alamadı. Zhu Di orduya geri çekilme emri verdi ve 17 Temmuz günü Pekin'e ulaştı³⁸. Ming ordusunun askerî seferini fırsat bilen Oyratlar, Ming ordusunun çekilmesinin hemen ardından doğuya ilerleyerek Kerulen Nehri'nin üst havzalarına kadar yayılmayı başardı. Durumdan endişelenen Arugtay, gittikçe güçlenen Oyratlar karşısında tutunamayacağını düşünerek 1410 yılının sonunda Tuohudai 脱忽歹 başkanlığında bir elçilik heyeti

³⁴ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 104, s. 1347.

³⁵ Xu Xueju 徐学聚, *Guochao Dianhui 国朝典汇*, Beijing, 1993, b. 104.

³⁶ Jin Youzi 金幼孜, "Bei Zheng Lu, Hou Bei Zheng Lu 北征录, 后北征录", *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 1 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, Hohhot, 2006, s. 45.

³⁷ Li Huguang 李湖光, a.g.e., 2010, s. 46.

³⁸ Jin 金, a.g.e., s. 46.

gönderip Ming'in üstünlüğünü kabul ederek barış talep etti³⁹. Ming Sarayı, Arugtay'ın talebini memnuniyetle karşılayarak olumlu yanıt verince Oyrat lideri Batula bu durumdan rahatsız oldu. Buna müteakip, 1413 yılında Ming Hanedanlığı'nın kendisine gönderdiği elçinin geri dönmesine izin vermedi ve bunun karşılığında Gansu ve Ningxia bölgelerindeki yaylaların Oyratların hayvanlarını otlatmaları için açılmasını talep etti⁴⁰. Batula'nın bu hamlesi karşısında Ming Sarayı, Arugtay'ın desteklenmesi gerektiğine karar verdi. 1413 yılı Temmuz ayında Arugtay'a resmî bir elçilik heyeti gönderilerek kendisine Hening Wang 和宁王 ünvanı verildi ve Ming ile dostane ilişkiler kurması resmî olarak onaylanmış oldu⁴¹.

Oyrat lideri Batula, Ming Hanedanlığı'nın Arugtay ile ilişkilerini düzeltmesinin ardından 1413 yılı Aralık ayından itibaren Ming sınırlarını yağmalamaya başladı⁴². Zhu Di, bu kez Oyratları cezalandırmak amacıyla 1413 yılının sonunda sefer hazırlıklarını başladı ve üç aydan fazla süren hazırlıkların ardından 27 Mart'ta Ming ordusu Pekin'den Orta Moğolistan'a doğru yola çıktı⁴³. Ming kayıtlarında, bu sefere toplam 500 binden fazla piyade ve süvariden oluşan bir ordunun katıldığı kaydedilmektedir⁴⁴. Haziran ayının beşinci gününde, Liu Jiang 刘江 komutasındaki Ming öncü birlikleri, Kangha Lihai 康哈里海 komutasındaki Oyrat askerleriyle karşılaştı ve çarpışmaya girdi. Oyratlar, fazla mukavemet göstermeden geri çekildi⁴⁵. 7 Haziran'da Ming ordusu, günümüzdeki Ulan Batur yakınlarında bulunan Tola Irmağı'nın doğu kıyısındaki Ulan Huşu 忽兰忽失温 bölgesinde Oyrat ordusuyla çetin bir

³⁹ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 111, s. 1415.

⁴⁰ Zhang 张, *Ming Shi 明史*, b. 328, s. 8498.

⁴¹ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 141, s. 1691.

⁴² Xia Xie 夏燮, *Ming Tong Jian-Baiwen Duizhao Quanyi 文白对照全译《明通鉴》*, Beijing, 1994, b. 16, s. 587.

⁴³ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 148, s. 1732.

⁴⁴ Xia 夏, a.g.e., b. 16, s. 587.

⁴⁵ Xia 夏, a.g.e., b. 16, s. 588.

savaşa girdi⁴⁶. Ming kayıtlarına göre, Oyratların savaşa katılan süvari sayısı yaklaşık 30 bindi ve Batula, Taiping ve Batu Bolud orduların başında bulunuyordu. Savaş, öğle vaktinden gece yarısına kadar devam etti⁴⁷. Her iki taraf çok fazla asker kaybetti ve Ming ordusu ağır top atışlarıyla Oyratları geri çekilmeye zorladı⁴⁸. Ming askerleri, geri çekilen Oyrat birliklerini Tola Irmağı'na kadar takip etti ancak belirgin bir sonuç elde edemedi. Bunun üzerine, Zhu Di 10 Haziran'da Ming ordusunun Moğolistan'dan çekilmesine karar verdi. Batula, Taiping ve Batu Bolud, 1415 yılının başında rehin tuttukları Ming elçisiyle birlikte atlar ve kıymetli hediyeler göndererek af diledi. Zhu Di ise gönderilenleri kabul ederek ilişkilerin iyi tutulmasını istediğini belirtti⁴⁹. Çok geçmeden, 1415 yılı içinde Batula girdiği bir çatışmada öldü⁵⁰.

Batula'nın ölümünün ardından kısa süren bir iç karmaşadan sonra Taiping büyük ölçüde Oyratların birliğini sağladı ve hemen ardından Arık Buka soyundan gelen Oyraday'ı Kağan ilan etti⁵¹. Oyratların iç çekişmesi sırasında toparlanma fırsatı bulan Arugtay bazı çatışmalarda Oyratlara karşı zafer kazanarak etki alanını genişletmeye başladı. Oyratların zayıflamasını istemeyen Zhu Di, 1418 yılı Nisan ayında Batula'nın oğlu Togan'a babasına verdiği gibi Shunning Wang ünvanı vererek onu desteklemeye başladı⁵². İlerleyen süreçte, Arugtay'ın yeniden güçlenmesi ve Ming sınırlarını taciz etmesi nedeniyle Zhu Di, ömrünün sonuna kadar Doğu Moğollarına karşı Oyratları desteklemeyi sürdürdü. Bu sayede Oyratlar giderek daha fazla güç kazandı. Ming'in desteğini

⁴⁶ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 152, s. 1765.

⁴⁷ Jin 金, a.g.e., s. 53.

⁴⁸ Peter C. Perdue, *China Marches West: the Qing conquest of Central Eurasia*, Cambridge and London, 2005, s. 55.

⁴⁹ Wang Shizhen 王世贞, *Bei Lu Shimo Zhi 北虏始末志*, *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian 2 明代蒙古汉籍史料汇编 第二辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, Hohhot, 2006, s. 22.

⁵⁰ Li Guangbi 李光璧 ve Lai Jiadu 赖家度, *Mingchao Dui Wala De Zhanzheng 明朝对瓦剌的战争*, Shanghai, 1954, s. 21.

⁵¹ Buyandelger, "15 Shiji Zhongye Qian De Bei Yuan Kehan Shixi Ji Zhengju 15 世纪 中叶前的北元可汗世系及政局", *Menggu Shi Yanjiu*, 6 (2000), s. 141.

⁵² Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 199, s. 2077.

alan Togan, tüm Oyratların gücünü kendi elinde toplamak amacıyla 1424 yılında Taiping'e saldırdı ve onu bozguna uğrattı. Taiping'e bağlı boylar ise Gansu sınırına gelerek Ming himayesine girmeyi talep etti⁵³. Dağılan boyları yeniden bir araya getirmeye çalışan Taiping, 1426 yılına kadar Ming'e birkaç kez elçi göndererek ilişkileri devam ettirdi. Ancak 1426 yılında, Taiping'in oğlu Nayraku 捏烈忽 Ming'e elçi göndererek babasının öldüğünü bildirdi⁵⁴. Togan, iç mücadeleye devam ederken 1427 yılının sonunda Babadi 巴巴的 başkanlığındaki 67 kişilik elçilik heyetini Pekin'e gönderdi⁵⁵. Taiping'in ölümünün ardından Togan, Hoid boyunun reisi Batu Bolud'u ortadan kaldırmak için harekete geçti ve amacına ulaştı. Nitekim Ming kaynaklarında, Batu Bolud'un husûmet nedeniyle (kan davası) öldürüldüğü nakledilmektedir⁵⁶. 1426-1430 yılları arasında Togan, Oyratları tek başına yönetimi altına almak için mücadele ederken bu dönemden sonra doğudaki Arugtay'a yönelik baskılarını artırdı. Ming yıllıklarından anlaşıldığı üzere, bu dönemde Togan ile Ming arasındaki ilişkiler silah alışverişi yapacak kadar iyi durumdaydı. Nitekim 1430 yılı Nisan ayında Togan'ın talebi üzerine Ming Hanedanlığı ona yay ve kılıç gibi silahlar gönderdi⁵⁷.

Togan, 1431 yılında Arugtay'a saldırarak güneye kaçmasına sebep oldu. Sıkışan Arugtay, Ming sınırındaki Zhangjiakou'a 张家口 yakın Jining Gölü'nün kuzeybatı kıyısına geldi. Arugtay burada bir sene kaldıktan sonra 1432 son baharında kendisine saldıran Uranhayları yenerek onların bölgesini kontrolü altına aldıktan sonra Ming'e elçi gönderdi. Arugtay'dan boşalan bölgeler ise Togan'ın kontrolüne geçti⁵⁸. Togan'ın yükselen gücüne karşı Arugtay, Cengiz Han soyundan gelen Aday'ı Kağan ilan ederken Togan da buna karşılık olarak bir diğer *Altan Uruk* mensubu

⁵³ Bai 白, a.g.e., s. 41.

⁵⁴ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 13, s. 349.

⁵⁵ Zhang 张, *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*, b. 34, s. 861.

⁵⁶ Sun Jizong 孙继宗, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, Taipei, 1962, b. 147, s. 2896.

⁵⁷ Zhang Fu 张辅, *Ming Xuanzong Shi Lu 明宣宗实录*, Taipei, 1962, b. 65, s. 1542.

⁵⁸ Bai 白, 1985, a.g.e., s. 38.

Dayisung'u 1433 yılında Kağan ilan etti⁵⁹. Çince kaynakların aktardığına göre, Togan aslında kendisini Kağan ilan etmek istediye de Moğol boy reisleri onun Cengiz Han soyundan olmadığını ileri sürerek sert bir şekilde karşı çıktı ve Acay Taiji'nin oğlu Dayisung'un Kağan ilan edilmesini sağladılar⁶⁰. Togan, Dayisung'u Kağan ilan ettikten sonra kızını onunla evlendirerek Taişi ünvanını aldı. Ardından, 1434 yılında Arugtay'a bir kez daha saldırarak onu öldürdü⁶¹. Ancak Aday, bu saldırıdan sağ kurtularak yaklaşık yüz adamıyla Ming'in Gansu sınırına yakın bir bölgeye kaçtı. Bunun üzerine, Togan Ming'e elçi göndererek Arugtay'ı öldürdüğünü ve Aday'ın Ming sınırına yakın bir bölgede saklandığını bildirdi⁶². Aday, sığındığı bölgede birkaç yıl boyunca Oyratlardan saklanmaya çalışırken Ming sınır kuvvetleri tarafından takibe alındı ve teslim olması için baskı yapıldı. Ancak, Aday Ming'e teslim olmayı reddedince, Ningxia 宁夏 bölgesinin kuzeyindeki Langshan Irmağı 狼山江 kıyısında Ming ordusunun saldırısına uğrayarak kuzeye çekilmek zorunda kaldı. Bu durumu fırsat bilen Togan, Aday'ı yakalayarak idam etti⁶³. Togan, Aday'ı öldürdükten beş ay sonra, 1438 yılının Ekim ayında elçi göndererek Ming Sarayı'na bu gelişmeden haberdar etti⁶⁴. Ertesi yılın başında Ming, Togan'a elçi göndererek Aday'ın yakalanıp öldürüldüğünü kutladı ve Togan Taişi'ye, önemli Oyrat komutanlarına, Dayisung'a ve

⁵⁹ Sei Wada, *Mingdai Menggu Shi Lunji 明代蒙古史论集*, Çince çev. Fan Shixian 番世宪, Beijing, 1984, s. 129.

⁶⁰ Ye Xianggao 叶向高, "Si Yi Kao 四夷考", *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 2 明代蒙古汉籍史料汇编 第二辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, Hohhot, 2006, s. 499.

⁶¹ Han Shanzhi 韩善徵, *Menggu Jishi Benmo 蒙古纪事本末*, ed. Li Baowen 李宝文, Shanghai, 2012, s. 165.

⁶² Zhang Fu 张辅, *Ming Xuanzong Shi Lu 明宣宗实录* b. 112, s. 2524.

⁶³ Zhou Song 周松, "On Affiliated Alutai Tribe in Ming Dynasty 明代内附阿鲁台族人辨析", *J. Northwest University for Nationalities (Philosophy and Social Science)*, 5 (2011), s. 80.

⁶⁴ Wang Xiong 王雄, "Guan Yu A Tai Han 关于阿台汗", *Menggu Shi Yanjiu 5 蒙古史研究 第五辑*, Hohhot, 1997, s. 168.

onun iki hatununa kıymetli hediyeler sundu⁶⁵. Böylece, Oyratlar ile Ming arasındaki ilişkiler tarihte hiç olmadığı kadar iyi bir noktaya ulaştı.

Muharebe Öncesi Ming-Oyrat Ticari İlişkileri

Togan liderliğindeki Oyratlar giderek güçlenirken Ming Hanedanlığı'nın beşinci İmparatoru Zhu Zhanji 朱瞻基 (d.1399-ö.1435), 1430 yılının Haziran ayında önemli bir stratejik karar aldı. İç Moğolistan'ın güneydoğusundaki Luan Irmağı 滦河 kıyısında bulunan Kaiping Garnizonu'nu 开平卫, yaklaşık 150 km güneyde yer alan Yan Dağı 燕山 eteklerindeki Dushi'ye 独石 taşıdı. Bu kararla Ming ordusunun Moğolistan'daki varlığı büyük ölçüde zayıfladı⁶⁶. 31 Ocak 1435'te, İmparator Zhu Zhanji 朱瞻基 henüz 36 yaşındayken hastalıktan öldü. Yerine, 8 yaşındaki oğlu Zhu Qizhen 朱祁镇 (1427-1464) geçti ve *Zhengtong* 正统 saltanat (1435-1449) adıyla Ming Hanedanlığı tahtına oturdu. Küçük yaşta tahta geçtiği için büyükannesi İmparatoriçe Zhang 张太皇太后 devleti yönetti⁶⁷. İmparator Zhu Qizhen'in saltanatının ilk yıllarında, Ming Hanedanlığı Moğollara yönelik aktif bir politika izlemek bir yana devlet idaresi bile neredeyse harem ağası Wang Zhen'in 王振 kontrolüne geçmiş durumdaydı⁶⁸.

Togan Taişi'nin askerî ve siyasi olarak güçlenmesi, mensubu olduğu Çoros kabilesinin yalnızca Oyratlar içindeki konumunu pekiştirmekle kalmadı, aynı zamanda Moğollar arasındaki nüfuzunu da artırdı. Gücünü artırdıkça, tüm Moğol boylarını tek bir idare altında birleştirmek isteyen Togan, Kerulen Nehri'nin aşağı havzasından Kölün Buir Gölü Havzası'na kadar uzanan bölgedeki Doğu Moğolları, Uranhaylar ve hatta Cürçenleri de itaati altına almaya çalıştı. Ming'in askerî varlığını sona erdirmesiyle

⁶⁵ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 50, s. 969.

⁶⁶ Xia 夏, a.g.e., b. 20, s. 696.

⁶⁷ Luo Xue 雒雪, "Ming Yingzong Younian Jiaoyu Guankui 明英宗幼年教育管窥", *Kejiao Daokan*, 6 (2016), s. 168.

⁶⁸ Zhao Nanzhong 赵中男, *Mingdai Gongting Zhengzhi Shi* 明代宫廷政治史, Beijing, 2015, s. 350-353.

oluşan boşluktan faydalanan Togan, Kaiping 开平'in kuzeyinde yaşayan Karaçin 哈喇慎 boylarını da kendine bağladı⁶⁹. Batı komşuları üzerindeki etkisini artırmak amacıyla kızı Nugandaşiri'yi 弩温答失里 Kumul'un Çağatay soyundan gelen hâkimi Budhaşiri ile evlendirdi⁷⁰. Aynı dönemde Oyratlar, Altay Dağları'nın güneyi ile Tanrı Dağları'nın kuzeyinde yer alan Doğu Çağatay Hanlığı topraklarına yönelik akınlarını artırdı. Oyratların baskısına dayanamayarak zor durumda kalan Doğu Çağatay Hanı Üveys Han (ilk tahta çıkışı 1418), başkentini Beşbalık'tan, İli Nehri Havzası'ndaki İlibalık'a taşımak zorunda kaldı⁷¹.

1439 yılının Ekim ayının sonunda, Dayisung Kağan, Aduchi 阿都赤 başkanlığında 1000'den fazla kişiden oluşan bir elçilik heyetini Ming'e gönderdi. Heyet, beraberinde 3725 at, 13 deve, 3400 samur kürkü 貂鼠皮, 300 kakım kürkü 银鼠皮, giysi, para ve kıymetli eşyalar getirdi. Maliye Bakanlığı 户部, Oyratların satmak için getirdiği hayvanların fazlalığı nedeniyle, eskiden verilen ot ve tahıl miktarının yarıya düşürülmesini teklif ettiyse de Ming Sarayı, önceki miktarın aynen verilmesi yönünde emir verdi. Moğollardan gelen resmî görevlilerden dört kişiye 2000'er, geri kalanlara ise 500'er gümüş para ödendi. Oyratların getirdiği malların ordu tarafından satın alınmasına veya halka açık pazarlarda satılmasına izin verildi. Ancak pazarlarda Çinlileri kandırmaya çalışanların atları ve kürklerine de el konuldu⁷².

Ming-Oyrat ilişkileri dostane bir şekilde devam ederken 1439 yılında kaynakların açıkça belirtmediği bir sebepten dolayı Togan öldü. *Erdeni-yin Topçî*'deki anlatılara göre Togan, Aday'ı öldürmesinin ardından

⁶⁹ Ye Xianggao 叶向高, a.g.e., b. 6, s. 499.

⁷⁰ Zhang 张, *Ming Shi 明史*, b. 329, s. 8514.

⁷¹ Li Jinxin 李进新, *Xinjiang Yisilan Hanchao Shilue 新疆伊斯兰汗朝史略*, Beijing, 1999, s. 178.

⁷² Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 60, s. 1148-1150.

“Kutsal Ecen”⁷³, işlediği suç nedeniyle aynı yerde Togan’ın canını aldı⁷⁴. Ming kaynaklarında ise Togan’ın neden ve nasıl öldüğüne dair herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Togan’ın ölümünün ardından, oğulları arasındaki iktidar mücadelesinde büyük oğlu Esen galip gelerek 1440 yılında babasının yerine Taişi oldu. Esen, babası Togan’ın başarısız Kağanlık girişiminden ders çıkararak öncelikle Moğollar arasındaki nüfuzunu artırmaya ve Dayisung Kağan ile ilişkilerini güçlendirmeye çalıştı. Bu doğrultuda, Dayisung’un kardeşi Agbarçı’ye Cinong (Jinong) ünvanını verdi. Böylece Agbarçı, Moğolistan’da Cinong ünvanını kullanan ilk kişi oldu⁷⁵. Esen bununla da yetinmeyip kızı Seçeg Bici’yi

⁷³ Moğolca kroniklerde *Ecen-ü Emüne-Eçe* olarak geçen bu ifade, “Cengiz Han’ın Kutsal Ruhı” anlamına gelmektedir ve onun ölümünden sonra kurulan “Sekiz Beyaz Çadır” (*Nayman Çağan Ger*) ile özdeşleştirilmiştir. Kroniklere göre Arugtay ve Aday bu çadırları kutsayarak taht merasimi yapmış, ancak nihayetinde Togan’dan kaçan Aday, yine bu çadırlardan birinde saklanırken onun tarafından öldürülmüştür. Togan da kutsal mekânda kan döktüğü için Aday’ın hemen ardından orada ölmüştür. “Sekiz Beyaz Çadır” için bkz. Christopher P. Atwood, *Encyclopedia of Mongolia and the Mongol empire*, New York, 2004, s. 161-162.

⁷⁴ *Ganjidmaa Chimeddorj, Erdeni- Yin Tobçi ” (Hanların Menşei Hakkında Hazinelelerinin Tarihi)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 61.

⁷⁵ Cinong kelimesinin Çince Jinwang 晋王 veya Qinwang 亲王 kelimesinden türediği düşünülmektedir. Kubilay’ın son döneminden itibaren Çin Seddi’nin kuzeyindeki Moğolistan bölgesine gönderilen prenslere çoğunlukla Jinwang unvanı verilmiştir. Moğolca kaynaklarda kelimenin Cinong olarak kullanımı, doğrudan Esen’in Agbarçı’ye bu unvanı vermesiyle ortaya çıkmakta ve bu dönemden itibaren Moğol devlet teşkilatında yeniden kullanılmaya başlanmaktadır. Üstelik Moğolistan’daki siyasi hiyerarşide, Cinong makamı Kağan’dan sonraki en önemli konum hâline gelmiştir. Özellikle Dayan Han (d.1474-ö.1516) döneminden itibaren Cinong ve Sağ-Sol Kanat sistemi devletin temel yönetim modeli hâline gelmiştir. Cinong kelimesi, Ming dönemi Çince kaynaklarında Jinang 吉囊 veya Jineng 吉能 olarak kaydedilirken, Mançu İmparatorluğu döneminde ise Jinong 济农 olarak kullanılmaya devam etmiştir. Bkz. Yu Moying 于默颖, “Mingdai Menggu De Jinong Zhidu 明代蒙古的济农制度”, *Inner Mongolia Social Science*, 38/6 (2017), s. 70-76. Dayan Han’ın Moğolistan’daki reformları için bkz. Yang Shaoyou 杨绍猷, *Anda Han Pingzhuo 俺答汗评传*, Beijing, 1992.

Agbarçı'nın oğlu Hagurçug ile evlendirerek akrabalık bağlarını güçlendirdi⁷⁶.

Esen'in başa geçmesiyle Oyratlar hızlı bir yükseliş sürecine girdi. Ming Hanedanlığı ile iyi ilişkileri korumaya devam eden Esen, ilk olarak İpek Yolu ticaretinin en önemli güzergâhlarından biri olan Kumul'u (Hami) ele geçirmek için harekete geçti ve 1443 yılında 3000 kişilik Oyrat birliğini Kumul Kalesi'ni kuşatmaya gönderdi. Şehir, bir aydan fazla süren kuşatmanın ardından düştü ve Esen, Kumul Kralı Davandaşiri başta olmak üzere çok sayıda tutsak ve ganimeti Moğolistan'a götürdü⁷⁷. Bunun ardından, 20 bin kişilik bir orduyla Ming Hanedanlığı'nın himayesinde bulunan Handong 罕东, Shazhou 沙洲 ve Chijin 赤斤 bölgelerindeki Moğolları da kendine bağlayarak bu toprakları hâkimiyeti altına aldı⁷⁸.

Esen, genişleme faaliyetlerini sürdürürken Ming Hanedanlığı ile ticari ilişkilerini de devam ettirdi. Nitekim 1441 yılının sonbaharında, Esen'in gönderdiği 2400 kişilik bir heyet, ihtiyaç duydukları tahıl ürünlerini satın almak için Datong'a geldi. Aynı dönemde, Dayisung Kağan da Aduchi başkanlığındaki bir elçilik heyetiyle Ming'e satmak üzere 2537 at ile 21.200 samur ve kakım kürkü gönderdi⁷⁹. 1442 yılının sonunda, Oyratlardan 2302 kişilik bir elçilik heyeti 2537 at ile Ming'e geldi. Elçiler, 1443 yılının Şubat ayında Ming Sarayı'nda kabul edildi ve Dayisung ile Esen başta olmak üzere gelenlerin rütbelerine ve getirdikleri mallara göre kıymetli kumaşlar, değerli eşyalar ve para takdim edildi. İki taraf, dostane ilişkilerin devamı ve istikrarı için iyi dileklerde bulundu⁸⁰. Ming

⁷⁶ Nankuaimodege, "On Wala Mongolians and Society of Western Region in Ancient Time 论瓦刺蒙古与西域社会", *J. Northwest University for Nationalities (Philosophy and Social Sceince)*, 2 (2005), s. 127.

⁷⁷ Zhang 张, *Ming Shi 明史* 1974, b. 329, s. 8514.

⁷⁸ Chen Zhigang 陈志刚, "Mingdai Hami Wei Yu Yisilan Jiao Dong Kuo 明代哈密卫与伊斯兰教东扩", "The Making of Ming-Qing Empire: Historical Anthropology on the Institutions of Garrisons and Military Households" Workshop "明清国家的形成：卫所军户制度的历史人类学研究" 田野工作坊, Lanzhou, 2016, s. 74.

⁷⁹ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 84, s. 1670-1678.

⁸⁰ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录* b. 99-100, s. 1968, 2024-2025.

kaynaklarına göre gelen Oyrat elçilerinin bazıları halkla veya Ming komutanlarıyla doğrudan temas kurarak getirdikleri atlar karşılığında yay satın aldı ve bunları gizlice Çin sınırından çıkarmaya çalıştı. Olayın İmparatora bildirilmesi üzerine durumun araştırılması ve *Jin Yi Wei*⁸¹ 锦衣卫 birliklerinin sınır kapılarındaki kontrolleri sıkılaştırması emredildi⁸². 1443 yılının sonunda, Oyrat elçileri Moğolistan'a dönerken Datong'daki geçitte yapılan kontroller sırasında taşıdıkları yüklerin içinde zırh, kılıç, yay gibi ülke dışına çıkarılması yasaklanan askerî malzemeler bulunduğu tespit edildi. Bunun üzerine yasaları çiğneyerek bu malları Oyratlara satanların cezalandırılması emredildi. *Jin Yi Wei*, yürüttüğü soruşturmalar sonucunda halktan bazı kişilerin Oyratlara demir alet sattığını tespit ederek suçluları hapse attı⁸³.

1444 yılının başında, Esen ve Dayisung'un 283 kişiden oluşan elçilik kafilesi Çin'e gelerek getirdikleri mallar karşılığında ticaret yaptı. İçlerinden bazıları sarhoş olup halkın huzurunu bozduğu için cezalandırıldı. Aynı yılın sonunda, Esen ve Dayisung'un 1867 kişilik bir elçilik heyeti, beraberinde 3912 at getirdi. Esen'in annesi Mindaşiri Aga 敏答失力阿哈, Ming İmparatoriçesine hediye olarak beyaz tilki kürkü gönderdi⁸⁴. 1445 yılında, Ming Sarayı Oyratlara gönderdiği elçileri

⁸¹ 1382 yılında Zhu Yuanzhang, *Yi Luan Si* 仪鸾司 adlı kurumu *Jin Yi Wei* olarak yeniden adlandırarak resmî bir yapı hâline getirdi. Başlangıçta Ming ordusuna bağlı bir yapı olan *Jin Yi Wei*, İmparator Muhafızları olarak görev yaparken zamanla doğrudan İmparatora bağlanarak suçluların tespiti, yakalanması, sorgulanması, işkence, infaz, suikast, istihbarat toplama ve gözetleme gibi görevleri de üstlendi. Doğrudan İmparatora bağlı olduğu için devletin diğer kurumları tarafından denetlenmeyen bu yapı, serbest hareket etme yetkisi sayesinde ülke genelinde büyük bir etkiye sahipti. Özellikle vahşi işkence yöntemleriyle tanınan *Jin Yi Wei*, Ming Hanedanlığı boyunca korkuyla anılan bir kurum hâline gelmişti. Bkz. Wei Qingyuan 韦庆远, *Mingdai Jin Yi Wei He Dong Xi Chang* 明代的锦衣卫和东西厂, Beijing, 1979, s. 7; Feng Jinying 封进英, "A Study of Zhu Yuanzhang's Political Psychology in Establishing the Jin Yi Guard 朱元璋建立锦衣卫的政治心理研究", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Jinan, 2020, .33.

⁸² Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 97, s. 1957.

⁸³ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 111, s. 2240.

⁸⁴ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 122, s. 2446.

aracılığıyla hem Dayisung'a hem de Esen'e ayrı ayrı mektuplar yollayarak dostane ilişkilerin sürdürülmesi temennisinde bulundu⁸⁵.

1445 yılının sonunda, Oyratlardan Pir Muhammed 皮尔马黑麻 başkanlığındaki 1900 kişilik bir kabile, Çin'de satmak üzere 800 at, 130 bin sincap kürkü 青鼠皮, 16 bin kakım kürkü ve 200 samur kürkü getirdi. Bu mallardan, en iyi atlar ile sincap ve kakım kürklerinden 10'ar bin adedi ve samur kürklerinin tamamı Ming Sarayı tarafından satın alınırken geri kalanların serbestçe satılmasına izin verildi⁸⁶. Elçilerin yolculuk sırasında iki deve ve 68 atının kaybolduğu bildirildi ve 1446 yılı Şubat ayında Ming hükümeti tarafından resmî olarak kabul edildi. *Jin Yi Wei*, bazı askerler ve sivil halktan kişilerin Oyrat tüccarlarıyla doğrudan ticaret yaptığını tespit etti ve bunu bir raporla bildirdi. Datong'daki sınır kapılarında güvenlik kontrollerinin artırılması talimatı verildi. Bu elçiler henüz Çin'den ayrılmamışken, Esen yine resmî elçi sıfatıyla Haitasun 海塔孙, Batu Hoca 把秃火者 ve Hasen 哈散 (Hasan?) adlı üç kişiyi Ming Sarayı'na gönderdi. Yıl sonunda Oyrat elçileri geri dönerken Ming İmparatoru Ma Yun 马云 ile Ma Qing'i 马清 resmî elçi sıfatıyla Oyratlara gönderdi. Elçiler, yanlarında İmparatorun mektubunu, Dayisung Kağan'a ve Esen'e sunulması için kıymetli kumaşlar götürdü⁸⁷.

1447 senesi yıl başından sonra Dayisung Kağan'ın elçisi Borui 孛瑞, Esen'in elçisi Babo 把伯 ve Müslüman tüccar Ali Sultan başkanlığında kadın ve erkeklerden oluşan 1165 kişi Çin'e geldi. Oyrat elçileri geri dönerken beraberlerinde Ma Yun ve Ma Qing ile birlikte İmparatorun Dayisung Kağan'a ve Esen'e yazdığı mektubu ve kıymetli kumaşları alarak tekrar Oyratlara gitti⁸⁸.

Ma Qing, henüz Moğolistan'dayken 1447 yılının sonunda Dayisung Kağan ve Oyrat lideri Esen'in, Pir Muhammed başkanlığındaki

⁸⁵ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 125, s. 2504-2505.

⁸⁶ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 136, s. 2704.

⁸⁷ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 137, s. 2725- 2728.

⁸⁸ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 149, s. 2932.

2149 kişilik bir elçilik heyetini Ming'e göndereceği haberini ilettiler. Bu haber üzerine elçilerin Çin'e ulaştıklarında önce Datong'da topluca karşılanmalarına, ardından Oyrat elçileriyle birlikte gelecek olan Kumul Elçisi Togtoga Buka ile Muhammet başkanlığındaki 339 kişilik Semerkant elçilik heyetinin, Oyrat elçilerinden ayrı olarak Shaanxi 陝西 sınırındaki geçitten içeri alınmasına yönelik talimat verildi. Yıl sonunda, Pir Muhammed başkanlığındaki 2472 kişilik Oyrat elçilik heyeti beraberinde 4172 baş at, samur, kakım ve sincap kürklerinden toplamda 12.300 adet getirdi. 1448 senesi yıl başından sonra Oyrat elçileri geri dönerken Ming Sarayı, uzun süredir Oyratlara elçi olarak görev yapan Ma Yun ve diğerlerinin görevine son verdi ve yerlerine Ma Zheng 马政, He Yu 贺玉, Wang Xi 王喜 ve Wu Liang 吴良'ın başkanlık ettiği dört kişilik yeni bir elçilik heyeti görevlendirerek Moğolistan'a gönderdi. Ming elçileri, beraberlerinde Dayisung Kağan'a ve Esen'e ulaştırılmak üzere kıymetli kumaşlar ve hediyeler götürdü⁸⁹.

1448 yılının sonunda, Dayisung Kağan, elçisi Olcay Timur 完者帖木儿 aracılığıyla Ming İmparatoru'na samimiyetini ifade eden uzun bir mektupla birlikte 124 baş at ve 3 baş deve gönderdi. Tören Bakanlığı 礼部, 1448 yılının sonunda Dayisung Kağan, Esen Taişi ve Müslüman Mehmet Sultan'ın toplam 2598 kişilik bir elçilik kafilesinin Ming'e gitmek üzere yola çıktığını bildirdi. Ancak, kabile Ming sınırına ulaştığında, bildirilen sayıya kıyasla daha az kişi olduğu ortaya çıktı. Buna göre Dayisung Kağan için bildirilen kişi sayısı 471 olup gelen kişi sayısı 414, Esen Taişi için bildirilen kişi sayısı 2257 olup gelen kişi sayısı 1358, Müslüman Mehmet Sultan için bildirilen kişi sayısı 870 olup gelen kişi sayısı 752 olarak tespit edildi. Toplamda gelen kişi sayısının 1074 olduğu, ancak Ming'e bildirilen sayının 2524 olduğu belirlendi. Oyratların, elçi sayısını fazla göstererek Ming'den daha fazla hediye ve mal temin etmeyi amaçladığı kaydedildi. Bunun üzerine, Dayisung ve Esen'in Olcay Timur başkanlığında 1701 kişilik bir grup ile Müslüman Ali Sultan başkanlığındaki 742 kişilik bir grubun Ming sınırından geçmesine izin

⁸⁹ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 160, 161, s. 3116.

verildi⁹⁰. Oyratların ısrarı üzerine, Dayisung ile Esen adına elçiliğe gelen 1799 kişi ve Mehmet Sultan adına gelen Ali başkanlığındaki 666 kişi, 1449 yılı Şubat ayında Tören Bakanlığı 礼部 tarafından kabul edildi. Bu sefer Wang Zhen, daha önce Oyratların getirdiği atlar için belirlenen fiyatın dörtte üçü kadar fiyat uygulanarak ödeme yapılması konusunda İmparator adına talimat gönderdi⁹¹. Bu talimat çerçevesinde Dayisung'a lüks kumaşlar, altın, gümüş, güzel kokular, çalgılar ve ilaç gibi kıymetli hediyeler gönderdi. Kağan'ın hatununa da aynı şekilde kıymetli eşyalar sunuldu. *Jin Yi Wei'*ye yine özel talimat gönderilerek askerlerin ve ahalinin Oyrat tüccarlarıyla doğrudan alışveriş yapmalarının ve savaş aletlerinin Çin'den götürülmesinin önlenmesine azami ölçüde dikkat edilmesi istendi. Bu elçilik heyeti, Tumu Muharebesi öncesinde Ming'e gelen son Oyrat elçileriydi ve Esen, bu elçilik sırasında yaşananları bahane ederek Ming Hanedanlığı'na karşı büyük bir akın düzenlemeye karar verdi.

Tumu Muharebesi

Wang Zhen, Oyrat elçilerinin masraflarının fazlalığı ve onlara yüksek fiyattan ödeme yapılması nedeniyle Ming Hanedanlığı'nın zarara uğradığını gerekçe göstererek 1449 yılında kabul edilen Oyrat elçilerinin gerçek sayılarına göre hediye verilmesi talimatını verdi ve getirilen atların fiyatlarında da kesinti yaptı. Wang Zhen bu kararında pek de haksız sayılmazdı; zira uzun süredir Ming sınır eyaletlerindeki valiliklerden, Oyrat elçilerinin masraflarının fazlalığına dair şikayetler geliyordu. Ming Hanedanlığı, yabancı ülke elçilerinin belirlenen sayının üzerinde Çin'e giriş yapmalarını istemiyordu. Çin'e gelen elçilere ya da tüccarlara verilen hediyeler (ödemeler), Ming hazinesine ek bir mali yük getiriyordu. Ancak Oyratlar söz konusu olduğunda, Ming Hanedanlığı'nın Moğolistan politikası gereği Doğu Moğollarının zayıflatılması amacıyla uzun süredir Oyratlara bir nevi ayrıcalık tanınıyordu. Bu nedenle, Esen döneminden itibaren Oyrat elçilerinin sayıları arttı ve Ming'den beklentileri giderek yükseldi⁹². Dolayısıyla, Wang Zhen'in telkinleri

⁹⁰ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 173, s. 3326- 3335.

⁹¹ Wang Chunyu 王春瑜 ve Du Wanyan 杜婉言, *Mingchao Huanguan 明朝宦官*, Beijing, 1989, s. 149.

⁹² Chen 陈, a.g.m., 2006, s. 285.

üzerine Ming İmparatoru'nun aniden Oyratlara karşı tavrını değiştirmesi, zaten genişlemekte olan ve Ming'e akın düzenlemek isteyen Esen için iyi bir bahane oldu. Böylece Esen Ming'e sefere çıkmak için hazırlanmaya başladı.

Bu sırada, Ming Hanedanlığı'nda işler pek iyi gitmiyordu. Kaiping'deki askerî varlığın sonlandırılması ve Ming ordusunun Annam'dan çekilmesi, Ming'in artık askerî açıdan eski gücünü kaybettiğini gösteriyordu. Buna, çocuk İmparatorun tahta geçmesi ve devlet yönetiminin harem ağalarının eline geçmesi eklenince, Ming Hanedanlığı'nın yükselişinin sonu hazırlanmış oldu. Bu duruma en büyük katkıyı, Ming tarihinde isminden pek de iyi bahsedilmeyen hadım Wang Zhen sağladı. Nitekim Wang Zhen, 1449 yılında İmparator Zhu Qizhen'in gölgesi olarak devlet yönetiminde bütün ipleri eline almış durumdaydı. Üstelik Oyratlara karşı uyguladığı tasarruf politikasını kendi harcamalarında pek de gözetmiyordu. Budist tapınaklar, lüks konaklar ve bahçeler inşa etmek için hazineden istediği kadar bütçe ayırıyordu. Bu da yetmezmiş gibi, Ming ordusunu bu inşaatlarda çalıştırarak askerler arasında büyük bir rahatsızlık meydana getirmişti. Aynı zamanda askerlere maaş olarak ödenen aylık tahıl miktarının azaltılması, onların geçimlerini sağlamasını zorlaştırdı ve Ming ordusundaki huzursuzluk giderek arttı. Tüm bunlardan dolayı, Ming ordusunda kronik bir sorun haline gelen firari asker meselesinde büyük bir artış yaşandı⁹³. Nitekim İmparator Zhu Di döneminden itibaren Ming ordusunda baş gösteren firar olayları, onun ölümünden sonra her geçen gün daha da arttı. 1438 yılına gelindiğinde ise 120 bin askerin ordudan firar ettiği tespit edilmişti⁹⁴. 1449 yılındaki Tumu Muharebesi öncesinde, Ming ordusundan firar eden askerlerin sayısı 160 bini aşmıştı⁹⁵.

1449 yılında, İmparator Zhu Qizhen 21 yaşını doldurmuş olmasına rağmen, kendisinin üstadı olarak gördüğü Wang Zhen'in telkinleri doğrultusunda hareket ediyordu. Wang Zhen, sivil yönetim konusunda

⁹³ Zhao Yi 赵毅 ve Luo Dongyang 罗冬阳, *Ming Yingzong Zhuan 明英宗传*, Beijing, 2019, s. 55.

⁹⁴ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 46, s. 0889.

⁹⁵ Li Xinfeng 李新峰, "Tu Mu Zhi Bian Zhiyi 土木之战志疑", *Ming Shi Yanjiu*, 6 (1999), s. 109-110.

her ne kadar tecrübeli olsa da hanedanlık ailesinden olmaması ve askerî strateji ile ordu yönetiminden hiçbir şekilde anlamamasına rağmen, komutanların sözlerine kulak asmıyor ve ordunun tüm işlerine müdahale ediyordu. 1444-1448 yılları arasında ülkenin çeşitli bölgelerinde patlak veren isyanların sert bir şekilde bastırılması talimatını veren Wang Zhen, muhtemelen iç isyanların bastırılmasındaki başarılarına güvenerek askerî alanda daha da ön plana çıkmaya çalışıyordu. Aşırı özgüvene kapılan Wang Zhen, bozkır savaşıları olan Oyratları küçümseyerek yanlış askerî stratejiler uygulayacak ve Ming Hanedanlığı'nı büyük bir felakete sürükleyecekti.

1449 yılında, Ming'e gönderdiği elçilerin başına gelenler ve at fiyatlarının düşürülmesi, Esen için dört gözle beklediği bir bahaneydi. Esen, aslında bir süredir Çin'e saldırmayı planlıyor ve Ming sınırlarında keşif yapıyordu. Sınır bölgelerinden gelen istihbaratlar nedeniyle Ming Sarayı da bu durumun farkındaydı. Ancak Ming Sarayı, hâlâ Esen'i pek ciddiye almadığı gibi, Moğolistan'daki asıl hükümdarın, aşağı Kerulen Havzası'nı kendine yaşam alanı edinen Dayisung Kağan olduğunu zannediyordu⁹⁶. Dayisung'un, Esen'in babası Togan tarafından tahta oturtulduğunu ve Esen'in, Dayisung'a kıyasla çok daha üstün bir askerî güce sahip olduğunu hesaba katmamışlardı.

Ming'in resmî hanedanlık kayıtlarında, 1449 yılında Oyrat elçileri Çin'den Moğolistan'a döndüğünde, onlara daha önceki gibi davranılmadığını ve at fiyatlarında kesinti yapıldığını öğrenen Esen'in duruma çok öfkelenerek, beraberinde gelen Ming elçilerini tutukladığı ve Ming'e savaş açtığı ifade edilmektedir⁹⁷.

Tumu Muharebesi sırasında, Ming İmparatoru Zhu Qizhen ile birlikte Esen'e esir düşerek Moğolistan'a götürülen Müslüman asıllı Haming 哈铭 (Hamid?), Esen ile Zhu Qizhen arasında tercümanlık yaparak Moğolistan'da yaşananlara şahitlik etmiştir. Haming, Zhu Qizhen Ming'e iade edilirken onunla birlikte Pekin'e dönerek Yang Ming 杨铭 adını almış ve *Jin Yi Wei*'de görevlendirilmiştir. Onun, Ming İmparatoru'nun

⁹⁶ Mote & Twitchett, a.g.e., s. 337.

⁹⁷ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 180, s. 3479-3480.

esaret altındaki hayatını anlattığı *Zhengtong Lin Rong Lu* 正统临戎录 adlı eserinde, Esen'in savaş açma sebebi olarak, iki ülke arasındaki ilişkiler iyi giderken Ming'e gönderilen Oyrat elçilerinin bazılarının sınırdan içeri alınmadığını, at fiyatlarının düşürülerek Oyratların ticaret yapmasına izin verilmediği ifade edilmektedir⁹⁸.

Tumu Muharebesi sonrası, 1450 yılında Ming adına Oyratlara elçi olarak gönderilen Li Shi 李实, kaleme aldığı *Bei Shi Lu* 北使录 adlı hatıratında, elçilik süresi boyunca şahit olduklarını aktarmıştır. Li Shi, Esen'in Ming'e saldırmasının sebebinin şu şekilde açıklamaktadır:

Esen'le ilk görüştüğümde ona şunları söyledim: “Dedelerinizin döneminden bu yana geçen 30 yıllık süreçte, Ming Hanedanlığı ile Oyratlar arasında dostane ilişkiler kuruldu. Ming Hanedanlığı, Oyrat elçilerine nazikçe davranmakla birlikte, onların getirdiği atlara cömert ödemeler yaptı. Ancak son dönemde, hadım Wang Zhen, İmparatorun güvenini istismar ederek yönetimi ele geçirdi ve Oyratların getirdiği atların fiyatlarını düşürerek anlaşmazlıklara sebep oldu. Aynı zamanda, insanların ve savaş atlarının ölmesine yol açtı. Ben de İmparatorluk adına, aradaki anlaşmazlıkları gidermek ve daha önce geliştirilen iyi ilişkileri yeniden tesis etmek için size geldim.” Bunu işiten Esen, benim söylediklerime katıldığını ve olayın Ma Yun 马云, Ma Qing 马清 ve Chen You 陈友 adındaki üç Ming elçisinin alçakça davranışları yüzünden büyüdüğünü, kendisinin de savaşmaktan başka çaresinin kalmadığını söyledi. Aynı görüşme sırasında hazır bulunan esir İmparator Zhu Qizhen de savaşta yenilerek esir düşmesinin sorumluluğunun Wang Zhen ve adı geçen üç kişide olduğunu belirtti⁹⁹.

⁹⁸ Yang Ming 杨铭, “Zhengtong Lin Rong Lu 正统临戎录”, *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian* 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, Hohhot, 2006, s. 93-94.

⁹⁹ Li Shi 李实, “Bei Shi Lu 北使录”, *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian1* 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, Hohhot, 2006, s. 76-85.

Li Shi'den sonra Oyratlara gönderilen bir diğer Ming elçisi Yang Shan 杨善, *Yang Dou Yu Shi Shi Lu Ji 杨都御史使虏记* adında bir hatırat kaleme almıştır. Bu hatırat günümüze kadar ulaşmasa da Yang Shan'ın çağdaşı olan Liu Dingzhi 刘定之 (d.1406-ö.1469), kaleme aldığı *Fou Tai Lu 否泰录* adlı eserinde, Yang Shan'e atfen onun Esen'le arasında geçen diyalogları aktarmaktadır. Bu diyaloglar, Esen'in Ming'e bir yanlışı anlaşılma yüzünden saldırdığı izlenimini vermektedir. Liu Dingzhi'nin aktardıklarına göre, Ming adına Oyratlara giden elçiler, Esen'in kendi oğluyla evlendirmek için bir Ming prensesi gönderilmesi talebine, İmparatorun izni olmaksızın olumlu yanıt vermiştir. Ancak, bu talepten İmparatorluk Sarayı'nın haberi dahi olmadığı için evlilik gerçekleşmeyince, Esen buna çok öfkelenmiştir¹⁰⁰. Ancak *Fou Tai Lu* suçlu olarak gösterilen elçilerin adlarından bahsetmemektedir.

Ming'in resmî kayıtlarında, Esen'in Ming'e saldırma sebebi olarak evlilik talebinin gerçekleşmemesi ön planda tutulmasa da Ma Yun ile Ma Qing'in İmparatorluk Sarayı'nın izni olmaksızın Esen'in bu talebine olumlu yanıt verdiklerine dair bazı ifadeler yer almaktadır¹⁰¹. Nitekim Savaş Bakanlığı'nın Tumu Muharebesi sonrası konuyla ilgili yazdığı raporunda şu beyanlar yer almaktadır:

Daha önce Oyratlara giden elçiler geri dönmek için hazırlanırlarken, Esen, onlar adına bir veda töreni düzenledi. Bu törende, Moğol müzisyenleri şarkılar söyledi ve eğlence yapıldı. Ancak Ma Qing ve diğer elçiler, "Bunlar sıradan şeyler" diyerek fazla etkilenmediklerini söyledi. Ardından Ma Qing yine, "Ben geri döndüğümde, müzikte yetenekli kadınlardan bir grup sana getireceğim" diyerek Esen'e söz verdi. Daha sonra başka bir Ming elçilik heyeti Oyratlara gitti. Esen'in oğlu, bu elçilere içki ikram ederek karşıladı. Bu sırada bazı elçiler, "Çin ile akrabalık ilişkisi kurmak iyi fikirdir" diyerek evlilik meselesine sıcak baktıklarını belirttiler. Yine "Biz geri döndüğümüzde bu meseleyi İmparatora

¹⁰⁰ Liu Dingzhi 刘定之, "Fou Tai Lu 否泰录", *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, Hohhot, 2006, s. 68.

¹⁰¹ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, 1962, b. 192, s. 3999.

bildireceğiz ve gerçekleşmesini sağlayacağız" diyerek Esen'e söz verdiler. Bunun üzerine Esen, elçilere üç baş at hediye etti. Ancak elçiler Ming Sarayı'na döndüğünde, evlilik meselesiyle ilgili hiçbir gelişme olmadı. Ayrıca, Esen'in beklediği müzisyen kadınlar da gönderilmedi. Bu durum Esen'i çok öfkelenirdi ve askerlerini toplayarak Ming'e saldırma kararı aldı¹⁰².

Mamafih, 1449 senesi 30 Temmuz günü Esen, Ming'e üç koldan saldırı başlattı, kendisi 30 bin kişilik süvarileriyle birlikte Pekin'in batısında yer alan Datong 大同 yakınlarındaki Ming birliklerine; Dayisung'un komuta ettiği ve Doğu Moğollarından oluşturduğu 30 bin kişilik süvari birliği Uranhayların da desteğiyle Liaodong 辽东 bölgesine; Esen'in komutanı Alag Timur'un 阿刺 (阿乐) 20 bin kişilik süvari birliği Xuanfu 宣府 bölgesine saldırı¹⁰³. Esen, Gansu'daki Zhangye 张掖 şehri ele geçirmek amacıyla bir süvari birliği daha gönderdi¹⁰⁴. Esen'in ana birlikleri Maoerzhuang'daki¹⁰⁵ 猫儿庄 Ming kuvvetlerinin komutanı Wu Hao'yu 吴浩 öldürdükten sonra Datong yönüne ilerleyerek 3 Ağustos günü Yanghe Geçidi'ni 阳和口 savunan Guo Jing 郭敬 komutanlığındaki Ming ordusuyla şiddetli bir çatışmaya girdi ve Ming ordusu dağıldı, askerler kaçtı¹⁰⁶.

Dayisung'un komuta ettiği 30 bin kişilik Moğol birlikleri, Liaodong 辽东 bölgesinden güneye doğru ilerleyerek Ming ordusuna ait 80'den fazla mevziyi ele geçirdi ve Çin Seddi'ne 20 km kadar yaklaştı. Bu süre zarfında

¹⁰² Pu Zhangxia 蒲章霞, "Tu Mu Zhi Bian Yuanyin Kaoshu '土木之变'原因考述", *Zhongguo Bianjiang Minzu Shi Yanjiu*, 3 (2010), s. 52-53.

¹⁰³ Wen Sheng 文升, "Fu An Dong Yi Ji 抚安东夷记", *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, Hohhot, 2006, s. 125.

¹⁰⁴ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 181, s. 3533.

¹⁰⁵ Günümüzde İç Moğolistan'ın Ulağançab bölgesindeki Çahar Sağ Sancağı'nda yer almaktadır.

¹⁰⁶ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 180, s. 3490.

Dayisung, 13.280 insan, 6000'den fazla at, 20.000'den fazla sığır ve koyun ile Ming askerlerine ait 2000'den fazla zırhı ganimet aldı¹⁰⁷. Alag Timur'un komutasındaki birlikler ise Dushi'den 独石 Çin Seddi'ne doğru ilerleyerek Pekin'in kuzey sınırlarına kadar ulaştı¹⁰⁸.

Sınır bölgelerinden Ming kuvvetlerinin yenilgi haberleri gelmeye başlayınca, Ming Sarayı'nda panik yaşandı ve Wang Zhen, bazı devlet adamlarının karşı çıkmasına rağmen İmparator Zhu Qizhen'i bizzat ordunun başına geçerek Oyratlara karşı savaşa gitmeye ikna etti¹⁰⁹. İmparator Zhu Qizhen, üvey kardeşi Zhu Qiyu'ya 朱祁钰 başkenti emanet ederek 4 Ağustos 1449 tarihinde 500 bin kişilik orduyla Datong'a doğru ilerledi¹¹⁰. Ordunun bütün komuta zinciri Wang Zhen'in emrindeydi ve her şeye İmparator adına o karar veriyordu¹¹¹.

18 Ağustos günü Ming ordusu Datong'a ulaştı. Ancak Pekin'den Datong'a kadar süren iki haftalık yolculuk boyunca kötü hava şartları ve yetersiz beslenme nedeniyle askerler ölmeye başladı. Üstelik ordu, Çin Seddi'ni geçtikten sonra bazı istasyonlarda Oyrat saldırılarında ölen Ming askerlerinin cesetleriyle karşılaşınca askerlerin morali daha da bozuldu¹¹². Ming ordusunun Datong'a ulaşması üzerine Esen, onları Moğolistan içlerine çekmek amacıyla kuzeye doğru hareket etti. Wang Zhen, Ming ordusuna Oyratları takip etme emri verdi ve ordu, iki gün boyunca kuzeye doğru 10 km ilerledi. Ancak, 20 Ağustos günü Yanghe'de Oyratlara yenilerek ana orduya katılan Guo Jing'in, düşmanı takip etmenin tehlikeli olduğu yönündeki görüşü üzerine Wang Zhen, orduyu durdurma kararı aldı. Zaten bölgedeki yağışlı hava nedeniyle askerler

¹⁰⁷ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 183, 3566.

¹⁰⁸ Bate 巴特 ve Hong Jianyi 洪坚毅, *Menggu Zu Gudai Zhanli Shi 蒙古族古代战例史*, Beijing, 2002, s. 440.

¹⁰⁹ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, s. 3485-3486.

¹¹⁰ W. Mote Frederick, "The T'u-mu Incident of 1449", *Chinese Ways in Warfare*, ed. John K. Fairbank ve Jr Frank A. Kierman, Cambridge, 1974, s. 253.

¹¹¹ He Xiaorong 何孝荣, "The Ming Eunuch Wang Zhen and Emperor Yingzong 太监王振与明英宗", *Nankai Xuebao*, 2 (2013), s. 71.

¹¹² Gu Yingtai 谷应泰, *Ming Shi Jishi Benmo 明史纪事本末*, Beijing, 1977, b. 32, s. 472.

giderek güç kaybediyordu. Daha fazla dayanamayacağını anlayan Wang Zhen, ordunun başkente dönmesi için talimat verdi¹¹³.

Ming ordusu aslında güney istikametini takip ederek Datong'a bağlı Weizhou 蔚州 üzerinden Pekin'e dönmeyi planlamıştı. Ancak, Wang Zhen, yola çıkıldıktan bir gün sonra, dönüş güzergâhı üzerinde bulunan memleketi Weizhou'daki tarım arazilerinin askerler tarafından tahrip edileceğini düşünerek ordunun yönünü kuzeydoğuya çevirdi¹¹⁴. Wang Zhen aslında, İmparatorla birlikte memleketi Weizhou'dan geçerek kendi gücünü ve kudretini memleketindeki akrabalarına göstermek istemişti. Ancak onun bölgedeki akrabaları çoktan zenginleşerek büyük toprak ağaları haline gelmişti. Bu durumda, yüz binlerce askerin bölgeden geçmesi ailesinin tarım arazilerine zarar verecekti¹¹⁵. Dolayısıyla ilk başta güney istikametinden gitmeyi onaylamış olmasına rağmen, sonradan duyduğu pişmanlık nedeniyle kararını değiştirdi ve bu durum Ming ordusunun zaman kaybetmesine neden oldu.

Ming ordusunun Pekin'e doğru çekilmeye başladığını öğrenen Esen, 20 bin kişilik süvariye Ming askerlerini takip etmeleri için gönderdi. 27 Ağustos günü Ming ordusu Xuanfu'ya ulaştığında, Buyan Timur komutasındaki Oyrat öncü birlikleri arkadan yetişerek saldırdı. Ming ordusuna bağlı Moğol asıllı komutanlardan Wu Kezhong 吴克忠 ve Wu Keqin 吴克勤 kardeşler, Oyrat birlikleriyle savaşa girdiyse de bozguna uğratıldı. Ardından, Zhu Yong 朱勇 ve Xue Shou 薛绶 komutasındaki 50 bin kişilik ordu Oyratlarla savaşmaya gönderildiyse de Yaoerling¹¹⁶ 鹞儿

¹¹³ Bate 巴特 & Hong 洪, a.g.e., s. 440-441.

¹¹⁴ Xiu Meng 修孟, "Tu Mu Zhi Bian yu Geng Xu Zhi Bian Bijiao Yanjiu- Chaogong Tizhi Kuangjia Xia De Ming Meng Guanxi Xin Tan 土木之变与庚戌之变比较研究-朝贡体制框架下的明蒙关系新探", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Heilongjiang, 2010, s. 16.

¹¹⁵ Frederick, a.g.m., 1974, s. 254.

¹¹⁶ Günümüzde, Hebei 河北 Eyaleti'nin Zhuolu 涿鹿县 ilçesinin kuzeybatısında bulunmaktadır.

岭 bölgesinde Oyratların kurduğu pusuya düşerek mağlup edildi ve komutanları öldürüldü¹¹⁷.

31 Ağustos günü öğleden sonra Ming ordusu, Huailai 怀来 şehrine 10 km uzaklıktaki posta istasyonu olarak kullanılan Tumu Kalesi'ne¹¹⁸ 土木堡 ulaştığında, ordu komutanlarının çoğu, düşmanın arkadan takip ettiğini ve İmparatoru korumak için Huailai surlarının içinde geceyi geçirmeyi önerdi. Ancak Wang Zhen, ağır yükleri taşıyan binlerce arabanın henüz gelmediğini ileri sürerek karşı çıktı ve geceyi Tumu Kalesi içinde geçirme kararı aldı¹¹⁹.

Tumu Kalesi, Pekin ile Xuanfu arasında genellikle posta istasyonu olarak kullanılıyordu ve Langshan 狼山 adlı dağın yamaçlarına kuruluydu. Kale, kuzeyden güneye 500 metre, doğudan batıya 1000 metre genişlikteydi ve 6-7 metre yükseklikteki duvarlarla korunuyordu¹²⁰. Kale, dağın tepesinde olduğu için içeride su bulunmuyordu ve askerler toprağı kazarak su çıkarmaya çalıştıysa da bu çabalar sonuçsuz kaldı. Fakat kalenin 7-8 km güneyindeki vadide bir ırmak akıyordu, ancak oraya Esen'in askerleri çoktan mevzilenmiş durumdaydı. Böylece, yorgun Ming ordusu geceyi susuz geçirmek zorunda kaldı. Öte yandan, Esen gece karanlığından istifade ederek Ming ordusunu kuşatarak Tumu Kalesi'nin bulunduğu dağ geçidine saldırı düzenledi ve Ming ordusu, sayıları giderek artan Oyrat süvarilerine karşı gece boyunca geçidi savunmaya çalıştı¹²¹.

1 Eylül 1449 günü Esen, birliklerini çekerek Ming Hanedanlığı'yla barış yapmak istediğini bildirdi. İmparator Zhu Qizhen, Esen'in barış teklifini kabul ederek onunla görüşmek için bir elçi gönderdi. Fakat Wang

¹¹⁷ Zhang 张, *Ming Shi 明史*, b. 156, s. 4271.

¹¹⁸ Günümüzde, Hebei 河北 Eyaleti'nde yer alan Zhangjiakou 张家口 şehrine bağlı Huailai ilçesi 怀来县 sınırları içinde bulunmaktadır.

¹¹⁹ Frederick, a.g.m., 1974, s. 261.

¹²⁰ Hua Zhe 华喆, *Diguo De Beijing-1368 Nian Hou De Menggu 帝国的背影-1368 年后的蒙古*, Lanzhou, 2014, s. 180.

¹²¹ Gu 谷, a.g.e., b. 32, s. 473.

Zhen, Esen'e giden elçilerin geri dönmesini beklemeden ordunun su kaynağının bulunduğu ırmağa doğru ilerlemesini istedi. Askerler ırmağa yaklaşınca Oyratlar, dört bir yandan Ming ordusuna saldırarak onları bozguna uğrattı. Wang Zhen öldü ve İmparator Zhu Qizhen Oyratlara esir düştü. Ming kaynakları, bu savaşta 100 binin üzerinde Ming askerinin öldüğünü ya da ağır yaralandığını kaydetmektedir¹²².

Dönemin resmî Ming kaynakları, savaşın nasıl kaybedildiğine dair ayrıntıları aktarmazken, Ming Hanedanlığı'nın orta döneminde yaşayan Lu Rong 陆容 (d. 1433-ö. 1497), kaleme aldığı *Shu Yuan Zaji* 菽园杂记 adlı eserinde, savaşı araştırmak için Datong'a gittiğini ve olaya şahitlik edenlerin kendisine, "Savaş sırasında Ming askerlerinin Oyratların saldırısı karşısında savaş kıyafetlerini çıkararak kaçtığını ve Oyratların da kaçan askerleri kovalayarak âdeta avladıklarını" söylediğini aktarmaktadır¹²³. *Tianshun Ri Lu* 天顺日录 adlı eserin müellifi Li Xian 李贤 (d. 1409-ö. 1467), savaş meydanında neredeyse tek bir Ming askerinin bile Oyratlarla savaşmadığını, zırhlarını çıkararak beklediğini ya da saklanmak için yer aradığını yazmaktadır¹²⁴. Liu Dingzhi, eserinde Oyratlar saldırı başlattıktan sonra Moğolların "zırhlarını çıkararak silahlarını yere bırakanlar öldürülmeyecek" diye bağırdığını yazmaktadır¹²⁵.

Çağdaş Ming kaynaklarının aktardığına göre, İmparator Zhu Qizhen esir alındığında, bir Oyrat askeri onu öldürmek istediye de bir başka Oyrat komutanı, üzerindeki kıyafetlerden onun Ming İmparatoru olabileceğini düşünerek öldürülmesini engelledi. Bunun üzerine, 2 Eylül 1449 tarihinde Zhu Qizhen, kendisinin esir düştüğünü ve Esen'e fidye ödeyerek hemen kurtarılması gerektiğini bildiren bir mektup yazarak,

¹²² Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 181, s. 3498.

¹²³ Lu Rong 陆容, *Shu Yuan Zaji* 菽园杂记, Beijing, 1985, b. 4, s. 44.

¹²⁴ Li Xian 李贤, *Tianshun Ri Lu* 天顺日录. Eserin 1617 tarihinde istinsah edilen nüshası için bkz. Zhonghua Dianzang Wang 中华典藏网, <https://www.zhonghuadiancang.com/lishizhuanji/tianshunrilu/45959.html>.

¹²⁵ Liu Dengzhi 刘定之, a.g.e., s. 68.

birlikte esir düşen Liang Gui 梁贵’i başkent Pekin’e gönderdi¹²⁶. 3 Eylül günü, Oyrat askerleri Zhu Qizhen’i Esen’in karargâhına götürdü ve Ming İmparatoru’nun esir alındığını öğrenen Esen, şaşkınlığını gizleyemedi¹²⁷.

Wang Zhen’in, Oyratların eline geçmesinden endişe ettiği tüm iâşe, kıymetli eşyalarla yüklü binlerce araba ile 200 binden fazla at ve katır, Esen’in ordusu tarafından ganimet alındı¹²⁸. Alınan ganimet o kadar fazlaydı ki Tumu Muharebesi’nin akabinde Ming ordusu, savaşın yaşandığı bölgeyi kontrol etmek için geldiğinde, bölgede Ming ordusundan geriye kalan ve Esen’in de götürmeyerek geride bıraktığı 3800 adet miğfer, 120 adet zırh, 290 adet kalkan, 22.000 adet kundaklı tüfek 把神銃, 440.000 adet barutlu ok ve 800 adet büyük top hâlâ orada duruyordu¹²⁹.

Savaş sırasında Wang Zhen 王振, Zhang Pu 张浦, Cao Nai 曹鼐 ve Zhang Yi 张益 de dâhil olmak üzere çok sayıda komutan ile harem ağası, Oyratlar tarafından öldürüldü. Araştırmacıların bazıları, Wang Zhen’in savaş sırasında Ming komutanları tarafından öldürüldüğünü düşünmektedir¹³⁰. Tumu yenilgisi Ming Hanedanlığı üzerinde büyük bir çok etkisi yarattı¹³¹. Wang Zhen’in en yakın adamlarından, Moğol asıllı Xi Ning 喜宁 de canlı olarak Esen’e esir düştü ve onun hizmetine girdi. Ming Hanedanlığı hakkında sağladığı önemli bilgiler sayesinde kısa sürede Esen’in gözde adamlarından biri haline geldi¹³².

¹²⁶ Yuan Bin 袁彬, *Bei Zheng Shiji 北征事迹*, Sheng 文升, “Fu An Dong Yi Ji 抚安东夷记”, *Mingdai Menggu Han Ji Shiliao Huibian1 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑* ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, Hohhot, 2006, s. 87.

¹²⁷ Frederick, a.g.m., s. 262.

¹²⁸ Bate 巴特 & Hong 洪, a.g.e., s. 442.

¹²⁹ Li Huguang 李湖光, a.g.e., 2010, s. 71.

¹³⁰ Johan Elverskog, “The Tumu Incident and The chinggisid Legacy in Inner asia”, *The Silk Road*,15 (2017), s. 143.

¹³¹ Zhang 张, *Ming Shi 明史*, 1974, b. 170, s. 4544.

¹³² Frederick, a.g.m., s. 265.

Bu savaş, Ming tarihine *Tumu Vakası* 土木之变 olarak geçti¹³³. Bazı araştırmacılara göre, bu savaşın Ming Hanedanlığı tarafından kaybedilmesinin sebepleri yalnızca çocuk İmparatorun otoriteye tam olarak hâkim olamaması ve Wang Zhen'in beceriksizliği ile sınırlı değildi; aynı zamanda, İmparator Zhu Di döneminden itibaren uygulanan yanlış politikalar da hanedanlığın zayıflamasına neden olmuştu. Örneğin, Zheng He'nin defalarca Batı Okyanusu'na yaptığı seferler devlet hazinesini boşaltmış; yine onun döneminde, gereksiz yere defalarca Moğolistan'a sefer düzenlenerek kaynaklar israf edilmiş; Zhu Di'nin ölümünden sonra gelen İmparatorlar sınır güvenliğine eskisi kadar önem vermemiş; Zhu Di'den sonra tahta geçen son üç İmparator döneminde ise Oyratlara ticaret konusunda haddinden fazla müsamaha gösterilerek onların güçlenmesine göz yumulmuş ve böylece düşman olarak karşılına çıkmalarına neden olunmuştu¹³⁴.

17. yüzyıl sonrası kaleme alınan Moğolca kronikler, bu savaşa çok fazla ayrıntı vermeden değinmekte olup bunlardan anonim *Altan Topçî*'de Ming İmparatoru Zhu Qizhen'in esir alınması hadisesi şu şekilde aktarılmaktadır:

Esen, Cürcid seferinden dönerken Çinli *Cingtai* ¹³⁵ Kağan askerleriyle birlikte Moğollara karşı sefer yapıyordu. Yolda karşılaştığı Çinliler (Moğollara karşı) bir siper (karagül) yaptılar ve kendilerine saldırmalarına izin vermediler. Esen Taişi geri çekiliyor gibi görünerek geriden casuslarını bıraktı, Çinliler siperlerinden çıktılar ve Esen Taişi geri gelerek Çinlileri yendi. Bir yerde Üç Yüz kişinin hiç kımıldamadığını gördü, onları parçalara bölüp öldürdü. İçlerinden birini sağ ele geçirip sordu: "Neden

¹³³ Zhao Yuntian 云田赵, *A Complete History of China North Borderland* 北疆通史, Zhengzhou, 2003, s. 265.

¹³⁴ Chen Wutong 陈梧桐, "Yongle Zhi Xuande De Zhengce Shiwu Yu 'Tu Mu Zhi Bian' 永乐至宣德的政策失误与'土木之变', *Lu Hen Ji* 履痕集, Zhengzhou, 2007, s. 233-240.

¹³⁵ *Altan Topçî*'nin müellifinin burada kastettiği, muhtemelen Zhu Qizhen'in Esen'e esir düştükten kısa süre sonra Ming tahtına oturtulan Zhu Qiyu'nun saltanat adı olan *Jingtai* 景泰 olmalıdır ki, diğer Moğolca kaynaklar da aynı şekilde bu ismi kullanmaktadır. Aslında esir düşen Zhu Qizhen'in saltanat adı *Zhengtong* 正统 olup, Moğolca kaynaklar bu iki ismi karıştırmıştır.

kımıldamıyorsunuz?” Adam dedi ki: “Biz Dayiming Kağan’ın subaylarıyız. Kağanımızı terk edip nasıl kımıldayabiliriz!” Esen sordu: “Kağanınız nerede?” Adam, Kağanlarının toprağa gömülü vaziyette olduğunu işaret etti. Kağanı çukurdan çıkardılar ve öldürmek için göturdüler. Vücudu yaralanmıştı ve kılıcı kırılıp yere düştü. Onu bağlayıp suya attıkları zaman batmayarak yüzdü. Onu öldüremediler... Esen, Cingtai Kağan’ı Samai’ye verdi¹³⁶.

Erdeni-yin Topçî’nin müellifi Sagang Seçen de eserinde, çok fazla detay vermeden Esen’in *Dayiming*¹³⁷ Hanı *Cingtai*’yi yakaladığını ve onu Arugtay’ın oğlu Aliman Cinsang’a verdiğini ifade etmektedir¹³⁸. *Şir-a Teüke*’de de Esen’in Datong bölgesine sefer yaparak Ming İmparatoru’nu esir aldığından söz edilmekte, ancak ayrıntı verilmemektedir¹³⁹. Moğolca kronikler, özellikle de *Erdeni-yin Topçî*, *Altan Uruk* tarihini anlatmaya odaklandığı ve Esen de Cengiz Han soyundan gelen hanları ortadan kaldırmak için elinden gelen her şeyi yaptığı için, bu savaşı önemsiz bir olay gibi aktarmaya çalışmış olmalıdır¹⁴⁰. Esas ilginç olan, yukarıda adını verdiğimiz Moğolca kaynakların, esir düşen Ming Hakani’nin doğaüstü bazı özelliklerinden bahsetmekle beraber, Esen’in yanındakilere Ming İmparatoru’nu esir aldığını annesine söylememesi konusunda tembih ettiğini; ancak Yüngsiyebü’lü Böke Sörsön’ün (Sorson) bu haberi annesine söylemesi üzerine Esen’in Sörsön’ü öldürdüğünü aktarmasıdır¹⁴¹. Anlaşılan, Esen’in annesi onun Moğollara Kağan olma hevesinden endişe duyuyor ve Ming Hanedanlığı’yla savaşmasını da pek istemiyordu.

Bir diğer önemli husus Ming kaynaklarında İmparator Zhu Qizhen ve Wang Zhen’in Oyratlarla savaşmak için 500 bin askerle sefere çıkması konusudur ki burada Ming askerlerinin sayısı dikkat çekmektedir.

¹³⁶ Gülensoy, a.g.e., s. 91; Zhu Feng 朱风, Çince çev., *Altan Topçî 汉译蒙古黄金史纲*, Hohhot, 1985, s. 68-69 .

¹³⁷ Çince “Büyük Ming” anlamına gelen *Da Ming 大明* kelimesinin Moğolca telaffuzudur.

¹³⁸ Chimeddorj, a.g.t, s. 61; Ulan Börçigin 乌兰, Çince çev. *Erdeni-yin Topçî 蒙古源流*, Shenyang, 2000, s. 188.

¹³⁹ Genel 格日乐, Çince çev., *Şir-a Teüke 黄史*, Hohhot, 2007, s. 63.

¹⁴⁰ Sagang Sechen, *The precious summary : a history of the Mongols from Chinggis Khan to the Qing dynasty*, English Translation. Johan Elverskog, New York, 2023, s. 99.

¹⁴¹ Elverskog, a.g.m., s. 148.

Disiplinin bozulduğu ve asker kaçaklarının gittikçe arttığı bir dönemde, Ming ordusunun bu kadar çok sayıda askeri bir araya getirerek sefere çıkması pek muhtemel görünmemektedir. Savaşa katılan Ming askerinin 500 bin olduğunu ilk olarak kaydeden, dönemin çağdaş şahsiyetlerinden *Fou Tai Lu* 否泰录 adlı eserin yazarı Liu Dingzhi olup eserinde toplam asker sayısının 500 bin olduğunu ifade etmektedir¹⁴². Ming Hanedanlığı'nın son döneminde yazılan *Ming Shi Jishi Benmo* 明史纪事 本末 adlı eserin yazarı Gu Yingtai 谷应泰 ise savaşa giden Ming askerinin sayısını 500 binden fazla olarak kaydetmiştir¹⁴³. Fakat Liu Dingzhi, eserinde bu rakamları başkalarından işiterek kaleme aldığını açıkça ortaya koyarken Gu Yingtai'in de muhtemelen Liu Dingzhi'nin eserinden istifade ederek bu rakamı telaffuz etmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Savaştan sonra, 1450 yılında Oyratlara elçi olarak giden Li Shi ise eserinde Ming ordusunun sefere giden asker sayısından hiç bahsetmez. Dönemin resmî hanedanlık kaydı olan *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录 ise savaşa gönderilen asker sayısından bahsetmezken, ölen ve yaralanan asker sayısının 100 bin olduğunu ifade eder¹⁴⁴. Bu da aslında, bu rakamın muhtemelen sefere çıkarken karşı tarafa korku salmak niyetiyle asker sayısını fazla gösterme hamlesidir ki Ming tarihindeki diğer savaşlarda da asker sayısının abartıldığı sıkça rastlanan bir durumdur. Zira Liu Dingzhi, eserinde yine Tumu Muharebesi'nde düşman kuvvetlerinin sadece 20 bin olduğunu ve Ming askerlerinin yarıdan fazlasının öldüğünü veya ağır yaralandığını belirtmektedir¹⁴⁵.

Ming'in resmî hanedanlık kaydında ölen veya yaralananların sayısı olarak belirtilen 100 bin rakam göz önüne alındığında, Ming ordusuna ait asker sayısının 500 binden çok daha az olduğu düşünülebilir. Öte yandan, savaş öncesi ve sonrasında Ming ordusunun asker sayısının kaydedildiği *Shui Dong Riji* 水东日记 adlı eserin yazarı Ye Sheng 叶盛, 1449 yılında Ming ordusuna kayıtlı görünen asker sayısının 3 milyon 258

¹⁴² Liu Dingzhi 刘定之, a.g.e., s. 68.

¹⁴³ Gu 谷, a.g.e., b. 32, s. 472.

¹⁴⁴ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 181, s. 3499.

¹⁴⁵ Liu Dingzhi 刘定之, a.g.e., s. 68.

bin 173 olduğu ancak gerçekte 1 milyon 624 bin 209 olduğunu tespit etmiştir; bunlardan *Jin Yi Wei*'yi oluşturan 35 tugayın toplam asker sayısının 294 bin 117 olarak görüldüğü, gerçekte ise 159 bin 871 asker olduğu; diğer beş orduya ait asker sayısının ise 2 milyon 964 bin 56 olarak görüldüğü, ancak gerçekte 1 milyon 464 bin 638 asker mevcut olduğu kaydedilmişti¹⁴⁶. Ming ordusunda bulunan toplam asker sadece 350 bini Pekin ve çevresindeki kışlalarda yer alırken, diğer askerler ülkenin farklı eyaletleri ve sınır bölgelerinde konuşlandırılmış durumdaydı. Oyratlarla savaşmak için yola çıkıldığında, Pekin'i korumak için bırakılan 100 bin asker bu rakamdan düşüldüğünde, Ming ordusunun en fazla 250 bin kişilik orduyla Datong'a doğru yola çıktığı anlaşılmaktadır¹⁴⁷. Ming Hanedanlığı'nın asker sayısına karşılık, Gansu sınırına saldıran Oyrat birlikleri de hesaba katıldığında, Çince kaynaklara göre Esen'in 30 bin, Alag Timur'un 20 bin, Dayisung'un ise 30 bin asker ile toplamda 80 binden fazla Moğol birliğinin Ming sınırına akın ettiği anlaşılmaktadır. Ancak Dayisung ile Alag Timur, saldırı planlarını Esen'den bağımsız yürütmüş ve Çin Seddi'nden çok fazla içeri girmemişti¹⁴⁸.

16. yüzyılın başlarında Çin'e gittiği düşünülen ve 1506-1508 yılları arasında orada bulunduğu bilinen Ali Ekber'in, 1516'da Yavuz Sultan Selim'e sunduğu *Hitâyname* adlı eserinde Tumu Muharebesi de anlatılmaktadır. Nitekim Ali Ekber'e göre, Ming Sülalesi döneminde Çin'e dışarıdan gelen en büyük istila, Kalmuklar (Oyratlar) tarafından gerçekleştirilmiştir¹⁴⁹. Ali Ekber'in 21 bölümden oluşan eserinde Çin'in sınırları, merkezî idaresi, saltanat sistemi, yerleşim yerleri, iklimi ve coğrafi yapısı, dinleri, gelenekleri, şehirleri, posta sistemleri, yabancıları kabul usulleri, ordu teşkilatı, hazineleri, imparatorluk sarayları, hapishaneleri, resmî bayramları, devletin idari bölgeleri, tarım ve bahçivanlığı, ilmi ve sanatı, eğlenceleri, kanunları ve eğitim sistemi, Batı dünyasıyla münasebetleri, İslâmiyet'in Çin'deki durumu, Çinlilerin

¹⁴⁶ Ye Sheng 叶盛, *Shui Dong Riji 水东日记*, ed. Wei Zhongping 魏中平, Beijing, 1980, s. 219.

¹⁴⁷ Li Xinfeng 李新峰, a.g.m., s. 111.

¹⁴⁸ Zhao Yuntian 赵云田, a.g.e., s. 426.

¹⁴⁹ Yih-Min Lin, "Ali Ekber'in *Hitaynema* Adlı Eserinin Çin Kaynakları İle Mukayese ve Tenkid", Basılmış Doktora Tezi, Taipei, 1967, s. 10.

bozkırlı insanlarla, Tibetliler'le ve Hintliler'le münasebetleri, tapınakları, sikkeleri ve kâğıt paraları, hukukları, resimleri ve resim koleksiyonları, başşehirlerindeki festivalleri, takvimleri, Çin tarihinin devirleri, batı bozkırlarında yapılan savaşlar hakkında bilgi verilmektedir. Ali Ekber'in eserinde yer alan ve Çağdaş Ming hanedanının yıllığından alınan bu bilgilerin genellikle abartılı olduğu anlaşılmaktadır¹⁵⁰. Ali Ekber, Tumu Muharebesi hakkında şunları aktarmaktadır:

...Kalmuk emirlerinden Esen-Taişi adında biri, yüz bin kişi ile Kalmuk'a birkaç aylık yol mesafesindeki bir eyaleti kılıç zoruyla ele geçirdi ve Kalmuk hanını esir etti. Tibetistan'ın tamamını, Uyguristan'ı, Moğolistan'ı ele geçirdi ve Hitay tarafına yöneldi. Hitay Hakanı ile 854'te (1450) karşılaştı ve savaştı. Hitay ordusu o duruma hazırlık yapmaktaydı. Altı yüz bin kişilik Kalmuk ordusu, bir top gibi (yumak) oldu. Esen-Taişi'nin kendisi de savaşarak yedi yüz bin kişilik Hitay ordusunu (yendi) ve Hitay hanını esir etti. (Daha sonra) onu serbest bıraktı. (Kalmuklar) Hitaylılarla fazla savaşamadılar. Çünkü kaçmak Hitaylıların âdeti değildi. (Kalmuklar) onların tamamını öldüremediler ve (Hitaylıların) kanununa göre (savaşta) kaçmanın cezası ölümdür. On bin olsun, yirmi bin olsun, kanuna uymadıklarından öldürülürler. Hitaylıların öncüsü ya öldürüldü ya da kaçtı, ikisinden biri (oldu). Kalmuk padişahı Hitay hanını esir aldığında, onu serbest bıraktı ve Hitay ordusu da dağılmış bir vaziyetteydi... Çin Hakanı esir olduğunda, tüccarlar Karakurum şehrindeydi. Esen Taişi onlara görev verdi ve dedi ki: "Hakana siz bakın, tımar ve terbiyeti ile siz ilgilenin, çünkü o şehirlidir, siz de şehirlisiniz." Tüccarlar kabul ettiler. Hakan için taht misali bir şey yaptılar ve çeşitli davetler düzenlediler. Ona kuzu kebapları, pirinç (pilavlar), safranlı yiyecekler, meyve suları, şerbetler (vererek) hizmet ettiler. Bir zaman sonra, Kalmuk padişahı Esen-Taişi, kendi kızını Çin Hakanına verdi ve onu damadı yaptı. Hitay'a bir elçi gönderdi ve dedi ki: "Çin Hakanını ben oğul olarak kabul ettim ve kendi damadım yaptım. Bildiğimize göre; ben onu kendi yerine gönderiyorum. Siz de onu kabul edin. Onu tahtına geçirin." Çin emirleri (bunu işittiğinde) cevap gönderdiler

¹⁵⁰ Ahmet Taşağıl, "Hitâyname", TDV İslâm Ansiklopedisi, 17.Cilt, İstanbul, 1998, s. 404-405.

ki: “Biz onu kabul etmiyoruz, padişah olarak tanımıyoruz, onun saltanatı bitmiştir. Biz başka bir padişah seçtik.” Bu haber Kalmuk padişahına ulaştığında, Hitay’a savaş için hazır olmaları gerektiği haberi gönderildi. Hitay emirleri bu haber işittiklerinde korktular ve Kalmuk’ın darbesini (daha önce) görmüşlerdi. Emirler, yeni Hakanın icabına bakmak için hat yazdılar. Bu hatta yeni Hakana; sarayın içinde dördüncü hisarda bir bağ olduğu, bu bağda izlemek için gayet güzel yerlerin bulunduğu, ilginç şekillerde süslerin ve ziynetlerin olduğu yazıldı ki; yeni Hakan buraya gelsin. Bahsi geçen durumları yazdılar. Sonunda erkek hizmetli ve kız hizmetlilere de yazdılar ki; tedbir gereği yeni Hakan o bağa geldiğinde bağlansın ve hapsedilsin. Yeni Hakan hattı okuduğunda, o bağ aklına düştü ve gönlünü fethetti. Yanındakilerle beraber oraya doğru gitti. Yeni Hakan oraya geldiğinde yanındakilerle beraber orayı seyretti. Kapıyı dışarıdan kilitlediler. Arkasına da tahta koydular ve kurşun döktüler. Kurşun dökülen kapı resmen duvar oldu. Bir tepsi içinde yeni Hakana yemek vermek için oraya bir delik açtılar. (Sonuç olarak) yeni Hakan ve yanındakiler hapsedildi... Kalmuk’tan gelen Hakanı kabul ettiler. Onu getirdiler ve tahta oturttular. (Ona) Cam-Çin-Hakan derler. Onun zamanında Müslümanlara büyük bir saygı vardı. Burada onun saygısının etkisi hâlâ vardır. Çin-Hakan’ın oğlu Kin-Tay Han bu zamanda padişahtır¹⁵¹.

Ali Ekber, Esen ile Ming arasındaki savaşın Hicri 854’te (Miladi takvimiyle hesaplandığında 1450’de) yaşandığını aktarmaktadır. Zhu Qizhen’in 1450 yılında hâlâ Esen’in elinde olduğu düşünüldüğünde, Ali Ekber’in bu konuda yanılmadığı görülmektedir. Yine, Esen’in döneminde Gansu, Kumul ve Beşbalık bölgelerinin Oyratların kontrolünde olduğu göz önüne alındığında, onun *Uyguristan* adını verdiği bölgenin de Esen’in etkisi altında olduğu söylenebilir. Ancak Tibet’i de Esen’in hâkimiyeti altında göstermesi doğru değildir. Oyratların Tibet’teki ilk hâkimiyeti, 1642-1717 yılları arasında onların bir kolu olan Hoşutlar tarafından gerçekleşmiştir¹⁵². Hoşutların Tibet üzerindeki hâkimiyeti, Ali Ekber’in

¹⁵¹ Ali Ekber Hitai, *Hitaynâme*, ed. Celal Aslan, Ankara, 2021, s. 66-69.

¹⁵² Zhou Rongbing 周融冰, “The Beginning and End of Qosud Khan’s Reign of Tibet 和硕特汗王统治西藏始末”, *Journal of Tibet Natiaonalty Institute (Philosophy an Social Seceinece)*, 26/4 (2005), s. 27.

eserini kaleme almasından neredeyse 150 yıl sonra gerçekleşen bir hadisedir. Ali Ekber, muhtemelen Oyratların gücüne dikkat çekmek amacıyla Tibet'i de onların hâkimiyeti altında göstermiştir.

Ali Ekber'in, Oyrat ordusunun sayısını 600 bin, Ming ordusunun sayısını ise 700 bin olarak göstermesi büyük bir abartıdır. Ancak Zhu Qizhen'in Esen'in elindeyken ona bakmaları için Müslüman tüccarları görevlendirdiği konusu yanlış sayılmaz. Nitekim Çince kaynaklara da yansdığı gibi, Zhu Qizhen Tumu Muharebesi sırasında esir düştüğünde, Esen'in kardeşi Saihan, onun Ming İmparatoru Zhu Qizhen olup olmadığını teyit etmek için Esen'in din adamlarından Haba 哈巴 ile Müslüman Hacı Ali'yi 哈只阿里 yanına çağırarak tanıklık yapmalarını istemiştir¹⁵³. Esen, Seyfullah 撒夫刺 adlı Müslüman ile Çinliler ve Oyratlar arasında tercümanlık yapan Haming 哈铭 adlı bir diğer Müslümanı, Zhu Qizhen'in günlük ihtiyaçlarını karşılamaları için görevlendirmiştir¹⁵⁴. Bunlardan özellikle Haming adlı Müslüman, sürecin başından sonuna kadar Oyratlar ile Ming arasındaki ilişkilerde önemli roller oynamıştır¹⁵⁵. Zaten kriz öncesinde de Ming Hanedanlığı adına defalarca Oyratlara elçi olarak giden ve kriz sürecinde Zhu Qizhen ile Esen arasında tercümanlık yapan Haming adlı Müslüman, Zhu Qizhen Ming'e iade edildiğinde, Esen'in onu kendi yanında tutma teklifine rağmen İmparator Zhu Qizhen ile Çin'e gitmeyi seçmiş ve Yang Ming 杨铭 adını alarak Çin'e yerleşmiştir¹⁵⁶.

Zhu Qizhen'in Moğolistan'daki esareti döneminde Esen tarafından iyi muamele gördüğü, Ming kaynakları tarafından teyit edilen bir konudur¹⁵⁷. Ali Ekber bu konuda doğru bilgi aktarmaktadır. Fakat Esen'in

¹⁵³ Yang Ming 杨铭, a.g.e., s. 95.

¹⁵⁴ Yuan Bin 袁彬, a.g.e., s. 86.

¹⁵⁵ Ma Jianchun 马建春, "Mutiny in Tumu' and Huihui People 土木之变与回回人", *Xibei Minzu Xue Yanjiu*, 17/2 (1998), s. 161.

¹⁵⁶ Yang Ming 杨铭, a.g.e., s. 93.

¹⁵⁷ Meng Xiu 孟修, "Tu Mu Zhi Bian Xin Lun 土木之变新论", *Journal of Heilongjiang Collage of Education* 28/7 (2009), s. 88.

ona kendi kızını verdiği doğru değildir. Ming kaynaklarında ifade edildiği gibi, Zhu Qizhen, Esen'in kız kardeşiyle evlenme teklifini kabul etmemiştir. Zhu Qizhen ile birlikte Oyratlara esir düşen *Jin Yi Wei* görevlisi Yuan Bin 袁彬, kaleme aldığı *Bei Zheng Shiji* 北征事迹 adlı eserinde, Esen'in Zhu Qizhen ile ilgilenmesi için Buyan Timur'u görevlendirdiğini, onun kalması için ayrı bir çadır ve hizmetçi kadınlar tahsis ettiğini, beslenmesi için her iki günde bir koyun, haftada bir sığır, inek sütü, kıymız ve çok sayıda yiyecek yolladığını, en az beş günde bir kez ziyafet düzenleyerek Zhu Qizhen'in gönlünü hoş tutmaya çalıştığını ve bir yerden başka bir yere giderken soğuk geçirmeyen arabalarda ya da at sırtında taşındığını ifade etmektedir¹⁵⁸.

Oyratların Pekin Kuşatması

Esen, Zhu Qizhen'i esir aldıktan hemen sonra Ming Hanedanlığı'na karşı daha büyük bir askerî harekât düzenlemedi. Moğolca kaynakların da ifade ettiği gibi, Esen bu durumu gizlemeye ve kendi lehine nasıl kullanacağına karar vermeye çalıştı. 3 Eylül 1449 gecesi Esen, İmparator Zhu Qizhen'i alarak Xuanfu'daki 宣府 surların önüne geldi ve İmparatoru kalkan yaparak kaleyi ele geçirebileceğini düşündü. Zhu Qizhen, Xuanfu'nun kale komutanlarından Yang Hong 杨洪, Ji Guang 纪广, Zhu Qian 朱谦 ve Luo Hengxin'in 罗亨信 isimlerini zikrederek kapıyı açmalarını ve kendisini karşılamalarını isteyen bir mektup gönderdi. Ancak surlardan, Kale Komutanı Yang Hong'un kalede bulunmadığı ve bu nedenle kapının açılmayacağı bildirildi. Bunun üzerine durumu kontrol etmek amacıyla, İmparatorla birlikte Esen'e esir düşen Yuan Bin 袁彬 sur kapısına gönderildi, ancak içeri alınmadı¹⁵⁹. Zira birkaç gün önce Buyan Timur, Xuanfu Kalesi'ni ele geçirmek için sahte bir mektup göndererek hamle yapmaya çalışmış, ancak kale komutanları tarafından fark edilmişti¹⁶⁰. Dolayısıyla, İmparatorun Xuanfu Kalesi'ne getirildiği gece, Yang Hong kalenin içinde olsa bile gelen mektubun yine sahte olduğunu düşünerek iletişim kurmayı reddetmiş olması muhtemeldir. Ertesi gün,

¹⁵⁸ Yuan Bin 袁彬, a.g.e., s. 90.

¹⁵⁹ Yuan Bin 袁彬, a.g.e., 2006, s. 87.

¹⁶⁰ Jiao Hong 苾焦, *Guo Chao Xianzheng Lu* 国朝献征录, Shanghai, 1986, b. 10, s. 334.

Zhu Qizhen, kendisinin serbest bırakılması karşılığında ödenecek tazminatın bir an önce gönderilmesi için 2 Eylül'de başkente yollanan Liang Gui'un 梁贵 geri gelmesini beklemeden, Xu Ning'i 许宁 Pekin'e gönderdi¹⁶¹.

Ming kayıtlarında, 14 Eylül günü Alag Timur'un da okun ucuna bir mektup bağlayarak Longmen 龙门 Kalesi'nin içine attığı ve mektubunda, kendisinin büyük bir lider olduğunu, artık yaşlandığını, Esen'in Ming'e saldırmasını engellemek istemesine rağmen başarılı olamadığını, ancak yine de Ming Hanedanlığı ile eskiden olduğu gibi iyi ilişkiler kurmak istediğini yazdığı yer almaktadır¹⁶². Bu arada, Zhu Qizhen'in Pekin'e gönderdiği haberci, Ming Sarayı'na ulaşarak diplomat Yue Qian 岳谦 ile birlikte, ilk etapta Esen'e ödenecek paraları da alarak 17 Eylül'de Pekin'den Moğolistan'a doğru yola çıktı¹⁶³.

19 Eylül günü, Esen'in Nagaçu adındaki bir elçisi, İmparatorun iadesiyle ilgili konuları görüşmek üzere Pekin'e geldi¹⁶⁴. Nagaçu, Esen'in Ming Hanedanlığı'yla barışmak istediğini ve kendi kız kardeşini İmparator Zhu Qizhen'e vererek akrabalık ilişkisi kurmak istediğini bildirdiyse de Ming kaynaklarındaki ifadelerden, Ming Sarayı'nın bu teklife pek sıcak bakmadığı anlaşılmaktadır. Nagaçu, 21 Eylül'de Pekin'den Esen'in yanına dönerken, Ming Sarayı Esen'e ve Dayisung'a mektup yazarak Yue Qian'i kıymetli hediyelerle Moğolistan'a gönderdiğini ve iki tarafın eskiden olduğu gibi iyi ilişkilere dönme temennilerini ilettili¹⁶⁵.

1449 yılı 21 Eylül günü, Esen, İmparator Zhu Qizhen'i yanına alarak tekrar Datong 大同 Kalesi'nin önüne geldi ve Yuan Bin'i, kale içindekilerle iletişim kurması için gönderdi. Bu sefer Yuan Bin, kendi kimliğini ispat edince kaleye alındı ve Komutan Liu An 刘安 kaleden

¹⁶¹ Yuan Bin 袁彬, a.g.e., 2006, s. 87 .

¹⁶² Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 181, s. 3533.

¹⁶³ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 181, s. 3509-3510.

¹⁶⁴ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 182, s. 3539.

¹⁶⁵ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 182, s. 3541.

çıkarak İmparatorla görüştü. İmparator, Liu An'dan kaleye dönerek ikna yeteneği yüksek birini alıp tekrar gelmesini istedi. Liu An, kaleye döndükten sonra ertesi gün Liu Rang 刘让 adındaki bir memuru alarak tekrar İmparatorun yanına geldi. Bu sefer, Zhu Qizhen'e şarap ve koyun getirdiler. İmparator, Liu An'a, Datong'daki askerî garnizondan Esen'e 5000 Liang¹⁶⁶ 两 (25kg) gümüş ödenmesi talimatını verdi¹⁶⁷.

Ming sınır komutanları, bir fırsatını bulup tutsak İmparatorlarını Esen'in elinden kurtarmayı teklif ettiyse de, Zhu Qizhen bu teklifi reddetti¹⁶⁸. Zira, Esen'in onu tekrar Pekin'e göndereceğini düşünmeye başlamıştı. Esen, bir ay boyunca Çin sınırına yakın bölgelerde İmparatoru yanına alarak dolaştı ve bu süre zarfında Ming ordusuyla herhangi bir askerî çatışmaya girmede. Anlaşılan, Esen elindeki İmparator kozundan iyi yararlanarak Ming Hanedanlığı'ndan daha fazla ganimet koparmanın peşindeydi. Hatta, İmparator Zhu Qizhen'e kendi kız kardeşiyle evlenme teklifinde dahi bulunmuştu¹⁶⁹. Böylece, Ming İmparatoru'nu kendisine damat yaparak daha önemli bir konum elde etmiş olacaktı, ancak Zhu Qizhen bu teklifi kabul etmedi.

İmparatorun esir alındığı haberi başkente ulaşınca, İmparatorluk Sarayı âdeta karıştı ve devlet bir anda başsız kaldı¹⁷⁰. İmparatorluk Sarayı'nda, bütün bu yenilginin esas müsebbipleri olarak Wang Zhen ve taraftarlarına ağır suçlamalar yöneltildi; onun tüm destekçileri, akrabaları ve aile üyeleri öldürüldü¹⁷¹. Zhu Qizhen'in üvey annesi dul İmparatoriçe Sun Taihou 孙太后 ve karısı İmparatoriçe Qian Huanghou

¹⁶⁶ Ming döneminde kullanılan ölçü ve ağırlık birimlerinin kullanımı ve günümüzdeki karşılığı için bkz. Qiu Long 丘隆 vd., ed., *Zhongguo Gudai Du Liang Heng Tu Ji 中国古代度量衡图集*, Beijing, 1984. Qiu Guangbing 丘光明, *The History of Ancient Chinese Measures and Weights 中国古代计量史*, Hefei, 2012.

¹⁶⁷ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, s. 88.

¹⁶⁸ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, s. 88.

¹⁶⁹ Cao Yongnian 曹永年, *General History of Mongolian Nationality (3) 蒙古民族通史 (第三卷)*, Hohhot, 2002, s. 136.

¹⁷⁰ Gu 谷, a.g.e., b. 35, s. 534.

¹⁷¹ Wang 王 & Du 杜, a.g.e., s. 151.

钱皇后, İmparator Zhu Qizhen'i kurtarmak için Esen'e kıymetli mücevherlerini gönderdi¹⁷². Öte yandan Ming İmparatorluk Sarayı'nda, Xu Youzhen 徐有贞 (d.1407-ö.1472) başını çektiği bazı devlet adamları, Moğol tehlikesinden korunmak için, tarihte Song Hanedanlığı'nın yaptığı gibi, başkenti Pekin'den Güney Çin'e taşıma fikrini ortaya attı. Buna karşılık, Savaş Bakanlığı'ndan 兵部 Yu Qian 于谦 (d.1398-ö.1457) başını çektiği üst düzey devlet adamları, bu fikrin çok tehlikeli olduğunu, dolayısıyla Moğollarla sonuna kadar savaşmanın doğru olacağını savundu¹⁷³. Sonunda, Yu Qian, İmparatoriçe Sun'un da desteğini alarak Xu Youzhen taraftarlarına üstün geldi ve Ming Hanedanlığı, Moğollara karşı sonuna kadar savaşma kararı aldı. Ancak Zhu Qizhen'in Esen'in elinde olması, Ming Hanedanlığı için büyük bir zafiyet anlamına geliyordu. Bu sorunu çözmek için, 22 Eylül 1449'da Zhu Qiyu 朱祁钰 (d.1428-ö.1457), Ming Hanedanlığı'nın yedinci İmparatoru olarak tahta oturtuldu. Hemen ardından, Ming ordusunun kuzey sınır hattındaki bütün garnizonlara ferman gönderilerek, Moğollara esir düşen Zhu Qizhen'den gelen tüm talimatların uygulanmayacağı duyuruldu. 1450 yılı Çin Yeni Yılı'ndan itibaren, Ming Hanedanlığı takviminde yeni İmparatorun saltanat adı *Jingtai* 景泰 (1449-1457) olarak kullanılmaya başlandı¹⁷⁴.

Yeni İmparator tahta geçtikten sonra 2 Ekim tarihinde İmparatoriçe Sun Taihou, elçisi Ji Duo 季铎 ile Esen'e kıymetli hediyeler gönderdi ve Liu Qizhen'e de üvey kardeşi Zhu Qiyu'nun Ming tahtına oturtulduğu haberini verdi¹⁷⁵. Bu durum Esen'in pek hoşuna gitmedi ve Zhu Qizhen'in Ming İmparatoru olarak kalması gerektiğini düşünüyordu. Dolayısıyla 9 Ekim tarihinde Esen, Xi Ning'in verdiği öneri ve komutanlarıyla yaptığı istişare neticesinde Ming İmparatoru'nun Pekin'e geri götürülerek tahta oturtulmasına karar verdi¹⁷⁶. 10 Ekim tarihinde Moğollardan kurtularak

¹⁷² Mote & Twitchett, a.g.e., 2008, s. 325.

¹⁷³ Zhang 张, *Ming Shi* 明史, b. 170, s. 4545.

¹⁷⁴ Mote & Twitchett, a.g.e., 2008, s. 327.

¹⁷⁵ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 183, s. 3576.

¹⁷⁶ Yuan Bin 袁彬, a.g.e., 2006, s. 88.

Xuanfu'ya gelen *Jin Yi Wei* görevlisi Chen Xi 陈喜, Esen'in Dayisung ve Alag Timur'la toplantı yaparak başkent Pekin'e saldırı kararı aldığını haber verdi¹⁷⁷. 11 Ekim tarihinde Esen, büyük bir kurultay yaparak tanrıya adak sundu. Kurultay sırasında Esen, kendisinin barış teklifini Ming Sarayı'nın ciddiye almayarak yeni İmparatoru tahta oturttuğunu, dolayısıyla artık barış yapmaya gerek kalmadığını, savaşarak Moğolların eski başkenti Dadu'yu geri almanın zamanı geldiğini söyledi. Moğolistan'dan dönen *Jin Yi Wei* ajanları Esen'in aldığı kararı 19 Ekim tarihinde Ming Sarayı'na bildirdi¹⁷⁸.

10 Ekim 1449'da Esen, elçisi Nagaçu'yu yeniden Pekin'e göndererek taleplerinin istenildiği gibi karşılanmadığını, akrabalık ilişkisi kurma fikrine de yanıt verilmediğini ve Ming tahtına yeni İmparatorun oturtulmasından memnun olmadığını belirten bir mektup yolladı. Ancak bu sefer Ming Sarayı'nın tepkisi oldukça sert oldu ve Esen'e, yeni İmparatorun çoktan Ming tahtına geçtiğini, askerlerin ve silahların da savaşa hazır olduğunu bildirdi¹⁷⁹. Ayrıca Esen'e, Zhu Qizhen'i iade etme konusunda samimiye en fazla 6-7 atıyla birlikte onu Ming sınırına getirmesinin yeterli olacağını, kendisinin bizzat getirmesine ve her türlü abartıya gerek olmadığını belirten bir mektup gönderdi¹⁸⁰. 14 Ekim günü Esen, Datong Kalesi'nin doğu kapısına gelerek içeridekilerden İmparatorlarını karşılamalarını istediye de yeni İmparatorun verdiği talimat gereğince kapı açılmadı. Datong'un kale komutanlarından Guo Deng 郭登, Zhu Qizhen'i Esen'in elinden almak için hamlede bulunmaya çalıştıysa da Moğollar tarafından fark edilince gerçekleştirilemedi¹⁸¹.

Esen, 19 Ekim 1449 tarihinde Moğolistan'da Zhu Qizhen'in yeniden Ming tahtına oturtulduğunu ilan ederek ona büyük bir beyaz at hediye etti. Esen, tüm bu planlarında Xi Ning'in önerilerine büyük önem vermişti. Xi Ning, Esen'e iki farklı hareket stratejisi sunmuştu. Birincisi, Ming'e sığınan ve Çin sınırları içinde yaşayan Moğollarla iletişim kurarak onların

¹⁷⁷ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 183, s. 3588.

¹⁷⁸ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 184, s. 3615.

¹⁷⁹ Liu Dingzhi 刘定之, a.g.e., s. 70.

¹⁸⁰ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 183, s. 3604.

¹⁸¹ Yuan Bin 袁彬, a.g.e., s. 89.

Ming'e karşı ayaklanmalarını sağlamak; Shanxi 山西 üzerindeki geçitlerden ilerleyerek Nanjing ile Pekin arasındaki kanalı kapatmak suretiyle Nanjing'i ele geçirmek ve ardından Zhu Qizhen'i Ming tahtına oturtarak Ming Hanedanlığı'nı ikiye bölmektir. İkincisi ise Pekin üzerine askerî sefer düzenleyerek Ming Sarayı'nın Nanjing'e çekilmesini sağlamak ve Pekin'i ele geçirdikten sonra adını Kubilay'ın yaptığı gibi Dadu olarak değiştirmek; böylece Yuan Hanedanlığı'nı yeniden kurmaktır¹⁸².

Esen, Xi Ning'in önerdiği ikinci planı uygulamak üzere 23 Ekim günü süvarileriyle birlikte Zhu Qizhen'i Datong Kalesi'ne gönderdiyse de Ming komutanları bunun bir hile olabileceğini düşünerek onu içeri almayı reddetti¹⁸³. Aslında bu gerçekten de bir hileydi ve Esen, Ming Hanedanlığı'na karşı savaşmak için süvarilerini çoktan hazırlamış durumdaydı. 25 Ekim günü 30 bin kişilik Oyrat süvarisi Çin Seddi'ndeki Zijing Geçidi'ne¹⁸⁴ 紫荆关 saldırarak kaleyi ele geçirdi. Alag Timur'un komutanlığındaki 20 bin kişilik süvari ordusu Gubei Geçidi 古北口 açıklarında görüldü. Dayisung'un komutanlığındaki 30 bin kişilik süvari ordusuyla Xuanfu yakınlarında saldırı için hazır hale getirildi¹⁸⁵. Haber başkent Pekin'e ulaştınca İmparator Zhu Qiyu, Xuanfu 宣府, Liaodong 辽东, Shandong 山东, Henan 河南, Shanxi 山西, Shaanxi 陕西 bölgelerindeki askerî valiliklere başkenti savunmak için yardımcı kuvvet göndermesi talimatı verdi¹⁸⁶.

27 Ekim 1449'da Oyrat süvarileri Pekin'in batısındaki Xizhi Kapısı'na 西直门 dayandı. Esen, Zhu Qizhen'i Desheng Kapısı 德胜门 yakınına getirerek Nagaçu ve Yue Qian'i Ming Sarayı'yla müzakere etmeleri için gönderdi. Ancak Ming askerleri Yue Qian'i öldürdü ve Nagaçu kaçarak

¹⁸² Frederick, a.g.m., s. 266.

¹⁸³ Yang Ming 杨铭, a.g.e., s. 96.

¹⁸⁴ Günümüzde Hebei 河北 eyaletinin Yixian 易县 ilçesinde yer almaktadır.

¹⁸⁵ Zhao Yi 赵毅, a.g.e., s. 427.

¹⁸⁶ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 184, s. 3627.

Esen'e geri döndü¹⁸⁷. Bu kez Ming ordusu hazırlıklıydı ve Yu Qian 于谦, 220 bin kişilik ordusunu Pekin surlarında bulunan dokuz kapının savunulması için konuşlandırdı. Ming ordusunun başkomutanı Shi Xiang 石享 Desheng Kapısı'nda 德胜门, Askerî Vali Tao Jin 陶瑾 Anding Kapısı'nda 安定门, Guangning Bölge Komutanı Liu An 刘安 Dongzhi Kapısı'nda 东直门, Wujin Bölge Komutanı Zhu Ying 朱瑛 Chaoyang Kapısı'nda 朝阳门, Askerî Vali Liu Ji 刘聚 Xizhi Kapısı'nda 西直门, Başkomutan Yardımcısı Gu Xingzu 顾兴祖 Fucheng Kapısı'nda 阜城门, Komutan Li Duan 李端 Zhengyang Kapısı'nda 正阳门, Askerî Vali Liu Dexin 刘得新 Chongwen Kapısı'nda 崇文门, Komutan Yang Jiechen 汤节陈 Xuanwu Kapısı'nda 宣武门 askerleriyle savunma pozisyonuna geçti¹⁸⁸. Pekin'in tüm surlarındaki askerler başkomutan Shi Xiang tarafından komuta edilirken Yu Qian, Desheng Kapısı'nı savunan ordunun başına geçti ve sur kapılarının içeriden kapatılmasını emretti¹⁸⁹. Sur içi güvenliğin sağlanması için eyaletlerden getirilen toplam 50 binden fazla asker görevlendirildi¹⁹⁰. Sur dışına yerleştirilen Ming piyadeleri, sur duvarlarını arkalarına alacak şekilde top menzilinün içine girmeden ok atışıyla Oyratlara karşılık verecek, aynı zamanda sur üzerindeki askerler de topçu ateşiyle destek verecekti¹⁹¹.

28 Ekim 1449 tarihinde Esen, Zhu Qizhen'i adamlarıyla birlikte Ming Sarayı'yla görüşmek için Desheng Kapısı'na gönderdi. Ming Sarayı, Wang Fu 王复 ile Zhao Rong'u 赵荣 Esen'le müzakere etmek için gönderdiyse de Xi Ning, onların düşük rütbeli olduklarını söyleyince Esen görüşmeyi

¹⁸⁷ Yuan Bin 袁彬, a.g.e., s. 88.

¹⁸⁸ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 184, s. 3625.

¹⁸⁹ Qian Mu 钱穆, ed., "Tu Mu Zhi Bian Zhanyi 土木之慶戰役", *Zhongguo Lidai Zhanzheng Shi 14 中国历代战争史·第14册*, Taipei, 1979, s. 4960.

¹⁹⁰ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 184, s. 3628.

¹⁹¹ Li Huguang 李湖光, *Ming Meng Zhanzheng: Ming Chao Jundui Zhengfa Shi Yu Menggu Qi Bing Shengshuai Shi 明蒙战争: 明朝军队征伐史与蒙古骑兵盛衰史*, Changchun, 2018, s. 157.

reddetti¹⁹². 29 Ekim günü Oyrat süvarileri Desheng Kapısı'na saldırı başlattıysa da Ming ordusunun yoğun top atışı karşısında başarıya ulaşamadı. Üstelik Esen'in önemli komutanlarından Maonahai 卯那孩 ve (Esen'in) kardeşi Boluo 李罗 saldırı sırasında öldü¹⁹³. Buradan bir sonuç alamayacağını anlayan Oyrat birlikleri, Xizhi Kapısı'na saldırı başlattı. Şehir kapısı neredeyse düşmek üzereyken surlardan açılan yoğun ateş sonucu Oyrat askerleri geri çekilmek zorunda kaldı¹⁹⁴.

Ming ordusuyla Oyrat süvarileri arasındaki en ciddi savaş 30 Ekim günü Zhangyi Kapısı'nda 彰义门 yaşandı. Ming ordusu komutanlarından Wang Jing 王敬 ve Wu Xing 武兴 birlikleriyle kapıdan çıkarak Oyratlara karşı saf tuttu. Ateşli silahlar birliği ön safta yer alırken okçu piyadeler ikinci sırada, süvariler ise üçüncü sıraya dizildiler¹⁹⁵. Ancak en arka safta yer alan süvariler eğitilmiş askerler olmayıp sarayın hareminden getirilen takviye kuvvetlerinden oluşuyordu. Bu kez, savaş son derece çetin geçti ve iki taraf şiddetle çarpışırken arka safta konuşlanan tecrübesiz Ming süvarileri, Oyratların vur-kaç taktiğine aldanarak onları kovalamaya başladı. Bunun sonucunda ateşli silahların menziline giren Ming süvarileri, atışı engelleyerek savaşın seyrinin değişmesine neden oldu ve Oyratlar üstünlüğü ele geçirdi. Durum Ming ordusunun aleyhine gelişirken bunu fark eden Wang Jing ile Wu Xing, birliklerine şehir içine çekilmeleri emrini verdi. Ancak geri çekilme sırasında Wu Xing, Oyrat askerleri tarafından öldürüldü¹⁹⁶. Dönemin resmî Ming yıllıkları, neredeyse düşmek üzere olan şehir kapısının, halkın surlardan Oyratlara tuğla ve taş yağdırması sayesinde kurtulduğunu ve halkın aktif bir şekilde Ming ordusuna destek vererek ölümcül bir yenilgiyi önlediğini övgüyle aktarmaktadır¹⁹⁷.

¹⁹² Xia 夏, a.g.e., b. 24, s. 809.

¹⁹³ Bate 巴特 & Hong 洪, a.g.e., s. 443.

¹⁹⁴ Li Huguang 李湖光, a.g.e., 2010, s. 74.

¹⁹⁵ Li Huguang 李湖光, a.g.e., 2018, s. 159.

¹⁹⁶ Li Huguang 李湖光, a.g.e., 2010, s. 75.

¹⁹⁷ Sun 孙, *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 184, s. 3635.

Pekin yakınlarında bekleyen Dayisung komutanlığındaki 30 bin kişilik süvari birliği ile Alag Timur komutanlığındaki 20 bin kişilik süvari ordusu destek için gelmedi. Zira onlar, Pekin'in kuzeydoğusundaki Jutang Geçidi'nde 据唐关, Ming ordusu komutanı Luo Tong'un 罗通 savunmasını aşmayı başaramamışlardı. 31 Ekim'de Esen, kuşatmadan netice alamayacağını düşündü ve geri çekilme yollarının kapanmasından endişe ederek Moğolistan'a dönme kararı aldı¹⁹⁸. Ming askerleri Oyratların yağmalarını önlemek amacıyla üç gün boyunca onları takip etti. Esen, tüm birliklerini toplayarak 2 Kasım 1449'da Jutang Geçidi üzerinden Moğolistan topraklarına geçti. Esen'in geri çekildiği haberini alan Dayisung ile Alag Timur da birliklerini alarak Moğolistan'a döndü. Ming yıllıklarında, Oyratlar geri çekildikten kısa bir süre sonra 7 Kasım 1449'da Dayisung'un Ming'e elçi göndererek barış istediği ve Ming Sarayı'nın da onun teklifini kabul ettiği ifade edilmektedir¹⁹⁹. Ming Sarayı, Tumu'da yaşanan hezimetten önemli dersler çıkartmıştı. Üstelik Wang Zhen'in destekçileri de ortadan kaldırılarak ordunun başına kabiliyetli komutanlar getirilmiş ve Pekin'in uzun süre dayanabileceği miktarda iâşe ve mühimmat hazırlanmıştı²⁰⁰.

Ming Hanedanlığı ile Oyratlar arasında yaşanan savaş Çin'e komşu ülkelerin de dikkatini çekmişti. Bunlardan Kore'deki Joseon Krallığı (1392-1863), Tumu Muharebesi sonrası Ming Hanedanlığı'nda nelerin olup bittiğini öğrenmek amacıyla ajanlarını ülkeye göndermişti. Zira Moğollar ve Ming Hanedanlığı, Kore'nin iki önemli komşusuydu. İçlerinden birinde büyük bir değişim yaşandığında Kore'nin bundan etkilenmemesi mümkün değildi²⁰¹. Kore için, özellikle de Liaodong Yarımadası'nda meydana gelen gelişmeler büyük önem taşıyordu. Dolayısıyla, hem Ming Hanedanlığı'na gönderdiği elçiler hem de

¹⁹⁸ Xia 夏, a.g.e., b. 24, s. 810.

¹⁹⁹ Xia 夏, a.g.e., b. 24, s. 811.

²⁰⁰ Li Huguang 李湖光, a.g.e., 2018, s. 160.

²⁰¹ Wang Shengzu 王绳祖, ed., *Guoji Guanxi Shi 国际关系史第四卷*, Beijing, 1995, s. 6.

Ming'den Kore'ye gelen elçiler aracılığıyla Oyratlarla yürütülen savaşlar hakkında bilgi almaya ve durumu izlemeye çalıştı²⁰².

Esen'in ağır kayıplar vererek Pekin kuşatmasını kaldırması ve alenacele Moğolistan'a çekilmek zorunda kalması, elindeki esir İmparator kozunun değerini de düşürdü²⁰³. Öte yandan Xi Ning'in beklediği gibi, Ming sınırları içinde yaşayan Moğollar da Esen'in Pekin kuşatması sırasında büyük bir ayaklanma başlatmadı. Ufak çaplı bazı yağmalar gerçekleştiyse de bunlar, Esen'le irtibat kurarak birlikte hareket eden gruplar olmadığı gibi amaçları yalnızca karmaşadan yararlanarak ganimet elde etmektir²⁰⁴. Ming kayıtlarında aktarıldığına göre 1449 yılı Ağustos ayında Zhikang 直康 ve Baoding 保定 bölgelerindeki bazı Moğol asıllı Ming askerleri, civar bölgelere yönelik yağmalar gerçekleştirdi²⁰⁵. Ekim ayında Dingzhou Garnizonu'na 定州卫 yerleştirilen bazı Moğol subaylar Ming ordusuna ve ahaliye yönelik yağma faaliyetlerinde bulundu²⁰⁶. Esen'in Pekin kuşatması sırasında, şehir yakınlarında yaşayan bazı Moğollar, Ming ordusuna ve ahaliye yönelik ufak çaplı bazı saldırılar gerçekleştirdi. Ming ordusu komutanı Yang Hong 杨洪, Esen'in birliklerini takip ederek Bazhou'daki 霸州 sınır bölgesine ulaştığında, beş Moğol askerinin kaçırdığı binlerce insan ve sayısız hayvanla karşılaştı ve onları geri aldı²⁰⁷. Ming ordusundaki Moğol birlikleri, her ne kadar büyük çaplı bir ayaklanmaya kalkışmasa da, Tumu Muharebesi'nden sonra ordudaki Moğol askerlerinin güvenilmez

²⁰² Moriyoshi Hasumi, "Tu Mu Zhi Bian Shiqi Li Chao Souji Ming Chao De Qingbao Huodong 土木之变时期李朝搜集明朝情报的活动", *Shixue Jikan*,1 (1999), s. 17.

²⁰³ Ma Dawei 马大伟 ve Mu Sanying 慕三英, "Mingdai 'Tu Mu Zhi Bian' Dui Yu Chu Zhi Zhanzheng Beijing Xia Zhengzhi Xing Renzhi Shijian De Qishi 明代土木之变对于处置战争背景下政治型人质事件的启示", *Journal of Chinese People's Public Security University (Social Sceinece)*, 125/1 (2007), s. 145.

²⁰⁴ Wu Yunyan 吴云延, "Tu Mu Zhi Bian Qianhou De Menggu Jiang Ren 土木之变前后的蒙古降人", *Hebei Xuekan*, 3 (1989), 110.

²⁰⁵ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 181, s. 3519.

²⁰⁶ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 183, s. 3565.

²⁰⁷ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 184, s. 3650.

olduğuna dair görüşler giderek artmaya başladı. Bunun üzerine Ming Sarayı, ordudaki Moğol birliklerini dengelemek amacıyla Güney Çin'den Kuzey Çin'e asker transferi yapmaya başladı²⁰⁸.

Zhu Qizhen'in İadesi ve Ming-Oyrat İlişkisinin Normalleşmesi

Esen, 11 Kasım 1449'da ancak Moğolistan'daki karargâhına ulaşabildi. Dönüş sırasında, Xi Ning, Esen'e ilerleyen dönemlerde Çin'in tarihi başkentlerinden biri olan Xi'an 西安 kentini ele geçirerek Zhu Qizhen'i tahta oturtma ve ardından Nanjing'i ele geçirme fikrini sunduysa da bu öneri Esen'in pek ilgisini çekmedi²⁰⁹. Elindeki esir İmparator kozunu bir kez daha kullanmayı denemek amacıyla Esen, 5 Aralık 1449'da Ji An 鞏安 ve Su Bin 苏斌 adındaki iki elçiyi Pekin'e gönderdiyse de elçiler, Xuanfu'ya ulaştıklarında Ming ordusu tarafından öldürüldü²¹⁰. 16 Aralık'ta bir kez daha Pekin'e elçi göndererek Zhu Qizhen'in geri gönderilmesiyle ilgili görüş almayı denediyse de Ming Sarayı'ndan herhangi bir yanıt alamadı²¹¹.

1449 yılı Aralık ayının sonunda İmparator Zhu Qiyu, Jutang Geçidi, Xuanfu ve Datong'daki komutanlara Esen'in Zhu Qizhen'i geri gönderme bahanesiyle sınır bölgelerine sızma girişimlerine karşı dikkatli olmalarını, Xi Ning gelirse onu içeri alarak derhal idam etmeleri emrini gönderdi²¹². Moğolistan'a dönerek birkaç ay dinlenen Esen, 1450 yılı Mart ayında, 30 bin kişilik Oyrat süvarisiyle tekrar Datong, Ningxia, Xuanfu, Yamen bölgelerini yağmaladı²¹³. 6 Nisan 1450 tarihinde Xi Ning, Esen adına Ming Hanedanlığı'na elçi olarak giderken Xuanfu'da önceden planlanmış bir tuzakla yakalanarak Ming yetkilileri tarafından idam edildi²¹⁴.

²⁰⁸ David M. Robinson, *Bandits, eunuchs, and the son of heaven : rebellion and the economy of violence in mid-Ming China*, Honolulu, 2001, s. 79.

²⁰⁹ 赵 & Luo 罗, a.g.e., s. 155.

²¹⁰ Yang Minf 杨铭, a.g.e., s. 99.

²¹¹ Liu Dingzhi 刘定稚, a.g.e., s. 71.

²¹² Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, 1962, b. 186, s. 3717.

²¹³ Zhao Yi 赵毅, 2003, s. 427.

²¹⁴ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 189, s. 3884.

Ming Hanedanlığı'nın yeni İmparatoru Zhu Qiyu, üvey ağabeyi Zhu Qizhen'in Moğolistan'dan dönmesi hâlinde kendi tahtının riske gireceğini düşünerek bu konuda adım atmak istemiyordu. Ancak ordu komutanı Yu Qian 于谦, Zhu Qiyu'ya desteğini açıklayarak endişelenmesine gerek olmadığını belirtince Zhu Qizhen'in geri getirilmesine ikna oldu²¹⁵. Dolayısıyla, 17 Ağustos 1450'de Ming Sarayı, Li Shi 李实, Luo Qi 罗琦 ve Ma Xian 马显'i Zhu Qizhen'in iadesini talep etmek üzere Moğolistan'a gönderdi. Elçiler, Esen, Dayisung ve Alag Timur'a sunulmak üzere yanlarında 300 Liang (15 kg) gümüş ve 24 top ipek kumaş götürdüler²¹⁶. Elçiler, 27 Ağustos'ta Esen'in bulunduğu Şıbartu 失八儿朵 bölgesine gelerek onunla görüştü. Li Shi, Ming Hanedanlığı adına, Zhu Qizhen'in geri gönderilmesi hâlinde İmparatorluk tarafından cömert hediyeler verileceğini ifade ederek, Zhu Qizhen'in kendileriyle birlikte yolcu edilmesi teklifinde bulundu. Ancak Esen, Ming Sarayı'nın Zhu Qizhen'in gönderilmesini istiyorsa, resmî üst düzey bir heyet yollayarak onu karşılaması gerektiğini ileri sürdü ve Zhu Qizhen'i elçilerle birlikte göndermeyi reddetti. Ayrıca, Zhu Qizhen'in resmî olarak teslim edilmesi için Ming Sarayı'nın 19 Eylül'den önce üst düzey harem ağaları ve tecrübeli devlet adamlarından oluşan bir karşılama heyeti göndermesi gerektiğini belirtti. Li Shi, resmî heyetin gönderilip gönderilmeyeceğine kendisinin karar veremeyeceğini, ancak durumu İmparatorluk Sarayı'na izah edeceğini söyleyerek, 30 Ağustos'ta Pekin'e doğru yola çıktı. Esen, Zhu Qizhen'in iadesine dair ayrıntıları görüşmek üzere Batu 把秃 başkanlığındaki 27 kişilik bir heyeti, 42 at ve 50 samur kürküyle birlikte Ming Sarayı'na gönderdi. Li Shi yola çıkmadan önce, Zhu Qizhen, kendisini Çin'e götürecek olan Ming heyetinin zamanında gelmesi konusunda onu bir kez daha tembihledi²¹⁷.

²¹⁵ Wang Sihuai 王思怀, "The Death of Yu Qian and Reallocation of Central Power in The Period of Jingtai of Ming Dynasty 于谦之死与景泰年间中央权力的再分配", *The Northern Forum* 197, 3 (2006), s. 87.

²¹⁶ Li Shi 李实, a.g.e., s. 77.

²¹⁷ Li Shi 李实, a.g.e., s. 81.

Li Shi ve beraberindeki heyet, Moğolistan'dan Pekin'e dönerken 4 Eylül günü Huailai 怀来 mevkiinde Ming Sarayı tarafından Oyratlara gönderilen Yang Shan 杨善 ve Zhao Rong 赵荣 başkanlığındaki bir diğer Ming elçilik heyetiyle karşılaştı ve Oyratların durumunu onlara aktardı. Yang Shan, Oyratların Ming Sarayı'na gönderdiği elçi Pir Muhammed'in 皮尔马黑麻 dönüşüne eşlik ederek Oyratlara elçiliğe gidiyordu²¹⁸. 6 Eylül'de Pekin'e ulaşan Li Shi, gerçekleştirdiği elçilik ziyareti hakkında İmparator Zhu Qiyu'ye rapor verdi.

Pir Muhammed, Oyratlar adına birçok kez Ming Sarayı'na resmî elçi olarak gönderilmişti ve Li Shi Pekin'den Moğolistan'a doğru yola çıktığında, o da Esen tarafından Ming Sarayı'na elçi olarak yollanmıştı. Ming kayıtlarında Oyratların Kumul'u (Hami) ele geçirmesinin ardından Oyrat elçisi olarak anılmaya başlamakta olup kendisi muhtemelen Türkistanlı bir tüccardı. Çince ve Moğolca'yı iyi bildiği ve Tumu Muharebesi sonrasında Ming Hanedanlığı ile Oyratlar arasındaki sorunların çözümünde önemli bir rol oynadığı söylenebilir²¹⁹. Pir Muhammed, 1457 yılında Ming Hanedanlığı'na sığınarak Ma Keshun 马克顺 adını aldı ve Pekin'e yerleşti²²⁰. Mamafih, Pir Muhammed başkanlığındaki Oyrat elçileri, Ming sınırında Oyratların hâlâ yoğun askerî faaliyetlerde bulunduğunu ve bu nedenle bir an evvel Esen'e üst düzey devlet adamlarını göndererek barış sağlanması gerektiğini bildirince Zhu Qiyu, Li Shi başkanlığında gönderdiği heyetin geri dönmelerini beklemeden 3 Eylül günü Pir Muhammed ile birlikte Yang Shan ve Zhao Rong başkanlığındaki Ming heyetini Oyratlara göndermişti. Fakat *Ming Shi*'da bahsi geçen elçilik heyetiyle gönderilen mektubun içerik olarak kaba denebilecek ifadelerle yazıldığını aktarmaktadır. Bu durum, Zhu Qiyu'nun eski İmparator Zhu Qizhen'i geri getirme konusunda hâlâ çok fazla istekli olmadığına işaret etmektedir²²¹.

²¹⁸ Li Shi 李实, a.g.e, 2006, s. 82.

²¹⁹ Ma Jianchun 马建春, a.g.e., s. 60.

²²⁰ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, 1962, b. 280.

²²¹ Zhang 张, *Ming Shi* 明史, b. 171, s. 4565.

Yang Shan ve Zhao Rong başkanlığındaki elçiler, Oyrat elçileriyle birlikte 12 Eylül günü Longmen'e 龙门 ulaştı ve Haming onları karşıladı. 14 Ağustos'ta Esen'in karargâhına ulaşan elçiler ancak 16 Eylül'de Esen'in avdan dönmek için onlarla görüşebildi²²². Bu kez Esen, fazla ısrarcı olmayarak Zhu Qizhen'i gelen elçilerle birlikte Pekin'e göndermeyi kabul etti. Ardından, Buyan Timur'un komutasındaki 100 kişilik süvari birliği, Zhu Qizhen'i Çin sınırına kadar götürmek üzere 25 Eylül'de yola çıktı²²³. Ming Sarayı, Esen'e teşekkür etmek amacıyla 100 Liang (5 kg) altın, 200 Liang (10 kg) gümüş, çok sayıda kıymetli mücevher ve lüks kumaş gönderdi²²⁴.

29 Eylül 1450'de Zhu Qizhen, Pekin'e ulaştı ve tam bir yıl süren esaret hayatı sona erdi. Pekin'de, şehrin güneyindeki bir saraya yerleştirildi. Bu sarayda 7 yıl boyunca âdeta hapis hayatı süren Zhu Qizhen, Ming tarihine "Duomen Darbesi" 夺门之变 olarak geçen bir darbe sonucunda, 24 Şubat 1457'de yeniden Ming tahtına oturdu ve saltanat adını "Kutsal Şans" anlamına gelen *Tianshun* 天顺 (1457-1464) olarak belirledi²²⁵.

Zhu Qizhen'in iade edilmesinden 1454 yılında Esen'in öldürülmesine kadar geçen dört yıllık kısa sürede, Oyratların ticaret kervanları savaş öncesine kıyasla çok daha yoğun bir şekilde Ming topraklarına geldi. Savaş sonrası Ming Hanedanlığı'na ilk elçiyi gönderen ise Dayisung oldu ve 1 Kasım 1450'de, Pir Muhammed başkanlığındaki 125 kişilik elçilik heyetini Ming Sarayı'na yolladı²²⁶. Pir Muhammed, Dayisung'un gönderdiği üç atı İmparatora sundu ve karşılığında altı tomar para ödendi. Esen'in Hacı Ali 哈只阿里, Zhela 者刺 (Celal?) ve Alaaddin 阿老丁 başkanlığındaki 2500 kişilik ilk ticaret kervanı 6 Aralık 1450'de 4400 at ve deve ile 500 adet kürkü satmak amacıyla Ming'e geldi²²⁷.

²²² Liu Dingzhi 刘定稚, a.g.e., s. 74.

²²³ Liu Dingzhi 刘定稚, a.g.e., s. 74.

²²⁴ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 182, s. 3339-3341.

²²⁵ Xia 夏, a.g.e., b. 27, s. 884.

²²⁶ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 1964, s. 4161.

²²⁷ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 197, s. 4192.

11 Ocak 1451'de Dayisung'un gönderdiği Kutu Buka 苦秃不花 başkanlığındaki 250 kişilik elçilik heyeti Ming'e 329 adet at getirdi²²⁸. Bu atlardan ikisini Dayisung, İmparator Zhu Qiyu'ya hediye olarak göndermişti. Elçilerin getirdiği atlara karşılık olarak Ming Sarayı onlara altın, gümüş, kıymetli taşlar ve giysiler sundu. Uranhay bölgesinden Dö'en Garnizonu 朵颜卫 lideri Wumahai 兀马孩'in elçisi Usun Timur 兀孙帖木儿 başkanlığındaki 22 kişi ile Taining Garnizonu 泰宁卫 lideri Datai 打台'in elçisi Tumudai 土木歹 başkanlığındaki 10 kişi de Dayisung'un elçileriyle birlikte daha önce Esen tarafından kaçırılan iki Ming vatandaşını yanlarında getirdi. Bunun karşılığında elçilere kıymetli ipek kumaşlar hediye edildi²²⁹.

23 Kasım 1451'de, Pir Muhammed başkanlığındaki 1652 kişilik ticaret kervanı beraberinde 3363 at getirdi. Ming Sarayı, getirilen atların kalitesine göre kıymetli kumaşlar ödedi. Buna göre, birinci kalite her at için dört top renkli ipek 彩缎 ve sekiz top ipekli kumaş 绢, orta kalite at için iki top renkli ipek 彩缎 ve iki top ipekli kumaş 绢, düşük kalite at için bir top ipek işlemeli kumaş 紵丝 ve sekiz top ipekli dokuma kumaş 绢, en düşük kalite at için ise altı adet ince ipekli dokuma kumaş 绢 ve bir tomar para 折钞 verildi²³⁰.

20 Kasım 1452'de, Esen'in 3000 kişilik bir ticaret kervanıyla 4000 at gönderdiği haberi Ming Sarayı'na ulaştı. 25 Aralık'ta, Ali başkanlığındaki 2945 kişilik heyet, Tören Bakanlığı tarafından kabul edildi. Bu sefer de atların fiyatı ve elçilerin sayısı konusunda Ming nezdinde rahatsızlıkların ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Ancak Oyratları kızdırmamak için daha önce belirlenen fiyatlardan atlar satın alındı ve Esen başta olmak üzere diğer komutanlara ve soylulara kıymetli hediyeler sunuldu. Bu elçiler

²²⁸ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 198, s. 4218.

²²⁹ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 199, s. 4228.

²³⁰ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录 b. 211, s. 4243-4256.

henüz Pekin'den ayrılmamışken Dayisung'un gönderdiği 150 kişilik elçilik heyeti yaklaşık 200 atla Ming sınırına ulaştı²³¹.

24 Kasım 1453'te Esen, Ming Hanedanlığı'na Hacı 哈只 adlı elçisi aracılığıyla bir mektup ve kıymetli hediyeler gönderdi. Ming yıllıklarında Esen tarafından gönderildiği kaydedilen mektupta, kendisini Moğolların Kağanı ilan ettiği ve *Da Yuan Tiansheng Kehan* 大元天盛可汗 ünvanını kullandığı ifade edilmektedir²³². 23 Aralık 1453'te Esen'in Müslüman elçisi Hoca Ni'ami (Naim?) 火只你阿米, 5900 Jin²³³ 斤 (1760kg) yeşim taşı getirdi ve kabul edilmedi. 24 Aralık'ta Esen'in kardeşi Saihan'ın elçisi Buka Nu 卜花奴 at getirdi²³⁴. Ming kaynaklarında Esen'in kendini Kağan ilan etmeden önce otağını (Ordasını) kurduğu bölge olarak aşağı Kerulen Havzası'ndaki Buyr Gölü ile Kölün Gölü arasındaki bölgeyi işaret etmektedir²³⁵. Bundan anlaşıldığı üzere Dayisung ile Esen'in bulunduğu bölgeler birbirine çok uzak değildi. Muhtemelen Esen, Dayisung'u denetimi altında tutabilmek için ona daha yakın bir bölge seçmiş olmalıdır.

9 Ocak 1454'te, Esen'in Hacı başkanlığındaki 1143 kişilik elçilik heyeti Ming'e at getirdi. Tören Bakanlığı, bu yıl Oyratlardan bir önceki yıla kıyasla yarıdan daha az kişinin gelmesi nedeniyle resmî elçi sıfatıyla gelen iki kişiye altı top yerine sekiz top ipek verilmesini ve yolculuk sırasında her kişiye birer koyun tahsis edilmesini kararlaştırdı²³⁶. Bu elçilik heyeti, Esen'in kendisini Kağan ilan etmesinin ardından gönderdiği son ticaret kafilesiydi ve bu sırada artık Dayisung ile arasındaki savaş başlamıştı. Önce Dayisung, kendi kardeşi Agbarç'nin Esen'le iş birliği

²³¹ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, s. 4531-4888.

²³² Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 234, s. 5110.

²³³ Ming Hanedanlığı döneminde bir Jin 斤 596.8 grama tekabül eder.

²³⁴ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 235, s. 5122.

²³⁵ Dalizhabu Bao, "Bei Yuan Woerduo Youmu Di Kao 北元汗斡耳朵游牧地考", *Ming Qing Menggu Shi Gaolun* 明清蒙古史论稿, Beijing, 2003, s. 67

²³⁶ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu* 明英宗实录, b. 236, s. 5141.

yapması sonucu öldürüldü²³⁷. Dayisung'un ölümünden kısa bir süre sonra 15 Kasım 1454'te, Esen'in Alag Timur tarafından öldürüldüğü haberi, Datong ve Xuafu'daki sınır komutanları tarafından Ming Sarayı'na iletildi²³⁸.

Çince ve Moğolca kaynaklar, Esen'in ölümüyle ilgili neredeyse aynı bilgileri aktarmaktadır. 15 Kasım 1454 tarihini işaret eden Ming kayıtlarına göre Esen kendisini Kağan ilan ettikten sonra Alag Timur, ondan kendisini Taişi yapmasını istedi; ancak Esen bu talebi reddetmekle kalmadı Alag Timur'dan iki oğlunu çıkacağı bir sefer için kendisine göndermesini istedi. Alag Timur da oğullarını gönderdi; ancak yolculuk sırasında Esen, onun oğullarından birini zehirleyerek öldürdü. Bu durumdan haberdar olan Alag Timur, Uranhayların atlarını yağmaladığı yalanını uydurarak Esen'den oğullarını geri istedi. Esen ise kardeşleri Daidu 歹都 ve Saihan 赛罕 ile birlikte, Alag Timur'un oğlunu Uranhayların üzerine gönderdi ve yolda Alag Timur'un diğer oğlunu da zehirleyerek öldürttü. Esen'in iki kardeşi Uranhaylara doğru giderken, Alag Timur 30 bin kişilik kuvvetle Esen'e saldırdı ve onu öldürdü. Esen'in ölüm haberini alan kardeşi Saihan, 7000 kişilik süvari birliğiyle geri döndüyse de Alag Timur tarafından yenilgiye uğratıldı. Saihan, oğlu Xiabuerta 下卜儿塔 ile güneye doğru kaçarken okla vurularak öldürüldü. Daidu ise batıya doğru kaçtı²³⁹.

Moğolca kaynaklarda aktarıldığına göre Esen kendini Kağan ilan ettikten sonra Bagatut boyunun lideri aynı zamanda Esen'in *Sağ Kolu (Baragun-gar)* olan Alag Timur Çingsang ve *Sol Kolu (Cegün-Gar)* olan Katan Timur Çingsang, Esen'den kendilerini Taişi ilan etmesini istedi. Ancak Esen onları dinlemeyip kendi oğlunu Taişi ilan edince ipler koptu ve durum askerî çatışma boyutuna kadar gitti. Bu durum, *Altan Topçî*'de şu şekilde anlatılmaktadır:

Oyrat'tan Baragun-gar Alag Timur ve Cengün-gar Katan Timur

²³⁷ Blobsang Bstagjin, *Erten-ü Kad-un Ündüsülegsen Törü Yosun-u Jokiyal-i Tobçılan Kuriyagsan Altan Tobçi 大蒙古国根本黄金史*, Çince çev. Gerel 格日乐, Hohhot, 2014, s. 55.

²³⁸ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 246, s. 5338.

²³⁹ Sun 孙 *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*, b. 246, s. 5338-5339.

dedi ki: “Esen Taişi, sen Kağan oldun bize Taişi ünvanını ver.” Esen Taişi bu sözlere katılmadı ve dedi ki: “Ben ünvanımı oğluma verdim!” Bu ikisi dediler ki: “Alag Timur’un kahramanlığı, Katan Timur’un sağlam iradesi ve Abtara Seçen’in planı sayesinde ki sen, Moğolların ve Oyratların idaresini aldın ve Kağan oldun. Bu sadece senin kuvvetin mi?” Bunun üzerine askerlerini topladılar ve gidip Esen Taişi’ye saldırdılar. Esen Taişi kaçıp gitti. Karısını, çocuklarını ve cemaatini yakaladılar. Ondan sonra yalnız başına giderek yorulan Esen Taişi, Sorson’un karısının çadırına geldi. Biraz kırmızı içti ve gitmek üzereyken, Sorson’un karısı onu gördü ve dedi ki: “bu adamın yürüyüşü kötü, Esen’in yürüyüşüne benziyor, Keldüng Kuldung gidiyor.” Annesinin sözleri üzerine oğlu dedi ki: “Bu adam ne sebeple öyle davranıyor?” Annesi dedi ki: “Denir ki Esen Taişi’nin barışı kendisi tarafından bozulmuş. Bu gerçekten o. Onu iyice incelemelisin.” Ondan sonra Sorson’un oğlu Bukun yeniden geldi ve Esen’i tanıyıp onu yakaladı ve öldürdü. Bukun ve kardeşleri dokuz kişiydiler...²⁴⁰

Bu durum, *Erdeni-yin Topçı*’de şu şekilde anlatılmaktadır:

O zamanda Oyrat’tan sağ kol Alag Çinsang, sol kol Temür Çinsang ikisi gelip Esen Han’a “Sen Döçin (Kırk), Dörben (dört), İki’ye (Moğolların tamamına) Kağan oldun. Şimdi Taişi ünvanını Alag Çinsang’a ver” dedi. Han da “Ben sizin böyle düşüncede olduğunuzu tahmin edemedim ve bu ünvanı sizler söylemeden önce oğullarıma verdim” deyince o ikisi çok sinirlendi. “Bu Abdullah Seçen’in aklıyla, Batula Bagatur’un kurnazlığıyla, İkidey Mergen’in çevikliğiyle Moğolların töresini kendi gücüyle elde ettiğini mi düşünüyor acaba?” diyerek hemen dönüp Esen’e saldırınca Esen kaçtı, karısı, oğlu, halk ve mallarını aldılar. Oradan Esen tek başına kaçarken, önceki Böke Sörsön’ün (Sürsün) oğlu Baku’ya (Bagu) yakalanıp öldürüldü²⁴¹.

Moğolca kaynaklarda sıklıkla geçen *Dörben Oyrat* ve *Dörçin Mongol* kelimeleri Doğu ve Batı Moğollarının kendi aralarında ayırım yapmak için kullandıkları terimdir. Batı Moğolları olan Oyratlar, 15. yüzyılın

²⁴⁰ Gülensoy, a.g.e., s. 92; Zhu 朱, a.g.e., s. 69.

²⁴¹ Chimeddorj, a.g.t., s. 67-68; Ulan 乌兰, a.g.e., s. 278.

ortalarından itibaren “Dört Oyrat” anlamında *Dörben Oyrat* olarak adlandırılırken, Doğu Moğolları da “Kırık Moğol” anlamında *Dörçin Mongol* kelimesiyle adlandırılmıştır²⁴². Moğolca kaynaklar bunları ifade ederken *Kırk Dört İki* olarak kaydetmektedir. Moğolca kaynaklardan *Şir-a Teüke*’de de Esen’in ölümü aynı ifadelerle anlatılmaktadır²⁴³. Moğolca kaynakta adı geçen Sörsön, Esen’in annesine Ming İmparatoru Zhu Qizhen’in esir alındığını söyleyen ve Esen tarafından öldürülen kişidir.

Esen öldükten sonra Oyratlar eski gücüne kavuşamadı ve 16. yüzyılın başından itibaren ana kitlesi doğuda Künggey ve Zavhan Nehri’nin doğusundaki Karakurum’a kadar, batıda İrtiş Nehri Havzası’na kadar, kuzeyde Tannu Dağları ve Yenisey Irmağı’na kadar, güneyde Doğu Çağatay Hanlığı topraklarının kuzey sınırlarına kadar olan geniş alanda yayılmış durumdaydı²⁴⁴. *Tarih-i Reşidi*’nin müellifi Mirza Haydar Duğlat, Doğu Çağatay Hanlığı’nın Kalmuklarla sınırının Barsköl (Barıköl), İmil ve İli Nehri, Kökçe-Tengiz (Balkaş Gölü), Bum-Liş ve Karatal (Balkaş Gölüne akan bir nehir) olduğunu ifade etmektedir²⁴⁵. Buna Çince kaynakların verdiği bilgileri eklediğimizde, Oyratların Kumul’un kuzeyindeki dağlar, Barsköl Havzası ve Beşbalık çevresinde de yoğun olarak faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır.

Sonuç

Ming Hanedanlığı, kuruluşundan itibaren Moğollara karşı “böl, parçala ve güçlülere karşı zayıfları destekle” stratejisini benimsemiş ve bu doğrultuda 15. yüzyılın başlarından itibaren Oyratlar ile diplomatik temas kurarak Kubilay soyundan gelen Moğol hanlarına karşı ittifak geliştirmiştir. Moğolistan’ın baskın unsurlarından biri haline gelen Oyratlar ise Çin’den çekilen Moğollara karşı kendi siyasal ve askerî pozisyonlarını koruyabilmek amacıyla Ming’in desteğine ihtiyaç duymuştur. Taraflar bu iş birliğinden fayda sağlamış; 15. yüzyılın ortalarına kadar ilişkiler büyük ölçüde istikrarlı ilerlemiştir. Ancak karşılıklı güvensizlikten doğan anlaşmazlıklar kısa sürede çatışmaya

²⁴² Wada, a.g.e., s. 290.

²⁴³ Gerel, a.g.e., 2007, s. 69.

²⁴⁴ Ma Dazheng 马大正 ve Cheng Zongda 成崇德, *Weilate Menggu Shigang 卫拉特蒙古史纲*, Beijing, 2012, s. 43.

²⁴⁵ Mirza Haydar Duğlat, *Tarih-i Reşidi*, ed. Osman Karatay, İstanbul, 2006, s. 537.

dönüşmüş ve dönemin en güçlü devletlerinden biri olan Ming, Tumu Muharebesi'nde Oyratlar karşısında ağır bir yenilgi almıştır. Bu mağlubiyetin ardından güç kazanan Oyratlar, kısa süre içerisinde Pekin surlarını kuşatarak ülke genelinde ciddi bir siyasal sarsıntıya neden olmuştur. Ming açısından tek teselli, Tumu Muharebesi'nin ardından Pekin'i kuşatan Oyrat ordusunu püskürterek daha büyük bir felaketin önüne geçebilmesidir.

Çin tarihinin en kritik askerî yenilgilerinden biri olarak kabul edilen Tumu Muharebesi'nde Oyrat hükümdarı Esen, yalnızca Ming ordusunu ağır bir yenilgiye uğratmakla kalmamış, aynı zamanda Ming İmparatoru Zhu Qizhen'i de esir almıştır. İmparatorun esir düşmesi, Ming'in askerî ve diplomatik prestijine büyük zarar vermiş; devlet yönetiminde artan saray entrikaları ve harem ağalarının nüfuzu, hanedanın dış tehditler karşısında savunmasız bir konuma sürüklendiğini açıkça göstermiştir. Bu yenilgi, Ming Hanedanlığı'nın siyasal kaderini derinden etkilemiş; devlet, bir daha bölgesel anlamda genişleme potansiyeline sahip bir güç olarak kendini konumlandıramamıştır. Moğollar karşısında alınan bu ağır yenilgi Ming ordusunun askerî caydırıcılığını büyük ölçüde zayıflatmış ve sınır bölgelerine yönelik Moğol akınları karşısında etkili bir savunma mekanizması oluşturmasını zor bir hâle getirmiştir. Tumu Muharebesi ve müteakip çatışmalarda on binlerce Ming askeri ölmüş, savaşın yarattığı korku atmosferi toplum genelinde yayılmış ve Ming entelektüel dünyasında derin bir psikolojik ve kültürel kırılmaya yol açmıştır. Oyratlara karşı alınan bu mağlubiyet, Ming kolektif hafızasında derin bir travma yaratmış ve bir asırdan fazla bir süre boyunca Moğollarla resmî ticari ilişkiler kurmaktan kaçınmasına neden olmuştur. Bu durum, Doğu-Batı ticaret ağlarına ağır bir darbe vurmuş ve bölgesel ekonomik dengeleri önemli ölçüde sarsmıştır. Tam da Avrupa'da Coğrafi Keşifler'in başladığı bir süreçte, Ming, aldığı bu ağır yenilginin etkisiyle dış dünya ile ilişkilerini genişletmek yerine içe kapanmayı tercih etmiştir. Hanedanlığın orta dönemine gelindiğinde, deniz sınırlarında artan tehditlere karşı yeni bir strateji geliştirmek yerine, Moğol sınırında uyguladığı katı savunmacı ve cezalandırıcı politikaları diğer sınır bölgelerine de yaymıştır. Ming yönetimi açısından dış dünyaya yönelik temel strateji, kuzeydeki sınır tahkimatlarını güçlendirmek ve ticari faaliyetleri sıkı denetim altına almak olmuştur.

Tumu Muharebesi sonrasında, Zhu Qizhen'in Ming Sarayı'na geri dönmesi ve barış müzakerelerinin hızlandırılması meselesinde Oyratlar ile Ming arasındaki ilişkiler son derece karmaşık bir hâl almıştır. Taraflar arasında yapılan birçok görüşme ve diplomatik girişimin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından, Türkistanlı Müslüman tüccarlar kendilerine özgü avantajlı konumları ve diplomatik yetkinlikleri sayesinde, Oyratlar ile Ming yönetimi arasında aracılık yaparak barışın sağlanması için büyük çaba sarf etmişlerdir. Onların yoğun girişimleri, dil becerileri ve başarılı diplomasisi taraflar arasındaki çıkmazın aşılmasında azımsanmayacak bir rol oynamıştır. Böylece savaş durdurulmuş, Zhu Qizhen güvenli bir şekilde başkente dönmüş ve taraflar arasındaki gergin askeri çatışma sona ermiştir.

Tumu Muharebesi, Moğollar açısından Yuan Hanedanlığı'nın yıkılmasının ardından Ming karşısında kazanılan en büyük askerî zafer niteliğindedir. Esen, coğrafi avantajları ustalıkla kullanması ve stratejik askerî hamleleri sayesinde, kendi kuvvetlerinden daha donanımlı ve sayıca üstün bir orduyu büyük kayıplar vermeden mağlup etmeyi başarmıştır. Her ne kadar Esen'in Pekin kuşatması, Ming'in ateşli silah teknolojisindeki üstünlüğü nedeniyle başarısızlıkla sonuçlanmışsa da bu saldırı, Ming ordusunun Moğol savaşçıları karşısında sahip olduğu üstünlük algısını ciddi biçimde sarsmıştır. Bir zamanlar Moğol bozkırlarında at koşturun Ming ordusu, kendi başkentinin surları önünde Moğollara karşı zor durumda kalmış; bu durum hanedanlığın askerî zafiyetini açıkça ortaya koymuştur. Esen, Ming İmparatoru'nu esir almış olmasına rağmen Ming'i fethetmek amacıyla geniş çaplı bir askerî sefer başlatmamıştır. Zira onun asıl hedefi, Ming'i ele geçirmek ya da İmparatoru öldürmek değil, Moğol ulusu içerisinde kendi gücünü ispatlamak ve meşruiyetini sağlamlaştırmak olmuştur. Ancak kazandığı bu büyük zafer, kendisini Kağan ilan etme cesareti vermişse de bu karar Moğol aristokrasisi içerisinde ciddi ayrışmalara neden olmuş ve Esen'in pek çok rakibini karşısına alarak kendi çöküş sürecini başlatmasına yol açmıştır. Ming karşısında kazandığı zafer ona büyük bir ekonomik ve siyasi güç kazandırmış olsa da Moğol birliğini tesis etme girişimi başarısızlıkla sonuçlanmış ve kısa bir süre içerisinde kendi rakipleri tarafından bertaraf edilmiştir. Esen, tüm Moğollar üzerinde merkezi bir otorite kurmayı başaramamış olsa da Ordos bölgesinin Moğollar için kalıcı bir yerleşim alanına dönüşmesini sağlamıştır. Nitekim, Ming'in

elinde tutmaya çalıştığı Hetao 河套 bölgesi, Tumu Muharebesi'nin ardından Ming'in kontrolünden çıkmış ve yoğun bir Moğol göçüne sahne olmuştur. Bu gelişme, uzun vadede Moğol nüfusunun Gobi Çölü'nün güneyine kaymasını hızlandırmış; Moğol ve Çin toplumu arasındaki temasların daha da yoğunlaşmasına zemin hazırlamıştır. Ming yönetimi her ne kadar Moğollarla doğrudan ticari ilişkiler kurmaya direnç gösterse de kuzey sınırında artan Moğol nüfusu sayesinde iki taraf arasındaki iletişim hiçbir zaman tamamen kesintiye uğratılamamıştır.

Tumu Muharebesi ve Oyratların Pekin Kuşatması, Doğu Asya'da meydana gelen bir savaş olmasına rağmen sonuçları itibarıyla başta Türkistan olmak üzere Asya'nın büyük bir bölümünü etkilemiştir. Nitekim Esen'in Ming karşısında kazandığı büyük zafer, Cengiz Han soyundan gelen Moğol hanlarının Moğolistan'daki varoluşsal mücadelesinde belirleyici bir rol oynamış, Oyratların Cengiz Han'ın bıraktığı siyasi mirasın devam etmesi karşısında büyük bir tehdit olduğu derin bir şekilde hissedilmiştir. Moğol ulusu *Altan Uruk*'tan olmayan bir Oyrat liderinin kendilerine Kağan olmalarını kabul etmemiştir. Bu durum, Esen'in kısa süre içinde öldürülmesine neden olmuş ve Cengiz Han soyundan gelen hanları destekleyen Moğol aristokrasisi Oyratlara karşı büyük askerî zaferler kazanarak onları batıya göç etmeye zorlamıştır. Bunun bir sonucu olarak 15. yüzyılın son çeyreğinde *Altan Uruk* ve "Cengiz'in Siyasi Mirası" Moğolistan'da âdeta yeniden doğmuş ve Yuan Hanedanlığı yıkıldıktan sonra girdiği karanlık dönemden Moğolistan'ın tek hakimleri olarak zaferle çıkmıştır. Esen'in oğulları ve torunları Moğolistan'a yeniden hâkim olabilmek için bazı askerî hamlelerde bulunsa da başarılı olamamış, şanslarını daha batıdaki Türkistan toprakları üzerinde denemeye yönelmiştir. Böylelikle Moğollar bu tarihten sonra kalıcı olarak Doğu ve Batı olmak üzere ikiye bölünmüştür. Yoğun Oyrat nüfusunun batıya akışı ve Cungarya Havzası'nda yeni bir siyasi oluşum olarak varlık göstermesi, başta Doğu Türkistan'da olmak üzere Türkistan hanlıklarının kaderini derinden etkilemiştir. Aynı zamanda, bu savaştan kısa bir süre sonra Ming'in içe kapanması nedeniyle Doğu-Batı ticaretini birbirine bağlayan Türkistan şehirlerinden geçen ticaret kervanlarının sayısı giderek azalmış, bu durum bölge ekonomisinin zayıflamasına yol açtığı gibi kültürel etkileşimlerin de azalmasına neden olmuştur. Dolayısıyla Moğolistan'da meydana gelen

siyasi gelişmelerin olgular bağlamında takip edilmesi ve sebep sonuç ilişkisi üzerinden araştırılması Türkistan başta olmak üzere bir bütün Avrasya tarihinin tam olarak anlaşılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu savaşların incelenmesi, Çin'in son yerel hanedanı olan Ming Hanedanı'nın sınır güvenliği politikalarını, göçebe halklarla ilişkilerini ve savaş dönemlerindeki kriz yönetimini kavramak açısından kritik bir örnek teşkil etmektedir. Zhu Qizhen'in esareti sırasında yerine geçen İmparator Zhu Qiyu'nun stratejik hamleleri ve saray içi iktidar dengeleri, Ming dönemi Çin bürokrasisinin işleyişinin anlaşılmasına imkân sunmaktadır. Pekin kuşatmasının ardından Çin'in kuzey savunma sistemlerini güçlendirmesi ve Oyratlar ile diplomatik ilişkilerini yeniden şekillendirmesi, uluslararası ilişkiler ve İpek Yolu ticareti tarihi açısından önem taşımaktadır. Bu savaşlar, farklı bölgelerde yaşanan diğer savaşlarla karşılaştırmalı analizler yapma imkânı sunarak imparatorlukların çöküş süreçlerinin anlaşılmasına yeni perspektifler kazandırmaktadır. Ayrıca, Tumu Muharebesi ve Oyratların Pekin Kuşatması hakkında yazılan birinci elden tarihî kaynaklar, askeri tarih, diplomasi ve devlet yönetimi gibi alanlarda ufuk açıcı çalışmalar yapılmasına zemin hazırlayan önemli tarihî bilgiler aktarmaktadır.

Kaynakça

Atwood, Christopher P. *Encyclopedia of Mongolia and the Mongol empire*. New York: Facts On File, Inc., 2004.

Bai 白, Cuiqin 翠琴, ed. *Ming Shi Lu-Wala Ziliao Zhaibian 《明实录》瓦剌资料摘编*. Urumçi: Xinjiang Renmin Chuban She, 1982.

Bai 白, Cuiqin 翠琴. "Wala Jing Yu Bianqian Kaoshu 瓦剌境遇变迁考述". *Studia Historica Mongolica 蒙古史研究*, 35-52. Hohhot: Nei Menggu Renmin Chuban She, 1985.

Bao, Dalizhabu. "Bei Yuan Woerduo Youmu Di Kao 北元汗斡耳朵游牧地考". *Ming Qing Menggu Shi Gaolun 明清蒙古史论稿*, 54-81. Beijing: Minzu Chuban She, 2003.

Bate 巴特, ve Jianyi 坚毅 Hong 洪. *Menggu Zu Gudai Zhanli Shi 蒙古族古代*

战例史. Beijing: Jincheng Chuban She, 2002.

Börçigin, Ulan 乌兰(Wulan). *Erdeni-yin Topçi 蒙古源流*. Hohhot: Neimengu Dxue Chuban She, 2000.

Bstajin, Blobsang. *Erten-ü Kad-un Ündüsülegsen Törü Yosun-u Jokiyal-i Tobçilan Kuriyagsan Altan Tobçi 大蒙古国根本黄金史*. Gerel格日乐. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2014.

Buyandelger. "15 Shiji Zhongye Qian De Bei Yuan Kehan Shixi Ji Zhengju 15 世纪中叶前的北元可汗世系及政局". *Menggu Shi Yanjiu*, 6 (2000): 131-155.

Bu 卜, Zhaojing 照晶. "Shi Lun Ming Chu Dui Jun Zhong Menggu Ren De Fu Yong Zhengce 试论明初对军中蒙古人的抚用政策". *Ming Shi Yanjiu*, 10/1 (2007): 272-282.

Cao 曹, Yongnian 永年. *General History of Mongolian Nationality (3) 蒙古民族通史 (第三卷)*. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2002.

Chen 陈, Wutong 梧桐. "Yongle Zhi Xuande De Zhengce Shiwu Yu 'Tumu Zhi Bian' 永乐至宣德的政策失误与"土木之变"". *Gudai Minzu Guanxi Lungao 古代民族关系论稿*, s. 278-288. Beijing: Zhongyang Minzu Daxue Chuban She, 2006.

Chen 陈, Wutong 梧桐. "Yongle Zhi Xuande De Zhengce Shiwu Yu 'Tumu Zhi Bian' 永乐至宣德的政策失误与"土木之变"". *Lu Hen Ji 履痕集*, 233-240. Zhengzhou: Da Xiang Chuban She, 2007.

Chen 陈, Xuelin 学霖. "Menggu 'Yongle Huangdi Jianzao Beijing Cheng' Gushi Shentan 蒙古 '永乐皇帝建造北京城' 故事探源". *Ming Chu De Renwu, Shi Shi Yu Chuanshuo 明初的人物, 史事与传说*, Beijing: Peking University Press, 2010.

Chen 陈, Zhigang 志刚. "Mingdai Hami Wei Yu Yisilan Jiao Dong Kuo 明代哈密卫与伊斯兰教东扩". *"The Making of Ming-Qing Empire: Historical Anthropology on the Institutions of Garrisons and Military Households" Workshop "明清国家的形成: 卫所军户制度的历史人类学研究" 田野工作坊*. Lanzhou: Department of History, The Chinese University of Hong Kong, 2016.

Chimeddorj, Ganjidmaa. "Erdeni- Yin Tobçi " (Hanların Menşei Hakkında Hazinelerinin Tarihi)". İstanbul Üniversitesi, 2017.

Dai 戴, Junliang 均良, ed. *Zhongguo Gujin Diming Da Cidian 中国古今地名大词典*. Shanghai: Shanghai Ci Shu Chuban she, 2005.

Duğlat, Mirza Haydar. *Tarih-i Reşidi*. çev. Osman Karatay. *Selenge Yayınları*. İstanbul, 2006.

Elverskog, Johan. "The Tumu Incident and The chinggisid Legacy in Inner asla". *The Silk Road* 15 (2017): 142-52.

Feng封, Jinying进英. "A Study of Zhu Yuan-Zhang's Political Psychology in Establishing the Jin Yi Guard 朱元璋建立锦衣卫的政治心理研究". Shandong University, 2020.

Frederick, W. Mote. "The T'u-mu Incident of 1449". *Chinese Ways in Warfare*, ed. John K. Fairbank ve Jr Frank A. Kierman. Cambridge: Harvard University Press, 1974.

Gerel格日乐, ed. *Şir-a Teüke 黄史*. Hohhot: Nei Menggu Jiaoyu Chuban She, 2007.

Gülensoy, Tuncer, ed. *Altan Topçi (Moğol Tarihi)*. Ankara: Kültür Ajansı, 2008.

Gu谷, Yingtai 应泰. *Ming Shi Jishi Benmo 明史纪事本末*. Beijing: Zhonghua Shuju, 1977.

Han韩, Shanzhi善徵. *Menggu Jishi Benmo 蒙古纪事本末*. ed. Baowen宝文 Li李. Shanghai: Shanghai Guji Chuban She, 2012.

Hasumi, Moriyoshi. "Tumu Zhi Bian Shiqi Li Chao Souji Ming Chao Qingbao De Huodong 土木之变时期李朝搜集明朝情报的活动". *Shixue Jikan*, 1 (1999): 14, 17-20.

He何, Xiaorong孝荣. "The Ming Eunuch Wang Zhen and Emperor Yingzong 太监王振与明英宗". *Nankai Xuebao*, 2 (2013): 65-73.

Hitai, Ali Ekber. *HITAYNÂME*. ed. Celal Aslan. Ankara: İksad Publishing House, 2021.

Hua华, Zhe喆. *Diguo De Beiyong-1368 Nian Hou De Menggu 帝国的背影 1368年后的蒙古*. Lanzhou: Lanzhou Daxue Chuban She, 2014.

İzbasar, Nureddin. "14. Yüzyılın Son Çeyreğinde Moğolistan'daki Siyasi Durum ve Bu Durumun Timurlu-Ming İlişkilerine Etkisi". *Medeniyet Kültürel Araştırmalar Belleteni*, 3/5 (2024): 172-198.

Jiao焦, Hong竑. *Guo Chao Xianzheng Lu 国朝献征录*. Shanghai: Shanghai Shudian, 1986.

Jin金, Youzi幼孜. "Bei Zheng Lu, Hou Bei Zheng Lu 北征录, 后北征录". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 1 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, s. 29-49. Hohhot: Inner Mongolia

University Press, 2006.

Li 李, Guangbi 光璧, ve Jiadu 家度 Lai 赖. *Mingchao Dui Wala De Zhanzheng 明朝对瓦剌的战争*. Shanghai: Zhonghua Renmin Chuban She, 1954.

Li 李, Yunping 云平, ed. *Zhongguo Zhanzheng Shi Ditu Ji 中国战争史地图集*. Beijing: Xingqiu Ditu Chuban She, 2007.

Liang 梁, Miaotai 淼泰. "Mingdai Jiubian De Junshu 明代'九边'的军数". *Zhongguo Shi Yanjiu*, 1 (1997): 147-157.

Lin, Yih-Min. "Ali Ekber'in Hitaynema Adlı Eserinin Çin Kaynakları İle Mukayese ve Tenkidi". 1967.

Liu 刘, Dingzhi 定之. "Fou Tai Lu 否泰录". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, s. 68-75. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2006.

Liu 刘, Jingchun 景纯. *Research on History and Geography of The Nine Border Defence Areas in Ming Dynasty 明代九边史地研究*. Beijing: Zhonghua Shuju, 2014.

Li 李, Huguang 湖光, *Da Ming Diguozhanzheng Shi 大明帝国战争史*. Nanjing: Fenghuang Chuban She, 2010.

Li 李, Huguang 湖光, *Ming Meng Zhanzheng: Ming Chao Jundui Zhengfa Shi Yu Menggu Qi Bing Shengshuai Shi 明蒙战争: 明朝军队征伐史与蒙古骑兵盛衰史*. Changchun: Jilin Wenshi Chuban She, 2018.

Li 李, Jinxin 进新. *Xinjiang Yisilan Hanchao Shilue 新疆伊斯兰汗朝史略*. Beijing: Zongjiao Wenhua Chuban She, 1999.

Li 李, Shi 实. "Bei Shi Lu 北使录". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 1 蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, s. 76-85. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2006.

Li 李, Xianqiang 贤强. "Mingdai Beibu Bianjiang Bing Bian De Fasheng yu Chuzhi 明代北部边疆兵变的发生与处置". *Journal of Hubei University (Philosophy and Social Science)*, 48/4 (2021): 88-96.

Li 李, Xian 贤. *Tianshun Ri Lu 天顺日录*. Zhonghua Dianzang Wang 中华典藏网, 1617.
<https://www.zhonghuadiancang.com/lishizhuanji/tianshunrilu/45959.html>.

Li 李, Xinfeng 新峰. "Tumu Zhi Bian Zhiyi 土木之战志疑". *Ming Shi Yanjiu*, 6

(1999): 109-115.

Luo 雒, Xue 雪. "Ming Yingzong Younian Jiaoyu Guankui 明英宗幼年教育管窥". *Kejiao Daokan*, 6 (2016).

Lu 陆, Rong 容. *Shu Yuan Zaji 菽园杂记*. Beijing: Zhonghua Shuju, 1985.

Ma 马, Dawei 大伟, ve Sanying 三英 Mu 慕. "Mingdai 'Tumu Zhi Bian' Dui Yu Chu Zhi Zhanzheng Beijing Xia Zhengzhi Xing Renzhi Shijian De Qishi 明代土木之变对于处置战争背景下政治型人质事件的启示". *Journal of Chinese People's Public Security University (Social Science)*, 125/1 (2007): 145-149.

Ma 马, Dazheng 大正, ve Zongda 崇德 Cheng 成. *Weilate Menggu Shigang 卫拉特蒙古史纲*. Renmin Chubanshe. Beijing, 2012.

Ma 马, Jianchun 建春. "Mingdai Xiyu Huihui Ren Makeshun Shiyi Kao 明代西域回回人马克顺事迹考". *Journal of Hui Muslim Minority Studies*, 70/2 (2008): 58-61.

———. "Mutiny in Tumu' and Huihui People 土木之变与回回人". *Xibei Minzu Xue Yanjiu*, 17/2 (1998): 153-165.

Meng 孟, Xiu 修. "Tumu Zhi Bian Xin Lun 土木之变新论". *Journal of Heilongjiang Collage of Education*, 28/7 (2009): 88-89.

Meng 孟, Xiu 修. "Tumu Zhi Bian yu Geng Xu Zhi Bian Bijiao Yanjiu- Chaogong Tizhi Kuangjia Xia De Ming Meng Guanxi Xin Tan 土木之变与庚戌之变比较研究-朝贡体制框架下的明蒙关系新探". Heilongjiang University, 2010.

Minobu, Honda. "On the Genealogy of the Early Northern Yuan". *Ural-Altische Jahrbücher*, 30/ 3-4 (1958): 230-240.

Mote, Frederick W., ve Denis Twitchett. "Volume 7 The Ming Dynasty, 1368-1644, Part I". *The Cambridge History of China*. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, Sao Paulo: Cambridge University Press, 2008.

Nankuaimodege. "On Wala Mongolians and Society of Western Region in Ancient Time 论瓦刺蒙古与西域社会". *J. Northwest University for Nationalities (Philosophy and Social Science)*, 2 (2005): 125-132.

Nan 南, Bingwen 炳文, ve Gang 纲 Tang 汤. *Ming Shi 明史(上)*. Shanghai: Shanghai Renmin Chubanshe, 2003.

Pelliot, Paul. *Notes Critiques D'histoire Kalmouke- Çince: 卡尔梅克史评注*. çev. Geng Sheng 耿昇. Beijing: Zhonghua Shuju, 1994.

Perdue, Peter C. *China Marches West : the Qing conquest of Central Eurasia*. Cambridge and London: The Belknap Press of Harvard University Press, 2005.

Porter, Jonathan. *Imperial China, 1350-1900*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2016.

Pu蒲, Zhangxia章霞. "Tumu Zhi Bian Yuanyin Kaoshu '土木之变'原因考述". *Zhongguo Bianjiang Minzu Shi Yanjiu*, 3 (2010): 47-56.

Qian钱, Mu穆, ed. "Tumu Zhi Bian Zhanyi 土木之慶戰役". *Zhongguo Lidai Zhazheng Shi 14.cilt 中国历代战争史·第14册*, 4917-64. Taipei: Junshi Yiwen Chuban She, 1979.

Qiu丘, Guangbing光明. *The History of Ancient Chinese Measures and Weights 中国古代计量史*. Hefei: Anhui Kexue Jishu Chuban She, 2012.

Qiu丘, Long隆, Guangming光明 Qiu丘, Maosen茂森 Gu顾, Dongrui东瑞 Liu刘, ve Hong鸿 Wu巫, ed. *Zhongguo Gudai Du Liang Heng Tu Ji 中国古代度量衡图集*. Beijing: Wenwu Chuban She, 1984.

Qi奇, Wenying文瑛. *Mingdai Weisuo Guifuren Yanjiu 明代卫所归附人研究 -以辽东和京畿地区卫所达官为中心*. Beijing: China Minzu University Press, 2011.

Qu瞿, Jiushi九思. "Wanli Wu Gong Lu 万历武功录". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 4 明代蒙古汉籍史料汇编·第4辑*, ed. Bo Yinhu薄音湖. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2007.

Robinson, David M., *Bandits, eunuchs, and the son of heaven : rebellion and the economy of violence in mid-Ming China*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2001.

Robinson, David M., "The Ming Court and the Legacy of the Yuan Mongols". *Culture, Courtiers, and Competition: The Ming Court (1368-1644)*, David M. R., 369. Cambridge and London: Harvard University Press, 2008.

Sechen, Sagang. *The precious summary : a history of the Mongols from Chinggis Khan to the Qing dynasty*. ed. Johan Elverskog. New York: Columbia University Press, 2023.

Shang商, Chuan传. "Jing Nan Zhi Yin Zhiqian De Yanwang Zhu Di '靖难之役'前的燕王朱棣". *Zhongguo Shehui Kexue Yuan Yanjiu Sheng Xuebao*, (1979); 74-80.

Shen沈, Defu德符. *Wanli Ye Huo Bian 万历野获编*. ed. Yang Wanli杨万里. Shanghai: Shanghai Guji Chuban She, 2012.

Sun 孙, Jizong 继宗. *Ming Yingzong Shi Lu 明英宗实录*. Taipei: Zhongyang Yanjiu Yuan Lishi Yuyan Yanjiu Suo 中央研究院歷史語言研究所, 1962.

Taşgıl, Ahmet. "Hitâyname". *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 17, 404-405. Türkiye Diyanet Vakfı, 1998.

Tsai, Shih-Shan Henry. *Perpetual Happiness The Ming Emperor Yongle*. Seattle and London: University of Washington Press, 2001.

Wada, Sei. *Mingdai Menggu Shi Lunji 明代蒙古史论集*. ed. Fan Shixian 潘世宪. Beijing: Shangwu Yinshu Guan, 1984.

Wang 王, Chunyu 春瑜, ve Wanyan 婉言 Du 杜. *Mingchao Huanguan 明朝宦官*. Beijing: Zijincheng Chuban She, 1989.

Wang 王, Shengzu 绳祖, ed. *Guoji Guanxi Shi 国际关系史第四卷*. Beijing: Shijie Zhishi Chuban She, 1995.

Wang 王, Shizhen 世贞. "Geng Xu Shimo Zhi 庚戌始末志, Bei Lu Shimo Zhi 北虏始末志". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 2 明代蒙古汉籍史料汇编. 第二辑*, ed. Bo Yinhu 音湖薄 ve Wang Xiong 雄王, s. 16-20 ve 21-24. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2006.

Wang 王, Sihuai 思怀. "The Death of Yu Qian and Reallocation of Central Power in The Period of Jingtai of Ming Dynasty 于谦之死与景泰年间中央权力的再分配". *The Northern Forum*, 197/3 (2006): 86-89.

Wang 王, Xiong 雄. "Guanyu A Tai Han 关于阿台汗". *Menggu Shi Yanjiu 5 蒙古史研究第五辑*, s. 159-168. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 1997.

Wan 万, Ming 明. "The Construction of Beijing in Ming Dynasty from a Global Perspective 全球视野下的明代北京鼎建". *Ming Qing Shi Yanjiu*, 4 (2021): 29-40.

Wei 韦, Qingyuan 庆远. *Mingdai Jin Yi Wei He Dong Xi Chang 明代的锦衣卫和东西厂*. Beijing: Zhonghua Shuju, 1979.

Wei 魏, Huan 焕. "Huang Ming Jiu Bian Kao 皇明九边考". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 6 明代蒙古汉籍史料汇编 第六辑*, ed. Bo Yinhu 音湖薄 ve Yu Moying 于默颖, s. 193-324. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2009.

Wei 魏, Songshan 嵩山, ed. *Zhongguo Lishi Diming Dacidian 中国历史地名*

大辞典. Guangzhou: Guangdong Jiaoyu Chubanshe, 1995.

Wen文, Sheng升. "Fu An Dong Yi Ji 抚安东夷记". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, s. 124-28. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2006.

Wu吴, Han晗, ed. *Chaoxian Li Chao Shi Lu Zhong De Zhongguo Shiliao 朝鲜李朝实录中的中国史料*. Beijing: Zhonghua Shuju, 1980.

Wu吴, Yunyan云延. "Tumu Zhi Bian Qianhou De Menggu Jiang Ren 土木之变前后的蒙古降人". *Hebei Xuekan*, 3 (1989): 106-111.

Xia夏, Xie燮. *Ming Tong Jian-Baiwen Duizhao Quanyi 文白对照全译《明通鉴》*. Beijing: Gaige Chubanshe, 1994.

Xie谢, Zhongzhi忠志. *Mingdai Bing Bei Dao Zhidu: Yi Wen Yu Wu De Guoce Yu Wen Renzhi Bing De Shi Lian 明代兵備道制度：以文馭武的國策與文人知兵的實練*. Taipei: Mingshi Yanjiu Xiaozu, 2002.

Xu徐, Xueju学聚. *Guochao Dianhui 国朝典汇*. Beijing: Beijing Daxue Chubanshe, 1993.

Yang杨, Ming铭. "Zhengtong Lin Rong Lu 正统临戎录". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian1 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, s. 93-108. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2006.

Yang杨, Rong荣. "Bei Zheng Ji 北征记". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 1 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, s. 58-66. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2006.

Yang杨, Shaoyou绍猷. *Anda Han Pingzhuan 俺答汗评传*. Beijing: Zhongguo Shehui Kexue Chubanshe, 1992.

Ye叶, Sheng盛. *Shui Dong Riji 水东日记*. ed. Wei Zhongping 魏中平. Beijing: Zhonghua Shuju, 1980.

Ye叶, Xianggao向高. "Si Yi Kao 四夷考". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 2 明代蒙古汉籍史料汇编 (第二辑)*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong 王雄, s. 482-526. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2006.

Yuan袁, Bin彬. "Bei Zheng Shiji 北征事迹". *Mingdai Menggu Hanji Shiliao Huibian 1 明代蒙古汉籍史料汇编. 第一辑*, ed. Bo Yinhu 薄音湖 ve Wang Xiong

王雄, s. 86-92. Hohhot: Inner Mongolia University Press, 2006.

Yu于, Moying默颖. "Mingdai Menggu De Jinong Zhidu 明代蒙古的济农制度". *Inner Mongolia Social Sceince*, 38/6 (2017): 70-76.

Yu于, Moying默颖, ve Bo薄, Yinhu音湖. "Ming Yongle Shiqi Wala San Wang Ji Ning Wang De Ce Feng明永乐时期瓦剌三王及和宁王的册封". *Inner Mongolia Social Sceince*, 22/3 (2001): 42-46.

Zhang张, Tingyu廷玉. *Ming Shi 明史*. Beijing: Zhonghua Shuju Chuban She, 1974.

Zhang张, Fu辅, ed. *Ming Taizong Shi Lu 明太宗实录*. Taipei: Zhongyang Yanjiu Yuan Lishi Yuyan Yanjiu Suo 中央研究院歷史語言研究所, 1962.

Zhang张, Fu辅, ed. *Ming Xuanzong Shi Lu 明宣宗实录*. Taipei: Zhongyang Yanjiu Yuan Lishi Yuyan Yanjiu Suo 中央研究院歷史語言研究所, 1962.

Zhang张, Haiying海英. "Ming Xiao Ling Wenhua De Lish Diyun-Cong Ming Chengzu Zhu Di Shengmu Zhi Mi Tan Qi明孝陵文化的历史底蕴--从明成祖朱棣生母之谜谈起". *Shijie Yichan Luntan 2- Shijie Yichan Yu Chengshi Fazhan Zh Hudong 世界遗产与城市发展之互动*. Nanjing: Kexue Chuban She, 2006.

Zhao赵, Nanzhong中男, ed. *Mingdai Gongting Zhengzhi Shi 明代宫廷政治史*. Beijing: Gugong Chuban She, 2015.

Zhao赵, Yi毅, ve Dongyang冬阳 Luo罗. *Ming Yingzong Zhuan 明英宗传*. Beijing: Renmin Chuban She, 2019.

Zhao赵, Yuntian云田. *A Complete History of China North Borderland 北疆通史*. Zhengzhou: Zhongzhou Guji Chuban She, 2003.

Zhao赵, Yuntian云田. *Ming Qing Gong Ting Mi Shi 明清宫廷秘史*. Shijiazhuang: Hebei Renmin Chuban She, 1985.

Zha查, Jizuo继佐. *Zui Wei Lu 罪惟录*. Hangzhou: Zhejiang Guji Chuban She, 1985.

Zhou周, Rongbing融冰. "The Beginning and End of Qosud Khan's Reign of Tibet 和硕特汗王统治西藏始末". *Journal of Tibet Natiaonalty Institute (Philosophy an Social Seceinece)*, 26/4 (2005): 27-30.

Zhou周, Song松. "On Affiliated Alutai Tribe in Ming Dynasty 明代内附阿鲁

台族人辨析”. *J. Northwest University for Nationalities (Philosophy and Social Science)*, 5 (2011): 74-82.

Zhou周, Song松. “The Change of Dong Sheng Wei in the Confrontation Between Ming and North Yuan in Hongwu Period 明与北元对峙格局中的洪武朝之东胜卫变迁”. *Journal of Historical Science*, 5 (2007): 35-41.

Zhu朱, Feng 风. *Altan Topçi 汉译蒙古黄金史纲*. Neimenggu Renmin Chuban She. Zhufeng. Hohhot, 1985.

Extended Abstract

The Battle of Tumu and the subsequent Oirat siege of Beijing in 1449 were among the most significant events in the history of the Ming Dynasty (1368-1644), profoundly impacting the balance of power in Inner Asia. These events stemmed from the long-standing Ming-Mongol rivalry, shifting alliances, and internal political struggles within both the Ming court and the Mongol confederations. The Ming Dynasty, which had established itself by overthrowing the Yuan Dynasty in 1368, continued to exert pressure on the Mongols, particularly the Eastern Mongols, who remained loyal to Qubilai Khan's lineage. However, the Oirats, a separate Mongol faction from Western Mongolia, gradually rose to power, positioning themselves as both adversaries and occasional allies of the Ming. This complex dynamic culminated in the Battle of Tumu, where Oirat leader Esen Taishi achieved an unprecedented victory by capturing the Ming Emperor Zhu Qizhen 朱祁镇.

Ming-Oirat relations date back to the early 15th century when Emperor Zhu Di 朱棣, also known as the Yongle Emperor 永乐帝, adopted an aggressive expansionist policy toward Mongolia. Seeking to counter the influence of Qubilai Khan's descendants, Zhu Di engaged in multiple military campaigns against the Mongols while simultaneously fostering alliances with the Oirats. He granted honorary titles to Oirat leaders such as Batula 马哈木, Taiping 太平, and Batu Bolud 巴秃孛罗, recognizing their authority and ensuring their cooperation against the Eastern Mongols, particularly Arughtai. Between 1409 and 1424, the Ming launched six major campaigns into Mongolia, significantly weakening the power of the Eastern Mongols. The Oirats, under Batula, leveraged this opportunity to expand their influence. However, Batula's death in 1415 led to a period of internal conflict among the Oirats, which was eventually resolved with the rise of Toghon Taishi 脱脱卜花 in the 1430s. Toghon consolidated Oirat power and established diplomatic and commercial ties with the Ming court.

By the time Zhu Qizhen ascended the Ming throne in 1435, the Oirats had become a dominant force in Mongolia. However, his reign was heavily influenced by the powerful eunuch Wang Zhen 王振, who effectively controlled state affairs. Under Wang Zhen's guidance, the Ming Dynasty shifted from an expansionist policy to a more defensive stance, focusing on trade rather than military confrontation with the Mongols. Esen, who succeeded his father Toghon Taishi in 1440, capitalized on this shift, expanding Oirat influence across Mongolia and strengthening ties with Ming officials through trade. However,

tensions escalated when the Ming court, under Wang Zhen's direction, imposed trade restrictions on the Oirats. By 1448, the Ming had reduced the number of Oirat embassies allowed into Ming and lowered the price paid for Oirat horses, a vital component of the Mongol economy. Esen perceived these measures as an affront and began preparing for a large-scale military campaign against the Ming.

In the summer of 1449, Esen mobilized a force of approximately 80,000 men and launched a three-pronged invasion of Ming territory. The main force, led by Esen himself, targeted Datong 大同; a second contingent, under Dayisung Khan, advanced into Liaodong 辽东; and a third force, commanded by Alag Temür, attacked the Xuanfu 宣府 garrison. The Oirats swiftly overwhelmed several Ming outposts, capturing over 13,000 people, 6,000 horses, and more than 20,000 cattle and sheep. Panic spread through the Ming court as reports of the Oirat advance reached Beijing. Wang Zhen, dismissing concerns over Esen's capabilities, persuaded Emperor Zhu Qizhen to personally lead a counteroffensive. On August 4, 1449, the Ming army, officially reported to number 500,000 troops (though estimates suggest the actual figure was closer to 250,000), departed for Datong. The decision to place the young emperor at the head of the army was widely criticized by Ming officials, including Grand Secretary Yu Qian, who urged caution. However, Wang Zhen insisted on direct confrontation.

As the Ming army advanced, adverse weather conditions, poor logistical planning, and exhaustion took a toll on the troops. Upon reaching Datong in mid-August, the Ming forces found no sign of Esen's main army, which had withdrawn into the steppe, luring the Ming further north. Wang Zhen, realizing the danger of overextending his forces, ordered a retreat toward Beijing. This decision proved disastrous. As the Ming army retraced its steps, Oirat cavalry, under Buyan Temür's command, launched a series of harassing attacks, gradually wearing down the Ming troops. On August 27, near Xuanfu, Oirat forces engaged the Ming rearguard, killing generals Wu Kezhong 吴克忠 and Wu Keqin 吴克勤 and forcing the remaining troops into disarray. Despite these setbacks, Wang Zhen insisted on continuing the march. On August 31, the Ming army reached Tumu Fortress 土木堡 near Huailai 怀来, where it encamped for the night. The fortress, primarily a postal station, was poorly equipped to accommodate such a large force. Water was scarce, as the nearest river was controlled by Oirat forces. As the Ming troops struggled with dehydration and low morale, Esen's army encircled the fortress. On September 1, Esen proposed negotiations, offering to withdraw if the Ming recognized Oirat supremacy and

restored favorable trade policies. Emperor Zhu Qizhen, eager to avoid further conflict, sent envoys to discuss terms. However, Wang Zhen, fearing an Oirat deception, rejected the negotiations and ordered an advance toward the river. This decision proved catastrophic. As the Ming forces moved out of the fortress, Esen's troops launched a full-scale assault. Within hours, the Ming army collapsed. Wang Zhen was killed—possibly by his own officers—while Emperor Zhu Qizhen was captured. Over 100,000 Ming soldiers perished or were taken prisoner. The Oirats seized vast amounts of military equipment, including firearms, armor, and siege weapons.

Following the Tumu victory, Esen sought to capitalize on the Ming Dynasty's vulnerability by marching on Beijing. In October 1449, Oirat forces reached the outskirts of the capital. However, by this time, internal Ming political developments had complicated Esen's plans. With Zhu Qizhen in captivity, the Ming court proclaimed his brother, Zhu Qiyu 朱祁钰, as the Jingtai Emperor 景泰帝. Under the leadership of Yu Qian 于谦, Beijing's defenses were reinforced, and a diplomatic strategy was employed to delay Esen's advance. Facing stiff resistance and logistical challenges, Esen abandoned the siege and withdrew.

Despite his military success, Esen's political position deteriorated in the following years. His unilateral actions, including the execution of Genghisid nobles and his self-proclamation as khan, alienated key Mongol factions. By 1453, opposition to his rule had intensified. In 1454, Esen was assassinated by his own retainers, leading to the fragmentation of the Oirat confederation.

The consequences of the Tumu Crisis were profound. The Ming Dynasty, having suffered one of its greatest military defeats, adopted a more defensive strategy along its northern frontier. The Great Wall's fortifications were expanded, and military recruitment increased to prevent future invasions. Meanwhile, the political landscape in Mongolia shifted, with the Eastern Mongols regaining influence following Esen's death. The battle also underscored the dangers of entrusting military decisions to eunuchs like Wang Zhen, prompting reforms in the Ming military hierarchy.

Ultimately, the Battle of Tumu and the subsequent siege of Beijing demonstrated the volatility of Ming-Mongol relations during the 15th century. Esen's triumph, though short-lived, momentarily disrupted the Ming hegemony in Inner Asia. However, his overreach and failure to consolidate power led to his downfall. For the Ming, the crisis was a wake-up call, highlighting the necessity of strategic military leadership and robust frontier defenses. In the decades that followed, the Ming Dynasty would shift its focus toward

maintaining stability rather than expansion, shaping the empire's foreign policy for the remainder of its rule.

Regarded as one of the most critical military defeats in Chinese history, the Battle of Tumu witnessed Oirat ruler Esen not only inflicting a devastating defeat upon the Ming army but also capturing the Ming Emperor Zhu Qizhen. The emperor's capture severely damaged the military and diplomatic prestige of the Ming Dynasty; the increasing influence of court eunuchs and palace intrigues further revealed the dynasty's vulnerability to external threats. This defeat profoundly shaped the political trajectory of the Ming Dynasty, preventing it from ever again positioning itself as a power with regional expansionist potential. The catastrophic loss against the Mongols significantly weakened the military deterrence of the Ming army, making it increasingly difficult to establish an effective defense mechanism against Mongol incursions into border regions.

In the Battle of Tumu and subsequent conflicts, tens of thousands of Ming soldiers perished, and the pervasive climate of fear permeated society at large, triggering a profound psychological and cultural rupture within the Ming intellectual sphere. This defeat at the hands of the Oirats created a deep trauma in the Ming collective memory, leading the dynasty to abstain from establishing formal trade relations with the Mongols for over a century. Consequently, east-west trade networks suffered a severe setback, destabilizing regional economic structures. At a time when European maritime powers were initiating the Age of Exploration, the Ming, instead of expanding its interactions with the external world, opted for an inward-looking policy, largely dictated by the ramifications of this devastating loss. By the mid-Ming period, rather than devising a new strategic framework to counter the growing threats along its maritime frontiers, the dynasty extended its rigid defensive and punitive policies—previously employed against the Mongols—to other frontier regions. The fundamental strategic approach of the Ming administration toward external actors was thus predicated on fortifying northern border defenses and instituting stringent regulatory oversight over commercial activities.

For the Mongols, the Battle of Tumu represented the most significant military victory against the Ming since the fall of the Yuan Dynasty. Esen, through skillful exploitation of geographical advantages and the execution of sophisticated strategic maneuvers, managed to defeat a numerically superior and technologically more advanced army while suffering minimal losses. Although his siege of Beijing ultimately failed due to the Ming's superiority in firearm technology, this assault severely undermined the perceived invincibility of the Ming forces against Mongol warriors. Once an expansionist forces

capable of projecting military power across the Mongolian steppes, the Ming army now found itself besieged within its own capital, exposing the dynasty's military fragility.

Despite capturing the Ming Emperor, Esen refrained from launching a full-scale military campaign to conquer the Ming. His primary objective was not to subjugate the dynasty or execute the emperor but rather to consolidate his own legitimacy within the broader Mongol political landscape. Although his victory emboldened him to declare himself Khan, this unilateral assertion of supreme authority provoked significant factional discord within the Mongol aristocracy, ultimately leading to his marginalization and downfall. While his triumph over the Ming secured him considerable political and economic power, his efforts to establish Mongol unity ended in failure, and he was soon overthrown by his adversaries.

Although Esen was unable to impose centralized authority over all Mongols, he succeeded in transforming the Ordos region into a permanent Mongol stronghold. Notably, the Hetao 河套 region, which the Ming had struggled to retain, fell out of control following the Battle of Tumu, prompting large-scale Mongol migration. Over the long term, this development accelerated the southward displacement of Mongol populations beyond the Gobi Desert, fostering intensified interactions between Mongol and Chinese societies. Despite the Ming administration's persistent reluctance to engage in direct commercial diplomacy with the Mongols, the growing Mongol presence along the northern frontier ensured that bilateral exchanges were never entirely severed.